

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2024 03

FIYATI: 35 TL

Çanakkale Zaferi'nin 109. Yılı

İspanya Cervantes Enstitüsü Şubesi Başkent Üniversitesi'nde Açıldı

Cihangir
Dumanlı:
**Harbiyeli
Atatürk**

S: 23

Ufuk Akyol:

Mart'ın

18'i ve 8'i

S: 3

Erdem Akyüz:

**Atatürk
ve ideal
Cumhuriyet
Köyü** s: 19

Tekin Özertem:

Dil ve Kültür

S: 59

Gürbüz Evren:

**Terörü
Türkiye'ye
Karşı Kullanan
Müttefikimiz!**

S: 64

Mehmet Ünver:

İlk Göçenler s: 129

Nice
100
Yılına

Yüzyıl Önce Yüzyıl Sonra SEVR ve LOZAN
Türkiye Cumhuriyeti'ne Karşı Lozan Üzerinden
Psikolojik Savaş
Yalanlar ve Gerçekler
İlk Kez Yayımlanan Özgün Belgelerle
Cumhuriyetin Yüzüncü Yılına Armağan
Otopsi Yayınları

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Vahap Candan,

Ali Tekin Çam, Ömer Dedeoğlu, Dr. Cihangir Dumanlı,

Barbaros Eneç, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Dr. Murat Molu, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,

Cengiz Özakıncı, Dr. Tekin Özerterem, Yaşar Öztürk,

Necdet Pamir, Dr. Sezin San Sungunay, Reha Tartıcı,

İzlen Şen Toker, Cemal Türkmen, Necef Uğurlu,

Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abone@butundunya.com.tr

Baskı: Sonsöz Gazetecilik Matbaa San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik OSB. Mah. 1341 Cad. No:56 Yenimahalle / Ankara

Matbaa Sertifika No: 50737

Basım Tarihi: 26 / 02 / 2024

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

- 3 Mart'ın 18'i ve 8'i**
Dr. Ufuk Akyol

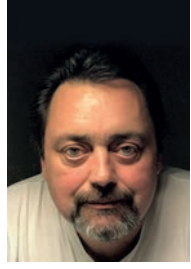

**5 Cervantes Enstitüsü Şubesi
Başkent Üniversitesi'nde
Açıldı**

- 9 100 Milyonluk Türkiye Düşleyen Gazi Mustafa Kemal Yaşar Öztürk**
- 15 Amasya Kararları**
Kaya Boztepe
- 19 Atatürk ve İdeal Cumhuriyet Köyü**
Av. A. Erdem Akyüz
- 23 Harbiyeli Atatürk**
Dr. Cihangir Dumanlı
- 29 Bahriye Vekili İhsan Bey Başvekil İsmet Paşa'yı Suçluyor**
Cengiz Özakıncı
- 37 Kazım Karabekir Paşa İstanbul Hükümeti'nden Halen Umutlu!**
Cengiz Önal
- 41 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 43 Mevhibe İnönü ve Kör Baktığım Beyaz Başörtüsü**
Mete Akyol
- 47 Atatürk Filmine Emin Barın Katkısı**
Ali Tekin Çam
- 55 Son Kararınız mı?**
Nuray Bartoschek
- 57 100 Yıllık Ayna**
- 59 Dil ve Kültür**
Dr. Tekin Özertem
- 64 Terörü Türkiye'ye Karşı Kullanan Müttefikimiz**
Gürbüz Evren

İÇİNDEKİLER

- 70 Unutkanlık İntikam ve Mitolojinin Utanmazları**
Necef Uğurlu
- 77 Güç Baskı ve Özgürlük Üzerine**
Sabriye Aşır
- 81 Neolitik Çağ'dan Günümüze Köy Gerçeği**
Yahya Aksoy
- 87 "Evren Çukuru"nda Bir Gece**
Vahap Candan
- 93 Elena'nın Kavanozdaki Kalbi**
Korhan Gümüş
- 99 Ferit Oğuz Bayır**
Cemal Türkmen
- 103 Seçimlere ve Protestolara Katılım**
Barbaros Eneç
- 107 Laubaliyet**
Berk Yüksel
- 110 Gülhane Parkı İzlen Şen Toker**
- 115 Kelimeler**
Tayfun Yılmaz
- 117 Doğu Akdeniz'in Gözden Kaçan 'Yeni' Enerji Jeopolitiği**
Necdet Pamir
- 123 Huriye**
Yılmaz Meriç
- 127 Büyükada Hristos Yokuşu**
Korhan Gümüş
- 129 İlk Göçenler**
Mehmet Ünver
- 135 Mutfaktaki Sır**
Yuval Noah Harari
- 139 5 İpucu**
Sabriye Aşır
- 143 Toplumsal Sorumluluklarımız Geleceğimizi Şekillendiriyor**
Reha Tartıcı
- 146 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Dr. Sezin San Sungunay
- 4 Beni Hatırlayınız**
- 54 Gözün Sözü**
- 86 İlk Dersimiz Türkçe**
- 134 Bilginizi Denetleyin**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Mart'ın 18'i ve 8'i

Günler öncesinden dilenci uyardı Sezar'ı;
“Mart'ın 14'ünden sakın!” demişti.

O sabah senatoya giderken tekrar karşılaştıklarında, Sezar alaycı bir tavırla sormuştu dilenciye:

“İşte geldi Mart'ın 14'ü?”

Dilenci ise bilgece bir tavırla cevaplamıştı onu:

“Evet geldi ama, henüz geçmedi...”

Ülkemiz bu ay sonu yapılacak yerel seçimleri Sezar ve Brutusları olmadan geçirsin ve iyi olan kazansın.

Dilerim öyle olsun.

Mart'ın 14'ü, biz hekimlerin de bayramı biliyorsunuz.

Aslında modern tıp eğitiminin başladığı tarih olsa da bayram

olarak kutlanması İstanbul'un işgali sırasında okullarına

“Esir Olmaz Bu Tıbbiye!” pankartı asan koca yürekli meslektaş dedelerimizin sayesinde.

Ruhları şad olsun.

Mart'ın bir de 8'i var: Dünya Emekçi Kadınlar Günü.

Çalışma şartlarını düzeltip haklarını almaya uğraşırken ölen 80 emekçi kadının hatırasını anmak için olduğu kadar, günümüzde de çalışan emekçi kadınların haklarının peşinde seslerini duyurmaya çalıştıkları bir gün.

Kutlu olsun...

ufukakyol@butundunya.com.tr

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Ordu, Türk ordusu. İşte bütün milletin göğsünü itimat, gurur duygularıyla kabartan şanlı ad. (1937)*
- *Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir. (1937)*
- *Ordumuz; Türk topraklarının ve Türkiye idealini tahakkuk ettirmek için sarf etmekte olduğumuz sistemli çalışmaların, yenilmesi imkânsız teminatıdır. (1937)*
- *Büyük milli disiplin okulu olan ordunun; ekonomik, kültürel, sosyal savaşlarımızda bize aynı zamanda en lüzumlu elemanları da yetiştiren büyük bir okul haline getirilmesine, ayrıca itina ve himmet edileceğine şüphem yoktur. (1937)*
- *Islah olunacak şeyler iktisat ve maariftir. Bu sayede memleket imar edilecek, millet refah sahibi olacaktır. Hiçbir millet ve memlekete karşı tecavüz fikri beslemeyiz. Fakat varlığımızı ve istiklâlimizi korumak için, emniyet içinde çalışarak müreffeh ve mesut olmasını temin için her vakit memleket ve milletimizi müdafaaya gücü yeten bir orduya sahip olmak da emelimizdir. (10.12.1922)*
- *Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ordusu, istilâlar yapmak veya saltanatlar kurmak için şunun, bunun elinde ihtiras aleti olmaktan münezzehtir. İnsanca ve müstakil yaşamaktan başka gayesi olmayan milletin aynı ideale bağlı ve yalnız onun emrine tabi ve sadık öz evlâtlarından mürekkep muhterem ve kuvvetli bir heyettir. (1930)*

K Atatürk

Cervantes Enstitüsü Şubesi Başkent Üniversitesi'nde Açıldı

İspanya Cervantes Enstitüsü'nün Ankara Şubesi, Başkent Üniversitesi Kampüsü'nde açıldı.

Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın girişimleriyle bir dünya markası olan Başkent Üniversitesi'nde, İspanya Cervantes Enstitüsü'nün Türkiye'deki yeni şubesi açıldı. Dünya ülkeleri ile işbirlikleri ve örnek projeleriyle her zaman öncü rol oynayan Başkent Üniversitesi, geçtiğimiz yıl Ekim ayında

İspanya ile önemli bir anlaşmaya imza atmıştı. Bu kapsamda, İspanya Cervantes Enstitüsü Ankara Şubesi, Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde törenle açıldı.

Dünyaca ünlü enstitünün Başkent Üniversitesi Kampüsü'ndeki Ankara Şubesi'nin açılışı dolayısıyla 7 Şubat 2024 günü düzenlenen »

törene, İspanya Büyükelçisi Javier Hergueta Garnica, Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Cervantes Enstitüsü Genel Direktörü Luis García Montero, Başkent Üniversitesi Rektörü Prof.

Dr. M. Abdülkadir Varoğlu, Cervantes Enstitüsü yöneticileri, Başkent Üniversitesi akademisyenleri ve davetliler katıldı. Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Avni Akyol Konferans Salonu'ndaki törende,

Başkent Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda açılan Cervantes Enstitüsü Ankara Şubesi, Mart ayı itibarıyla akademik ve kültürel çalışmalarına başlayacak.

Cervantes Enstitüsü Genel Direktörü Luis García Montero, Prof. Dr. Mehmet Haberal ve İspanya Büyükelçisi Javier Hergueta Garnica

Törende konuşma yapan Prof. Dr. Mehmet Haberal, kültürün akademik dünya için önemini vurgularken, İspanya ile ilişkilerin öneminin de altını çizdi. Prof. Dr. Haberal, Türkiye ile İspanya arasındaki işbirliğinin devam edeceği mesajını da verdi.

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu

Başkent Üniversitesi'nin tanıtım videosunun gösterilmesinin ardından Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu açılış konuşmasını yaptı.

İspanya Büyükelçisi Javier Hergueta Garnica

Daha sonra bir konuşma yapan İspanya'nın Türkiye Büyükelçisi Javier Hergueta Garnica, Başkent Üniversitesi ile işbirliğinden duyduğu mutluluğu dile getirdi ve desteği için

Cervantes Enstitüsü Genel Direktörü Luis Garcia Montero, Başkent Üniversitesi'yle işbirliği içinde olmaktan memnuniyet duyduklarını ifade ederken, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a da destekleri için teşekkür etti.

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'a teşekkür etti. Cervantes Enstitüsü Genel Direktörü İspanyol şair ve yazar Luis Garcia Montero ise, Cervantes Enstitüsü'nün faaliyetleri ve amaçları hakkında bilgi verdi. Prof. Dr. Mehmet Haberal'a teşekkür eden Montero, "Başkent Üniversitesi ile işbirliğimizden memnuniyet duyuyoruz." dedi. Montero, iki ülkenin dostluğunun barış ve

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde açılan Cervantes Enstitüsü Ankara Şubesi, Ankara'daki akademik ve kültürel faaliyetlerini Başkent Üniversitesi ile ortaklaşa gerçekleştirecek.

karşılıklı anlayış hedefleriyle örtüştüğünü dile getirdi.

Törende Prof. Dr. Mehmet Haberal, kültürün akademik dünya için önemini vurgularken, İspanya ile ilişkilerin önemini de altını çizdi. Prof. Dr. Haberal, Türkiye ile İspanya arasındaki işbirliğinin devam edeceği mesajını da verdi.

Ardından Yabancı Diller Yüksekokulu'nda hizmet verecek olan Cervantes Enstitüsü'nün Ankara Şubesi'nin açılışı gerçekleştirildi. Prof. Dr. Haberal ve konukları, derslikler ve çalışma alanlarını inceledi. Kutlama kokteylinde Başkent Üniversitesi Özel Ayselabla Okulu öğrencileri İspanyolca şarkılar seslendirdiler, dünyaca ünlü Orkestra Akademik Başkent ise özel bir konser verdi.

Törenin ardından Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuklarına Başkent Üniversitesi Kampüsü'nü de gezdirdi. Konuklar, bir milyon kitap kapasiteli, Türkiye'nin yüz akı kütüphanelerinden biri olan Başkent Üniversitesi Kütüphanesi'ni, özel koleksiyonları ve çalışma alanlarını ilgi ve beğeniyle incelediler.

Başkent Üniversitesi ve İspanya Büyükelçiliği iş birliği ile açılan Ankara Cervantes Enstitüsü'nde, İspanyolca dersleri, atölye çalışmaları, seminerler, İspanyol dili ve kültürünü tanıtmaya yönelik kültürel girişimler Mart ayı itibarıyla hayata geçecek. İspanyolca dil diploması olan DELE sınavları da Başkent Üniversitesi'nde yapılacak. •

100 Milyonluk Türkiye düşleyen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Tek İsteği Vardı:

100. yılına eriştiğimiz Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk yıllarda TBMM dönem açılışları Mart ayında yapılırdı. 1 Mart 1924 günü TBMM ikinci dönem açılışında kürsüye gelen Gazi Mustafa Kemal, milletvekillerine seslendi. Tarihi konuşmalarından biriydi. Savaşarak, can vererek kan dökerek topraklarını savunan, idam sehпасından inip sırtındaki saltanat zincirinden kurtulan, Lozan'da varlığını ve bağımsızlığını kabul ettiren Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkması yolundaki engellerden de kurtulması zamanı gelmişti.

“Halkın, vazifelerini anlaması ve milletin gücünün farkına varmasını sağlamaktan başka bir niyetim hiçbir zaman olmadı.”

Şöyle dedi Gazi Mustafa Kemal Atatürk:

“Millet, cumhuriyetin, Türk vatanını asırların birikmiş idari kötülüklerinden kurtaracak ve memleketin müstahak olduğu

itibar ve hürmeti muhafaza edecek ve yükseltecek yegâne idare şekli olduğuna kanaatini en bariz bir surette gösterdi. Yüce Meclis'in büyük bir ehemmiyetle meşgul olduğu Anayasa' da milletin talebini hareket hattı kabul etmek hepimizin vazifemizdir. Vazifelerimizi milletin emellerine uygun yolda iyi yapmaya muvaffakiyeti temenni ederim."

"...Anayasa'da milletin talebini hareket hattı kabul etmek hepimizin vazifemizdir.

Vazifelerimizi milletin emellerine uygun yolda iyi yapmaya muvaffakiyeti temenni ederim."

Memleketin iktisadi vaziyeti konusuna değindi Gazi:

Türkiye Cumhuriyeti, hukukunu büyük bir hassasiyet ile muhafazaya kararlıdır(...) Memleketimizin mali vaziyeti intizam, emniyet ve inzibat üzerine kuruludur. Hakiki bir bütçe tesisi, vergilerin islahı ve her tür israflara karşı daimi olarak teyakkuz ve engel olmak kararındayız. Memleketimizin servet kazanması yolunu her şeyden evvel ziraatta ve zirai sanayide arıyoruz."

Gazi'yi en çok düşündüren ise eğitim sorunu ydu:

"Memlekette eğitim nurunun yayılmasına ve en derin köşelere kadar nüfuz etmesine bilhassa gözü müzü dikiyoruz. Dört sene evvel eğitime tahsis ettiğimiz vasıtaları bugün on misline çıkarmış bulunuyoruz. Eğitimin vasıtalarını devamlı olarak artırmak lüzumuna olan kanaatimizi muhafaza edeceğiz.

Türkiye'nin eğitim

ve maarif siyasetini her derecesinde tam bir anlaşılabilirlik ve hiçbir tereddüde mahal vermeyen açıklık ile ifade etmek ve tatbik etmek lazımdır. Bu siyaset her manasıyla, milli bir mahiyette tayin olunabilir."

Her alanda olduğu gibi hukuk alanında da çağı yakalamanın

derdindeydi Gazi:

"Adli teşkilat ve islahata verdiğimiz ehemmiyeti, nasıl ifade etmek azdır. Mühim olan nokta, adli anlayışımızı, adli kanunlarımızı, adli teşkilatımızı, bizi şimdiye kadar şuurlu şuursuz tesir altında bulunduran, asrın icaplarına uygun olmayan bağlardan bir an evvel kurtarmaktır. Millet, her medeni memlekette olan adli anlayışların memleketin ihtiyaçlarına uyan esaslarını istiyor.

Millet, seri ve kati adaleti temin eden medeni usulleri istiyor. Milletın arzu ve ihtiyacına tabi olarak adli-yemizde her türlü tesirlerden cesaretle silkinmek ve seri ilerlemelere atılmakta asla te-reddüt olunmamak lazımdır.

Medeni hukukta, aile hukukunda takip edeceğimiz yol ancak medeniyet yolu olacaktır. Hukukta idarei maslahat ve hurafelere bağıllık, milletleri uyanmaktan men eden en ağır bir kâbustur. Türk milleti, üzerinde kâbus bulundu-ramaz!”

Yeni doğan ülkenin yeni baş-kentinin örnek olmasını istiyordu, Gazi:

“Cumhuriyetin merkezi olan Ankara'nın süratle imarı gereklidir. Yeni ve asri bir devletin mesaisinde intizam ve semere, medeni bir şehir için de temin edilebilir.

Memleketin mevcudiyeti şimdi ve gelecekte Ankara'nın idare merkezi olmasını nasıl katiyen gerektirmiş ise, Cumhuriyet merkezinin süratle gelişmesini ve imarını da o derece zaruri kılmıştır.”

Sözü basın özgürlüğüne getiren Gazi:

“Matbuatın genel hayatta, siyasi hayatta ve Cumhuriyetin

“Medeni hukukta, aile hukukunda takip edeceğimiz yol ancak medeniyet yolu olacaktır.

Hukukta idarei maslahat ve hurafelere bağıllık, milletleri uyanmaktan men eden en ağır bir kâbustur.

gelişme ve ilerlemelerinde sahip olduğu yüksek vazifeleri yâd etmek isterim. Matbuatın tam ve geniş hürriyeti iyi kullanmasının ne derecede nazik bir vaziyet olduğunu da beyana lüzum görmem. Her türlü kanun kayıtlardan evvel bir kalem sahibinin ilme, ihtiyaca ve kendi siyasi anlayışına olduğu kadar vatandaşların haklarına ve memleketin her türlü özel anlayışların üzerinde olan yüksek menfaatlerine de dikkat ve hürmet etmek manevi mecburiyeti, asıl bu mecburiyettir ki, genel intizamı temin edebilir.

Bununla beraber, bu yolda dalgınlık ve kusur olsa bile bu kusuru düzelterek tesirli vasıta, asla mazide zannolunduğu gibi matbuat hürriyetini sınırlayan bağlar değildir. Bilakis matbuat hürriyetinden doğan sakıncaların giderilmesi vasıtası yine bizzat matbuat hürriyetidir kanaatindeyiz.”

Her türlü iç ve dış olumsuzlukların çökertemediği Cumhuriyeti yıkılmaz yapan temel, onu yükseltecek kolon ve kirişleri, bir-biri ardınca yapılacak devrimleri anlattı Gazi:

“Bunun gibi, mensup olmakla rahat ve mesut bulunduğumuz İslam dinini, asırlardan beri olageldiği üzere bir siyaset vasıtası mevkiinden tenzih etmek ve yüceltmek elzem olduğu hakikatini gözlemliyoruz.”

“Memleketin genel hayatında orduyu siyasetten tecrit etmek umdesi, Cumhuriyetin daima göz önünde tuttuğu bir esas noktadır. Şimdiye kadar takip olunan bu yolda Cumhuriyet orduları vatanın emin ve metin bekçisi olarak hürmet ve kuvvet mevkiinde kalmışlardır. Bunun gibi, mensup olmakla rahat ve mesut bulunduğumuz İslam dinini, asırlardan beri olageldiği üzere bir siyaset vasıtası mevkiinden tenzih etmek ve yüceltmek elzem olduğu hakikatini gözlemliyoruz. Mukaddes ve ilahi olan itikatlarımızı ve vicdaniyatımızı muğlak ve değişken olan ve her türlü menfaat ve ihtiraslara tecelli

sahnesi olan siyasetten ve siyasetin bütün uzuvlarından bir an evvel ve katiyen kurtarmak, milletin dünyevi ve uhrevi saadetinin emrettiği bir zarurettir. Ancak bu suretle İslam dininin yüce fikirleri tecelli eder.”

Dünya yeni bir savaşa girmek için silahlandığı, yöneticilerinin diktatörlüğe ve savaş çıkırtkanlığına yöneldiği bir süreçte yurttan barışın dünyada barış ile perçinlenmesi için çalışıyor Gazi:

“Geçen sene esnasında harici siyasetimiz barış ve sükûn vadisinde devamlı olarak ilerle-

me göstermiştir. Felaketli senelerin son eserleri olan askeri işgaller tamamen son buldu. Vatanın fiilen bütünlüğünü vücuda getiren bu hadiseler, milletin tarihinde daima ıstırap ile fakat kendine güven ile iftihar ile yaşayacaktır. Dürüst ve hakiki bir barış menfaatlerinin takdir olunacağını ümit ediyoruz (...)

Biz, genel barış ulvi gayesinin müşterek menfaatleri milletler için bütün kuvvetini muhafaza etmektedir; zannındayız (...) Cumhuriyet’in harici siyasette yüzü, doğrulukla ve halisane olarak barışın ve antlaşmaların muhafazasına dönüktür. Münasebetler

genişletmek, karşılıklı olarak hukuka riayet ve hukuka riayet tarzında karşılıklılık hareket hat-tımızdır. Antlaşmaların yürürlü-ğe konulmasından sonra Cemiyeti Akvama Türkiye Cumhuriyeti' nin de girmesi göz önünde tutulacak bir noktadır. Biz Cemiyeti Akvaman güçlülere tahakküm vasıtası olma-yarak, milletler arasında ahenk ve beraberliği temin, anlaşmazlıkları hak ve adalet dairesinde inceleme-ye ve halle vasıta olacak bir mü-essese halinde tecelli etmesini ve gelişmesini temenni ediyoruz."

3 Mart 1924 günü Hilafet, Şeri-ye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı. Diyanet İşleri Başkanlığı kurul-du. Din yanında ordu da siyasetin dışına çekildi. Genelkurmay Baş-kanlığı hükümet dışında bırakıldı. Türkiye'deki bütün eğitim ve öğre-tim kurumları, tüm medreseler, Mil-li Eğitim Bakanlığı'na devredildi ve oraya bağlandı. Laik, sosyal ve hukuk devletini oluşturma yolunda hükümet yeniden yapılanmak için istifa etti. İsmet İnönü çalışmalara başladı.

Hilafet kaldırılmış ancak kim-seye de verilmemişti. Mustafa Ke-mal, gezgin ve gazeteci Raymond Colrad'a bir demeç verdi:

"Halkın, vazifelerini anlaması ve milletin gücünün farkına varma-sını sağlamaktan başka bir niyetim hiçbir zaman olmadı. Bütün gö-renelere karşı mücadele ettim ve milli ananelerine dayalı, sultanın mutlakiyeti ve teokrasinin yalanları

dışında bir vatanın yeniden oluşma-sı için mücadele ettim. Avrupa'da, Türk'ü gelişmenin düşmanı olan bir inancın gereklilikleri altında ezil-miş olarak görme alışkanlığı vardır. Onu yanlış tanımaktadırlar. Özellikle de gücünün sadece inancından ve mutsuzluğunun sebebi olan bir güce olan saygısının kaynaklandığını düşünmek büyük bir hatadır. Sul-tan, otoritesini uzun zamandır hal-kın yararına uygulamıyordu. Halife, Tanrının elçisi olduğu bahanesiyle insanları küçümsüyordu.

Hilafet Türkiye'yi yüceltmemiştir; hatta onun hiçbir zaman iti-barını yükselttiği söylenemez. Bu müessese kökeninde ve ilkelerinde yanlıştır. Onun sayesinde millet kan-dırılmaktaydı. O geçmişten gelen bir masaldı, halkın acısının dindirildiği bir efsaneydi. Onun sayesinde mem-leketin talepleri susturulmaktaydı. Hayır! Hilafet hiçbir zaman halkın gerçek ihtiyaçlarına cevap verme-miştir. Sultanların Arap hükümdar-lıklarından aldıkları halife unvanına sahip oldukları günden sonra Os-manlı İmparatorluğu'nun çöküşü hızlanmıştır.

Müslüman halklar dünyaya ya-yılmışlardır; gerçekten tek bir yönetime tabi olacak kadar ya-kın, birleşmiş değillerdir. Mısır'da dü-zenlenecek olan ve çeşitli Müslüman memleketlerin temsilcilerinin bir hali-fe seçecekleri bir kongreden söz edil-mektedir. Geçerliliğini yitirmiş bu şerefle kabul etmek için aptal olmak lazım. O halde, hilafet ve halifeleri

geçmişin gölgesinde uyumaya bırakalım. İslam birliği akımı sadece bir ütopyadır. Müslüman memleketler kendi mevcudiyetlerini temin etmekte yeterince zorlanmaktadır.

Artık Haçlı Seferleri yoktur. Her kuvvetin özel menfaatlerini dikka- te alamayacak kadar teorik, etkin olmayacak kadar kapsamlı bir si- yasi-dini koalisyondan sadece yok- sulluk ve sıkıntı elde edeceklerini anladıkları gün. Avrupalılar için geçmişte olduğu gibi, bizim için de milliyetçilik zamanı gelmiştir.

Bize gelince, kısır bir müesse- seyle ilgili kısır tartışmalar bizi yo- lumuzdan döndüremezdi; çok fazla reform bizi beklemekteydi.”

Ne saltanat ne de hilafet şemsi- yesi altında sefahat sürenlere karşı cezalandırma, hakaret, yargı- lama yoluna gitmeyen TBMM onla- rın yurtdışına çıkmaları için yolluk da verdi. Sınırlardan çıkmadan önce sanatla uğraşacağını açıklayan Ab- dülmecid yurtdışında TBMM’yi ta- nımadığını ve bir nevi savaş açtığını söyleyince ödeneği kesildi. Onu Türkiye’de ikili ve teokratik iktidar yaratmak için İstanbul’da kıskırtan- lar yurtdışında unuttular.

“Halife”ye Müslüman ülkeler bi- le yüz çevirdi. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

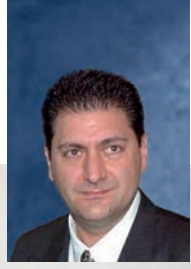
ANKARA'YI NEDEN BAŞKENT YAPTIM?

Atatürk, sıcak bir günün akşamında yanında bazı kişiler ile Çankaya Köşkü'nün bahçesinde dolaşıyordu. Ben de o sıralar eski köşkün tavan dekorlarıyla meşguldüm. Tozlu ve sisli bir hava Ankara'nın üzerine çökmüştü. Yer yer toz hortumları semaya doğru yükseliyor ve manzaraya daha boğucu bir hava ekliyordu. Bize: “Ankara’yı hükümet merkezi yapmakla iyi ettim mi?” diye sordu. Tabii herkes olumlu yanıt verdi. Arkasından: “Neden?” sorusu gelince, kimi stratejiden, kimi siyasetten bahsetti. Hatta birimiz kayalık güzeldir gibi bir estetik görüş de ortaya attı.

Atatürk tartışmayı şu sözleriyle kesti: “Şimdi dalkavukluğu bırakın... Ankara'nın hükümet merkezi olması için saydığınız nitelikleri beni ikna etmeye yetmez. Ben Ankara'yı hükümet merkezi yapmakla büsbütün başka bir hedef güttüm. Türk'ün imkânsız imkân hâline getiren gücünü dünyaya bir kere daha göstermek istedim. Bir gün gelecek şu çorak tarlalar, yeşil ağaçların çevirdiği villaların arasından uzanan yeşil sahalar asfaltlarla bezenecek. Hem bunu hepimiz göreceğiz. O kadar yakında olacak.”

Niyazi Ahmet Banoğlu, Nükte ve Fıkralarla Atatürk, İstanbul, 1981, s. 89-90.

Amasya Kararları

Milli Mücadele'nin ateşi yakılmış, Atatürk Samsun'a çıkmıştı.

Ruhunu İngilizlere satmış olan padişah ile Enver Paşa'nın Alman hayranlığını mumla aratan hain sadrazam Damat Ferit, Sarı Paşa'nın boynuna idam fermanı takmakla meşgullerdi.

Mustafa Kemal Paşa, Yunan ordusunun İzmir'i işgal etmesinin ardından bütün dünyaya vatanın bütünlüğünün ve milletin istiklalinin

amaçlandığını haykırmaya hazırlanıyordu. Paşa rotayı Havza ve Amasya'ya doğru çevirmişti.

Amasya Genelgesi, Milli Mücadele'nin rotasını belirleyen bir belge olarak tarihte yerini alacaktı. "Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." vurgusu, alınan bütün kararların özeti ve bağımsızlığa giden yolun başlangıcı olacaktı.

Paşa, Amasya yolunda kendisine ilk el uzatan kahramanla

Atatürk'ün Amasya'ya giderken, Tokat'ta karşılanması. (17 Ekim 1919)

tanışacağından habersiz, yapacaklarını planlamakla meşguldü. Hani bir fotoğraf vardır, 18 Eylül 1928 tarihli. Ak sakallı bir hoca ile Atatürk neşe içinde konuşurlarken. İşte hikayemiz tam da budur.

Reisicumhur Mustafa Kemal Paşa Amasya'ya gelir. Tren yavaş yavaş yaklaşırken Sarı Paşa pencereden bakarak halkı selâmlar, halk heyecan ve coşku içindedir. Tren durunca kapı açılır, Paşa trenin kapısından bir basamak inerek ikinci basamakta durur, etrafına bakar ve “Müftü efendi nerede?” diye sorar. Halk açılır ve ak sakallı bir adam kolunda torunuyla beraber Paşa'ya doğru yürümeye başlar. Sarı Paşa son basamaktan da iner ve gülümseyerek ak sakallı adama yaklaşır, ak sakallı adamın üzerinde bulunan köstekli saatin anahtarını okşarcasına tutarak “*Baba, bu da*

ne? Cennetin anahtarı mı yoksa, ver de cennete girelim.” diye takılır.

Ak sakallı Sarı Paşa'nın gözlerinin içine bakıp gülererek “*Asıl cennetin anahtarı sende Paşam?*” diye cevap verir.

Sarı Paşa gülererek, “*Cennetin anahtarı nasıl bende olur?*” deyince ak sakallı cevap verir.

“*Nasıl olur da anahtar sende olmaz? Sen ki cahil halka okumak üzere kitap getirdin, bundan âlâ cennetin anahtarı olur mu?*”

Sarı Paşa gülererek Müftünün koltuğuna girer, konuşup gülüşerek istasyonda hazır bulunan otomobile binip adalet binasına giderler. Burada Mustafa Kemal Paşa, Halkevi'nde hazırlanan kara tahta önünde Amasyalılara yeni harfleri ve devrimleri anlatacaktır.

İşte bu ak sakallı, Müftü Abdurrahman Kâmil Efendi'den başkası değildir.

Sarı Paşa ile Müftü, Milli Mücadele meşalesi yakılıp Amasya Genelgesi hazırlanırken tanışmışlardır.

Havza'dan Amasya'ya geçen Gazi'yi 12 Haziran 1919 tarihinde karşılayanlardan biri de, bölgede lafi dinlenen, sevilen ve sayılan Abdurrahman Efendi'dir. İlk karşılaşma ve selamlaşmalarından sonra Belediyeye gidilir ve Paşa, Belediyenin balkonundan halka karşı ilk konuşmasını yapar. Bu balkonda konuşan adam, artık ne padişahın kulu, ne yaveri, ne İstanbul hükümetinin sözcüsü, ne de sadece bir askerdir.

"Amasyalılar! Padişah ve hükümet, İtilaf Devletleri'nin elinde esirdir. Memleket elden gitmek üzere. Bu kötü vaziyete çare bulmak için sizlerle işbirliği yapmaya geldim."

Düşmanlarımızın Samsun'dan yapacakları herhangi bir çıkartma hareketine karşı, ayaklarımıza çarıklarımızı çekecek, dağlara çekilecek, vatanımızı en son kayasına kadar savunacağız."

Bu konuşmadan sonra meydan dalgalanır, herkes heyecan içindedir. Bu Paşa'nın Anadolu toprağında, açık havada halka karşı ilk konuşması, ilk direniş hareketidir.

Amasya'da, halkı temsil eden 22 kişinin imzalarıyla çekilen bir

telgraf, Amasyalıların hürriyet ve istiklal için birleştikleri, Mustafa Kemal Paşa'nın etrafında birlik olup çalışacakları İstanbul'a telgraf ile iletilir.

Bu ilk direniş hareketi, kararsız, ürkek ve çekingenlerin de cesaretlenmelerini sağlamıştır. Vaiz Abdurrahman Efendi, Mustafa Kemal'in konuşmasını ilk dinlediğinde oldukça etkilenmiş, yanındakilere "Bu paşa başka paşa, bu paşa, bildiğiniz paşalardan değil." demiştir.

"Amasyalılar! Padişah ve hükümet, İtilaf Devletleri'nin elinde esirdir.

Memleket elden gitmek üzeredir. Bu kötü vaziyete çare bulmak için sizlerle işbirliği yapmaya geldim."

Daha sonra da Paşa ile Saraydüzü Kışlası'nda oturup, memleketin geleceği hakkında konuşmuşlardır.

Saat epey geç olunca, Sultan Beyazıt Cami Vaizi Abdurrahman Efendi müsaade ister. Çünkü ertesi gün Cuma vaktidir ve hoca hazırlık yapacaktır. Hoca müsaade isteyince Mustafa Kemal Paşa da ayağa kalkar ve "Baba, yanına bir adam katayım, etraf karanlıktır." der.

Hoca gülümser, "Senin gözlerinin ışığı beni götürür paşam sağolasın." der.

Mustafa Kemal Paşa, hocanın Milli Mücadele safında yer aldığını anlamıştır, ona bakar ve “Baba, bu işte başarılı olmak da var, olmamak da var. İnşallah başarılı olacağız, eğer başaramazsak beni asarlar, amma seni de ipe götürürler, ne dersin.” diye sorar. Abdurrahman Kâmil Efendi’nin cevabı nettir. “Oğul, sen ki genç yaşta kelleni vatan ve millet uğruna feda etmişsin. Benim bu ihtiyar kelleyi de koy, senin uğruna feda olsun.”

Müftü Abdurrahman Kâmil Efendi:

“Evlâtlarım, madem ki milletimizin şerefi, haysiyeti, hürriyeti, istiklâli tehlikeye düşmüştür. (...) Şu andan itibaren padişah olsun, isim ve ünvanı ne olursa olsun hiçbir şahsın ve makamın hikmeti mevcudiyeti kalmamıştır.

Sarı Paşa, Amasya’da Milli Mücadele kıvılcımını alevlendirecek Hoca’yı bulmuş ve aralarında sağlam, kopmayacak bir dostluk başlamıştır.

Ertesi gün Abdurrahman Kâmil Efendi’nin vaazında halka seslenmiş, “Evlâtlarım, madem ki milletimizin şerefi, haysiyeti, hürriyeti, istiklâli tehlikeye düşmüştür. Artık başımızdaki bu hükümetten bir iyilik ummak bence abestir. Şu andan itibaren padişah olsun, isim ve ünvanı ne olursa olsun hiçbir şahsın ve

makamın hikmeti mevcudiyeti kalmamıştır.

Yegâne çare, halkımızın doğrudan doğruya hakimiyetini eline alması ve iradesini kullanmasıdır. İşte size Hazreti Ömer gibi bir Başbuğ.” diyerek Mustafa Kemal Paşa’yı gösterir ve konuşmasına devam eder.

“Muhterem Paşa Hazretleri, şu görmüş olduğunuz Türk evlatlarının çoğu, başta ben olmak şartıyla şu andan itibaren size biat etmiş bu-

lunmaktayız. Vatan ve milletimizin refah yolunu buluncaya kadar sizlerle el birliği yapacaklarına söz veriyoruz.” der.

Abdurrahman Kâmil Hoca, sadece cami mimberinden halkı savaşa ve kendi hakkını eline al-

maya davet etmekle kalmaz ve kim bilir ne kadar zamanda biriktirdiği 5 altınını da bir kırmızı mendile sarıp ilk başışsı kendisi yapar. Amasya Müftüsü Hacı Tevfik Efendi de, kurulan Müdafaa-i Hukuk Teşkilatı’nın başına geçer.

Milli Mücadele’nin ilk ve en önemli adımı burada atılmış, Erzurum ve Sivas’ta kongre toplanması da dahil olmak üzere Amasya Kararları 21 Haziran 1919’da imzalanmıştır. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

Bilmek Gerek
Av. Ahmet Erdem Akyüz

Atatürk ve İdeal Cumhuriyet Köyü

Bütün canlılar, yaşayacakları yerleri seçerlerken, doğal olarak veya bilinçli olarak bir çok şeylere dikkat ederler. İlk dikkat edilen ve aranan şeylerin başında, yaşamın korunması ve devam ettirilmesi için güvenli bir ortamın bulunması gelir. Bulunan bu güvenli ortamda, üretim alanlarına kavuşmak, sosyal ilişkileri devam ettirebilecek iletişim ve ulaşım araçlarının sağlanması, sağlık, eğitim, sosyal ilişkilerin

sürdürülebilir bir ortamın ve yerleşimin sağlanması gereklidir. Bu yüzden yerleşim ve yaşam alanlarında yapılacak seçim ve planlama hayati önem taşımaktadır.

Yeterli bir planlama yapılmayan yerleşim alanları, yaşamı zorlaştırır ve giderek çekilmez hale getirir. Günlük yaşamımızda bunun çeşitli örneklerini her gün yaşamaktayız. Sabah günün ilk ışıkları ile uyandıığımız zaman; işyerine, okula ulaşım

Bu proje ile sağlanmak istenen bir diğer şey; milletin efendisi olan köylünün, köyün ve tüm toplumun aydınlanmasını, kalkınmasını sağlamaktır.

ve hatta yurt dışına ihraç edilmektedir. Cumhuriyet Köyü Projesi ile Atatürk'ün amacı; bilime, kültüre, sanata, ekonomiye, üretime dönük çağdaş, aydın ve çevreci köyler ve yerleşim yerleri yaratmak, köylünün ve ülkenin rahatını ve bilinçli

kalkınmasını sağlamaktır.

“İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi”, dairesel bir yapı içinde oluşmaktadır. Dairenin merkezinden çevreye ayrılan 6 yol bulunmaktadır. Dairenin merkezinde bir “Anıt” ve yanında “Köy Meydanı” ile

İZMİR İLİ - TİRE -YENİOBA MAHALLESİ İDEAL CUMHURİYET KÖYÜ PROJESİ

Atatürk'ün hayali olan İdeal Cumhuriyet Köyü Projesi İzmir'in Tire ilçesinde hayata geçiriliyor

Atatürk'ün İdeal Cumhuriyet Ekolojik Köyü İzmir Tire'de 1 milyon 73 bin m² alanda kuruluyor. İdeal Cumhuriyet Köyü Proje yöneticisi Beytullah Yılmaz, "Projemizi sürdürülebilir inovatif bilgi ve becerileri kullanarak başarıya ulaştırmak istiyoruz. Projemizin resmi başvuru işlemlerini yaptık. 24 kurum ve kuruluşun uygundur görüşü alma aşamasındayız. Sürecimiz sorunsuz devam ediyor. Projemizde temel misyon “çevreye duyarlı, sürdürülebilirlik”tir. Projemiz Cumhuriyetimizin 100. yılına yakışır bir proje olacaktır. Projemiz halkımızın projesidir. İlham kaynağımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür" ifadelerini kullandı.

Atatürk'ün Projesi Danimarka'nın Brøndby köyünde uygulandı

Danimarka'nın Kopenhag kentinin yakınında yer alan proje, 1964 yılında Brøndby Belediyesi tarafından onaylandı. Belde büyüleyici doğasıyla benzersiz bir yaşam sunuyor.

“Köy Parkı, Çocuk Bahçesi” yer almaktadır.

Bunların yanında, kolay ulaşılabilir yol düzenlemesi ile “okul ve uygulama bahçesi, Öğretmen evi, Halk Odası, Konuk Evi, Kütüphane, Konferans Salonu, radyolu köy gazinosu, cami, ebe ve sağlık kurumu, ekilecek tarla alanları, hayvan barınağı, hamam, revir, kooperatifler, mandıra, üretim yerleri gibi 43 sosyal tesis” bulunmaktadır.

Dairesel şekilde düzenlenen bu yapılanmanın çevresinde, yukarıdan bakıldığı zaman bir çiçek tarlasını ve gül goncasını anımsatan şekilde, benzer dairesel yerleşim yerleri vardır.

Bu proje ile sağlanmak istenen bir diğer şey; milletin efendisi olan köylünün, köyün ve tüm toplumun aydınlanmasını, kalkınmasını sağlamaktır.

Atatürk'ün 1937 yılında tasarladığı bu proje; salt bir ülke projesi olmayıp, bir dünya projesidir ve hatta geleceğin projesidir. Benzeri uygulamalar diğer ülkelerde yapılmıştır. Danimarka'nın Brøndby köyünde uygulanmış, tüm dünyaya örnek olmuş, başarı kazanmıştır. Danimarka, Kopenhag'ın yakınında bulunan bir yerleşim yerinde yapılan bu dairesel köy tasarımı halen hayret ve takdir uyandırmaya devam etmektedir.

İşte bütün bunları düşünen, uygulayan ve yapan; Türklerin Ata'sı, Mustafa Kemal Atatürk'tür.

erdemakyuz@butundunya.com.tr

Kaynaklar:

- 1.-Afet İnan, Devletçilik ve Köylerimiz
- 2.-Dergipark yayınları
- 3.- NTV ve Onedio.com

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Atatürk'ü büyük komutan ve devrimci önder yapan şey askeri okullarda aldığı eğitimidir.

Harbiyeli Atatürk

Büyük asker ve devrimci Mustafa Kemal Atatürk kişiliğini doğuştan aldığı kalıtsal nitelikler ve çocukluk çağında ailesinden aldığı eğitimin yanında askeri okullarda geliştirmiştir.

Mustafa Kemal'in askerlik hayatı 1893 yılında (12 yaşındayken) Selanik Mülkiye Rüştiyesi'nden Askeri

Rüştiye'ye (ortaokula) geçmesi ile başlar.

Doğduğu ve eğitime başladığı yıllar Abdülhamit'in baskıcı yönetimine rastlamaktadır. O yıllarda Osmanlı İmparatorluğu çöküş döneminindedir. Ülkenin en karışık bölgesi Sırpların, Bulgarların, Rumların dış güçlerin kıskırtması ile Osmanlı'ya

Mustafa Kemal, İstanbul Harp Akademisi'nde sınıf arkadaşlarıyla. (1902-1905)

karşı ayaklandıkları Makedonya'dır. Mustafa Kemal'in çocukluk ve ilk gençlik yılları Makedonya'da Selanik'te geçmiştir. Selanik çok kültürlü ve demiryolu ve deniz yolu ile dünyaya açık bir kenttir. Selanik'te Hristiyanlar ve Yahudiler daha iyi yaşam koşullarında yaşarken Müslümanların daha geri kalmış olması Mustafa Kemal'in dikkatini çekmiş, düşüncelerini etkilemiş, bu farklılığın nedenlerini ve düzeltilmesi için çareleri o yaşlarda düşünmeye başlamıştır.

Mustafa Kemal Askeri Rüstiye öğrencisi iken padişah yönetiminin sakıncalarını, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmakta ve dağılmakta olduğunu, Türk / Müslüman halkın Müslüman olmayanlara azınlıklara göre geri kaldığını görmüş, vatan sevgisi gelişmiş, arkadaşları ile birlikte "Vatanı nasıl kurtarabiliriz?" konusunu düşünmeye başlamıştır. Selanik'teki askeri

ortaokulda (rüstiye) ve Manastır'daki (Vitola) askeri lisede (idadi) edebiyata, tarihe ve siyasete ilgisi artmış, Fransız Devrimi düşünürlerinin kitaplarını, vatan şairi Namık Kemal'in

Harp Akademisi'nden mezun olduğu günlerde

şiiirlerini gizlice okumaya ve arkadaşları ile tartışmaya başlamışlardır. Bu konulara ilgisi arttıkça okuma ve araştırma alışkanlığı kazanmış, okuldaki derslerle yetinmeyerek kendisini yabancı dil, güzel konuşma (hitabet), tarih konularında geliştirmiştir. Tatillerde Manastır'dan Selanik'e geldiğinde özel Fransızca dersleri almıştır. Yaşamı boyunca 4000 kitap okuyan Atatürk bu alışkanlığını çocukluk ve gençlik yıllarında kazanmıştır. Ortaokulda ve lisede askeri derslere giren savaş deneyimli öğretmenleri de bu başarılı subay adayının fikir yapısında etkili olmuştur.

Ortaokul öğretimini sınıfının 4. olarak bitirdikten sonra askeri eğitimine 1895 yılında girdiği Manastır (Vitola) askeri idarisinde (lise) devam etmiş, burada da okulun dersleri ile yetinmeyip kendisini, tarih, hitabet, yabancı dil konularında geliştirmeyi ve ortaokulda başlayan ülke sorunlarına ilgisini sürdürmüştür.

Atatürk'ü büyük bir komutan olarak yetiştiren asıl eğitim kurumları 13 Mart 1899'da girdiği Pangaltı'ndaki Harbiye ve devamında 1902'de girip 1905'te piyade kurmay yüzbaşı olarak mezun olduğu Harp Akademisi'dir.

Atatürk subay olarak mesleğe başlamadan önce 1893'te girdiği askeri ortaokuldan başlayan ve 1905'te Harp Akademisi'nden mezun olana

kadar süren, 6 yılı yükseköğretim olmak üzere 12 yıl askeri okullarda eğitim görmüştür. O yıllarda subay böyle yetiştirilirdi.

Harbiyeli Mustafa Kemal giyimiyle, konuşması ile zekâsı ve ağır-

Harbiyeli Mustafa Kemal giyimiyle, konuşması ile zekâsı ve ağırbaşlılığı ile arkadaşlarının sevgisini kazanmış ve ileride savaş koşullarında devam edecek sıkı arkadaşlık bağları kurmuştur.

başlılığı ile arkadaşlarının sevgisini kazanmış ve ileride savaş koşullarında devam edecek sıkı arkadaşlık bağları kurmuştur. Atatürk'le aynı sınıfta veya aynı yıllarda Harbiye ve Harp Akademisi'ndeki okul arkadaşları ileride Kurtuluş Savaşımızın komuta kadrosunu oluşturacaktır.

O yıllarda Abdülhamit'in basıkıcı yönetimine karşı aydın ve vatanseverler Fransız Devrimi'nin de etkisi ile vatan, hürriyet, çağdaşlaşma gibi düşüncelere yoğunlaşmışlardı. Bu konudaki ilk örgütlenme askeri tıbbiye öğrencileri arasında 1889 yılında "İttihadi Osmani" adıyla kurulan daha sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne evrilen

Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal, merkezi Şam'da bulunan 5. Ordu emrindeyken subay arkadaşları Halil ve Müfit Beylerle Beyrut'ta. (15 Temmuz 1907)

örgütlenmez. Bu örgüt tıbbiye öğrencileri ile sınırlı kalmamış Harbiye ve Mülkiye öğrencilerini de etkilemiştir. Askeri ortaokul ve askeri lisede ilerici düşünceleri benimseyen Mustafa Kemal, Harbiye'de de bu konulara ilgisini artırmıştır. Hafta sonları izninde Fransızca gazeteler alır hem Fransızcasını geliştirir hem de Avrupa'daki gelişmeleri izlerdi. Okulda Abdülhamit'in jurnalcileri olduğu halde açıkça padişahı eleştirirdi. Fakat arkadaşları kendisini sevdikleri için şikâyetçi olmamışlardır. Harbiye'nin birinci sınıfında ülke

sorunlarına yoğunlaşmakla birlikte sonraki sınıflarda derslerine de ağırlık vermiş, 1902 yılında 459 öğrenci arasında sekizincilikle Piyade Teğmen olarak mezun olmuş ve başarısı nedeniyle üç yıllık Harp Akademisi'ne devam etmeye hak kazanmıştır.

Harbiye yıllarında sabahları kalk borusu ile uyanamaz, nöbetçi subayı tarafından zorla uyanıdırılırdı. Bunun nedenini soran arkadaşlarına "Yatağa girdikten sonra hemen uyuyamıyorum. Sabaha kadar gözüm açıktır. Sabah tam dalacağım zaman kalk borusu çalıyor." demiştir.

Harp Akademisi yılları da öncelilere benzer şekilde bir yandan derslerine ağırlık verirken öte yandan ülke sorunlarını düşünme-

ye, tartışmaya ve kendisini geliştirmeye devam etmiştir. Arkadaşları ile sıkı ilişkiler kurmuş, onların güvenliğini kazanmıştır.

Harp Akademisi öğrencisi iken HOkula ders kitaplarından başka kitap (din kitapları hariç) getirmek yasak olmasına rağmen Fransız Devrimi düşünürlerini, Namık Kemal'in kitaplarını ve şiirlerini arkadaşları ile gizlice okurlardı.

Bir gün okulda gazete çıkarmaya ve vatanseverlik düşüncelerini bu gazete ile diğer öğrencilere

yaymaya karar verdiler. Bunun için örgütlendiler. Mustafa Kemal yönetici konumunda idi ve yazıların çoğunu kendisi yazıyordu. Harp Okulu Komutanı Rıza Paşa, Askeri Okullar Müfettişi İsmail Paşa idi. Gazeteden haberi olan İsmail Paşa okul komutanına baskı yaparak bu olayın üstüne gitmesini emretti. Komutan Rıza Paşa bir gece gizlice gazete hazırlayanlara baskın yaparak hepsini izinsizlik ve hapisle cezalandırdı. Olay daha da büyüyebilir, gazete çıkartanlar okuldan atılabilirlerdi.

Mustafa Kemal 1905 yılında Harp Akademisi'nden Piyade Kurmay Yüzbaşı olarak mezun oldu.

Kıtaya çıkmadan önce 12 yıllık askeri öğrenciliği boyunca başarılı bir öğrenci olmuş, iyi bir kurmay subay olarak mezun olmuş, bunun yanında kendisini yetiştirmiş, ülke sorunları ve çözüm yolları hakkında fikir geliştirmiş, ileriki yıllarda birlikte çalışacağı arkadaşları ile sıkı bağlar kurmuş ve güvenlerini kazanmıştır.

Değerlendirme:

Kısaca anlatılan hikâyesinde görüleceği gibi Atatürk'ü büyük komutan ve devrimci önder yapan şey askeri okullarda aldığı eğitimdir.

İmparatorluğun çöküş yıllarında

dahi askeri okullar kapatılmamış, benzerlerine göre daha kaliteli eğitim vermeye devam etmişlerdir. Askeri okulların kapatılması Türk'ün ölüm

Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı)
Mustafa Kemal (20.06.1908)

fermanı olan Sevr Antlaşması'nda (Md. 168) öngörüliyordu.

Kurtuluş Savaşı'nın diğer komutanlarının da Atatürk gibi askeri okullarda iyi bir eğitim almış olmaları ve Birinci Dünya Savaşı'nın çeşitli cephelerinde deneyim kazanmaları Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında belirleyici etken olmuştur.

Askeri okullara öğrenci seçiminin ve eğitimin kalitesinin yüksek tutulması, buralarda silah arkadaşlığı, karşılıklı güven ve dayanışma gibi temel askeri değerlerin kazandırılması ulusal güvenliğimizin teminatı olan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin güçlü olması için bir zorunluluktur.

Atatürk'ün uzun yıllar savaş deneyimlerine dayanarak söylediği gibi "Bir ordunun kıymeti zabitan ve kumanda heyetinin değeri ile ölçülür."

Silah ve donanımın modern, yerli ve ulusal olması önemli bir güç unsurudur. Bu silahları kullanacak subayların iyi yetiştirilmesi en az modern, yerli ve ulusal silahlara sahip olmak kadar önemlidir. İyi subay, Atatürk ve çağdaşı diğer komutanlar gibi askeri okullarda eğitimle yetiştirilir. •

cihangirdumanli@butundunya.com.tr

Radyoda oyun havaları başladı. “Şehnaz Longa” çalıyordu. “Kalk oyna!” dedim içimdeki hüznü. Nazlandı. Hüzün oynamazmış güya. “Kalk!” diye ısrar ettim. “Gözyaşı da gelirse olur.” dedi.

“Kalkın hepiniz!” diye bağırdım duygulara.

Hüzün, gönülsüz gönülsüz kalktı, arkasından gözyaşı, sonra iç burukluğum, pişmanlığım, kırılmış gururum, zedelenmiş öz güvenim, karşılıksız sevgim, hepsi... Hepsi kalktılar dansa.

Sadece vicdan kalkmadı. O hepsine küsmüştü ve tüm acıların hak edildiğini düşünüyordu.

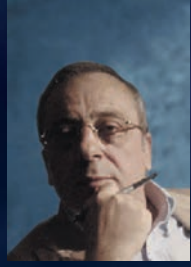
BÜTÜN KİTAPÇILARDA

1928
Yavuz-Havuz
Davası ve
Kumpas İddiaları

23

Otopsi

Cengiz Özakıncı

Bahriye Vekili İhsan Bey Başvekil İsmet Paşa'yı Suçluyor.

İhsan Bey, Divan-ı Aliye sevk edilmek üzere hapisneden çıkarken. Cumhuriyet 11.02.1928.

Başbakan İsmet Paşa 24 Aralık 1927 günü Meclis'e bir önerge vererek Bahriye Vekilliği 54 gün önce sona ermiş olan İhsan Bey'i (Eryavuz) vekaleti sırasında yolsuzluk yapmakla suçlamış ve Yüce Divan'da yargılanmasını istemişti. Yüce Divan'da yargılanarak 2 yıl hapis cezasına çarptırılan İhsan

Bey anılarını yıllar sonra 1946'da Yeni Türkiye gazetesinde yayımladı. "Havuz ve Yavuz Meselesinin İç Yüzü" başlıklı yazı dizisinin ilk bölümlerinde İhsan Bey, İsmet Paşa'nın bu davranışının hangi nedenden kaynaklandığını açıklamaya çalışırken çeşitli olasılıklardan söz ediyordu. Gösterdiği olasılıklardan

ilki: Bahriye Vekaleti'nin kaldırılmasıyla 18 gün sonra İsmet Paşa'ya gönderdiği 18 Kasım 1927 tarihli mektubun Atatürk tarafından İsmet Paşa'ya yönelik tehdit olarak değerlendirildiği ve parti içinde İsmet Paşa'ya karşı hizip örgütlediği söylentilerinin de İsmet Paşa'yı kendisine düşmanca davranmaya ittiğiydi. İhsan Bey bu yazı dizisinin "Aleyhime Girişilen Hareketin Ruhî Saikleri" ara başlıklı 9. bölümünde, bir diğer olasılığa değinerek şöyle diyordu:

- "Başvekilin (Başbakan İsmet Paşa'nın) bana karşı hazırladığı bu

Aleyhime Girişilen Hareketin Ruhî Saikleri . .

9

Başvekilin eski işlenik hatıralarımızdan bazı parçalar — Eski dostluk hayranlığı yerine yeni hisler — Millî Mücadelede Eskişehit — Afyon hatında uğradığımız mürasimimizin Mecliste uyandırıldığı galeyana — Gazinin cepheaden Dize gönderdiği haber.

Başvekilin bana karşı hazırladığı bu harekete ne gibi sebeplerden ileri geldiğini anlayamıyor; eski bir arkadaşın bir mesele yüzünden koskoca bir mesele yaratarak aleyhime bu derece şiddetle takibata geçmesini havesizama bir türlü anlayıyordum. Daha mektepten yeni çıkıp genç bir erkanıharp yüzbaşısı olarak Edirne topçu fırkasına geldiği zaman danberi birbirimizi tanırdık. Onu hürriyet inkılabından bir yıl evvel (1907) de Edirne'de kurulan "Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti"ne alan ben olmuşum. Hatta cemiyetin bir heyeti merkezive toplantısında -ki süvari Edirneli Rafet, erkanıharp binbaşısı Hüseyin Kadri, kolağası İsmet Beylerle benden mürekkepti- o heyecana kapılmış ve bu takdirdir sözleri söylemişti:

— Eğer bu mücadelede muvaffak olur ve meşrutiyeti ilan

gidelim, hakiki vaziyeti Vekâletten öğrenelim, dedik ve öyle yaptık. Müdafaa-i Millîye Vekili orada, yoktu. Müsteşara -hattırında kaldığına göre o tarihte müsteşar Salthâdîn Âdil Paşa idi- gittik, görüştük. Maatteessüf öğrendik ki sayısal aynî hakikat, musibet mutlak ve ordunun Sakarya gerisine çekilmeğe uğraştığı da doğru ve tabii imiş. Müsteşar Paşaya Meclis kürsüsündeki haklı galeyamı anlat tiki ve dedik ki:

— Bu musibet ya ordu nevâkusunun imkân derecesinde vak tite ikmal edilmesini, olmasundan, yahut da söylendiği gibi senk ve itirade hata ve lıyâkatsizlikle gösterilmesinden ileri gelmiş olacak. Meclis bunun mesullerini arıyacaktır.

Diğ gün sozora cephe karargâhından gelen yaver Salih Bey Mustafa Kemal Paşa namına sureti mahsus olarak bana

hareketin ne gibi sebeplerden ileri geldiğini anlayamıyor; eski bir arkadaşın bir hiç yüzünden koskoca bir mesele yaratarak aleyhime bu derece şiddetle takibata geçmesini havesizama (kavrayış yetime) bir türlü sığdıramıyordum. Daha mektepten (askeri okuldan) yeni çıkıp genç bir erkanıharp (kurmay) yüzbaşısı olarak Edirne topçu fırkasına geldiği zaman danberi birbirimizi tanırdık. Onu hürriyet inkılabından (1908 II. Meşrutiyet ilanından) bir yıl evvel (1907) de Edirne'de kurulan "Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti"ne alan ben olmuşum. Hatta cemiyetin heyeti merkezive (merkez kurulu) toplantısında -ki süvari Edirneli Rafet, erkanıharp (kurmay) binbaşısı Hüseyin Kadri, kolağası (yüzbaşısı ile binbaşısı arasındaki) İsmet Bey'lerle benden mürekkepti (oluşuyordu)- o heyecana kapılmış ve şu takdirdir (övuücü) sözleri söylemişti:

- Eğer bu mücadelede muvaffak (başarılı) olur ve meşrutiyeti ilan edersek, İhsan'ın Saraçhane Köprüsü (Edirne'de) başında heykelinin dikilmesini şimdi den teklif ediyorum.

(İsmet Paşa'nın) Dün (1907'de) heykelinin dikilmesini bu kadar haretle teklif ettiği bir arkadaşına karşı bugün (24 Aralık 1927'de) bu yolda muameleye kalkışması (yolsuzlukla suçlayarak yargılanmak üzere Yüce Divan'a sevkini istemesi) için ortada elbette çok büyük bir sebep olmak lazımdır. Bu acaba ne olabilir? Yavuz (zırhlısının)

mukavelesinde (onarım sözleşmesinde) yapılan "mütehasıs (uzman) ve taksitlerin tediyesi (ödenme) şekli" hakkındaki tadilat (değişiklik) mi? Yoksa bütün bu sebep Dr. Fikret'in bana anlattığı gibi, (parti içinde İsmet Paşa) aleyhine bir hizip (muhalefet) hazırladığım ve günün birinde kendisinden hesap soracağım yolundaki tezvirata (dedikoduya) inanmaktan mütevellit (doğan) bir infial (öfke) miydi?

Aramızda geçen eski ve yeni hadise (olay) ve maceralar arasında bu can sıkıcı suallere cevap bulmağa çalışıyor, hiç değilse vicdanımı huzura kavuşturmak istiyordum. O zaman hatırıma gelenleri birer birer nakledeyim:

Eskişehir ve Afyon hattına Yunanlılar (Temmuz 1921'de) tarruz ediyordu. Bir sabah Meclis'te cephenin bozulduğu, ordunun bütün levazımını (araç gereçlerini), hatta mecruhin (yaralı) yuvalarında ve seyyar (taşınır) hastane ittihaz edilen (yapılan) yerlerdeki yaralıları bile düşman elinde bırakarak kısm-ı azamı (büyük bölümü) dağılmak suretiyle geri çekilmekte olduğu şayiisi (söylentisi) dolışmaya başladı. Bu şayia (söylenti) bir saika (yıldırım) gibi

beynimize inmişti. Uzun zaman iyi yetiştirildiği ve Eskişehir-Afyon hattını müstahkem (sağlam) bir sahara mevzii haline koyduğu söylenen bu ordu, nasıl oluyor da böyle birdenbire bu kadar ağır bir sarsıntıya uğramıştı? İkinci gruba mensup (Meclis'te Atatürk karşıtlarından oluşan topluluğa bağlı) bazı erkaniharp zabiti (kurmay subay) mebus (milletvekili) arkadaşlar bunun sebebini ordunun sevk ve idaresinde (yönetim ve yönlendirilmesinde) gösterilen kusurlarda buluyor ve düşman hakkında vaktinde ve doğru malumat (bilgi) alınamamış, ihtiyat (yedek) kuvvetler fena (kötü) kullanılarak icap eden (gereken) noktaların zamanında takviye edilememiş (pekiştirilememiş) olacağını ileri sürüyorlardı. Hatta bunlardan biri (Kara Vasıf Bey) "Bunun böyle olacağı tabii idi. Bu ellerle sevk edilen

Yunan ordusunun Eskişehir işgali, Temmuz 1921

bir ordudan ikinci bir "Biriseba"-dan (Osmanlı ordusunun 1917'de Filistin Cephesi'nde "Birüssebi" yenilgisinden) başka bir netice beklenemezdi" diyordu.

Ben, Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü, Kılıç Ali, -zannedirim Denizli mebusu Mazhar Müfit Bey de vardı. Bir köşede, iztirap ve yeis (acı ve üzüntü) içinde vaziyeti tahlil ediyorduk (durumu inceliyorduk). Evvela bu şayialar (söylentiler) ne dereceye kadar doğru idi? Mustafa Kemal Paşa cepheye gitmiş (17 Temmuz 1921). Hakiki vaziyeti (gerçek durumu) nereden öğrenebilirdik?

Müdafaa-yı Milliye Encümeni (Milli Savunma Komisyonu) namına (adına) gidelim, hakiki vaziyeti Vekaletten (Milli

Savunma Bakanlığından) öğrene- lim, dedik ve öyle yaptık. Müdafaa-yı Milliye Vekili (Milli Savunma Bakanı) orada yoktu. Müsteşara (danışmanına) -hatırımında kaldığına göre o tarihte müsteşar Salahaddin Adil Paşa idi- gittik, görüştük. Maateessüf (üzülerek) öğrendik ki şayialar (söylentiler) aynı hakikat (gerçeği yansıtıyor), müsibet

(kanıtlı) mutlak ve ordunun Sakarya gerisine çekilmeğe uğraştığı da doğru ve tabii (doğal) imiş. Müsteşar (Danışman) Paşa'ya Meclis içerisindeki haklı galeyana (öfkeyle kaynaşmayı) anlattık ve dedik ki:

- Bu müsibet (felaket) ya ordu nevakısının (noksanlarının, eksiklerinin) imkan (olanaklar) derecesinde vaktiyle ikmal edilememiş (giderilmemiş) olmasından, yahut da söylendiği gibi sevk ve idarede (yönlendirme ve yönetmede) hata ve liyakatsızlık (yetersizlik, yeteneksizlik) gösterilmesinden ileri gelmiş olacak. Meclis bunun mesullerini (sorumlularını) arayacaktır.

Yunan ordusu Eskişehir'de, Temmuz 1921

İki gün sonra cephe karargâhından gelen yaver Salih Bey (Mustafa Kemal'in yaveri Salih Bozok) Mustafa Kemal Paşa namına (adına) sureti mahsusada (özel olarak) benimle Kılıç Ali Bey'i aramış ve Reis (TBMM Başkanı Mustafa Kemal) Paşa'nın selamlarını söyledikten sonra bizlere bildirmeğe memur (görevli) olduğu şu aşağıdaki

beyanatını (açıklamasını) tebliğ etmişti (bildirmişti):

- "Vaziyet kritiktir (durum kaygı vericidir). (Mustafa Kemal) Paşa Eskişehir'e yetişti (17 Temmuz 1921)[1] ve işe müdahale etti. Cephe kumandanına (Batı Cephesi komutanı İsmet Paşa'ya) lazım gelen direktif (yönerge) ve talimat (buyruklar) verildi. (Mustafa Kemal) Paşa diyor ki, hiçbir harp yoktur ki bütün muharebat safahatı (çarpışma evreleri) daima (hep) ve yalnız bir tarafın zaferiyle hitam bulmuş (sonuçlanmış) olsun. Bizleri iş başında görmek istemeyenler (Meclis'teki

Mustafa Kemal ve İsmet Paşa

M. Kemal karşıtı milletvekilleri) Meclis'te yaygara yapabilirler. Bizim arkadaşların vazifesi (görevi) o havaya uyarak şunu bunu protesto etmek değil, sükunet (dinginlik) ve itidal göstererek (soğukkanlı, ölçülü davranarak) diğerlerine numune (örnek) olmaktadır."

Acaba o tarihte ve o vaziyet (Kütahya-Eskişehir yenilgisi) karşısında mahza (yalnızca) hüsnüniyet (iyiniyet) ve sevki hamiyetle (yurtseverlik itkiyle, İsmet Paşa hakkında) söylediğim sözler ve (İsmet Paşa'ya karşı) yapılan şifahi (sözlü) protestolar, hisler (İsmet Paşa'nın duyguları) üzerinde infial (öfke) ve kin izleri bırakmış ve bütün bunlar son hadiseler tesiriyle (1927'de Bahriye Vekaleti'nden çekildikten sonra Başvekil İsmet Paşaya karşı hizip (parti içi muhalefet) örgütlenme olayının etkisiyle) canlanarak aleyhime harekete geçmekte (yolsuzluk suçlaması yöneltmesinde) amil (etken, neden) mi olmuştu?"

İhsan Bey'in bu anlatısına göre: Temmuz 1921'de Kütahya-Eskişehir çarpışmaları sürerken kendisi Atatürk karşıtı "İkinci Grup"la ağız birliği ederek İnönü'yü suçlamış; İsmet Paşa bu suçlamaların intikamını 6,5 yıl sonra 24 Aralık 1927'de onu yolsuzlukla suçlayıp hapse atılmasını sağlayarak almış.. İhsan Bey'in 1946'da yayımlanan

İsmet Paşa, Akşehir'de 06.02.1922 anılarında yaptığı açıklamanın özeti budur.

Oysa Atatürk, 15-20 Ekim 1927'de İhsan Bey'in de Bahriye Vekili olarak hazır bulunduğu CHP Grubunda okuduğu Nutuk'ta, Temmuz 1921'deki Kütahya-Eskişehir yenilgisinin nedenlerini şöyle açıklamıştı:

"İkinci İnönü çarpışmasından sonra, genel seferberlik yapmış olan Yunan ordusu, insan, tüfek, makinalı tüfek ve top sayısınca ordumuza önemli ölçüde üstündü. 1921 Temmuz'da Yunan ordusu saldırmaya başladığında, milli hükümetin ve mücadelenin gelişim düzeyi, henüz bizim genel seferberlik ilan ederek milletin tüm kaynaklarıyla araç gereçlerini başka hiçbir değerlendirilmeye tabi olmaksızın,

düşman karşısına toplanmağa uygun ve dayanıklı görülmemişti. İki ordu arasındaki güç, araç-gereç ve koşullar bakımından oransızlığın başlıca belirgin nedeni bundadır. Bunun sonucu olarak tümenlerimizin, biz henüz özellikle taşıma araçlarını sağlayamadığımız ve eksikleri gideremediğimizden dolayı, hareket yetenekleri yoktu." [2]

"Mavi Vatan Yazıları"nda "İhsan Bey'in hatıratı ezber bozuyor." [3]

İsmet Paşa Akşehir'de. L'Illustration, 09.09.1922. Fotoğraf: Berthe Georges Gaulis.

denilerek, *İsmet Paşa ile Fevzi Paşa'nın donanmanın güçlenmesine engel olmak amacıyla aralarında gizlice anlaşarak Bahriye Vekaletini kapatıp Bahriye Vekili İhsan Bey'e iftira atarak hapse attırdıkları* ileri sürülüyor. Oysa İhsan Eryavuz, gerek Meclis'te ve Yüce Divan'da yaptığı savunmalarda, gerekse 1946'da yayımladığı anılarında, İsmet Paşa'ya ve Fevzi Paşa'ya "*donanmanın güçlenmesini engellemek kastıyla kendisine kumpas kurdukları*" suçlamasında bulunmamıştır. İhsan Bey, İsmet Paşa'nın yıllar önce başka olaylarda kendisine kızmış,

öfkelenmiş, kinlenmiş olduğunu; birikmiş kin ve öfkeler nedeniyle yıllar sonra iki yıl hapis cezasıyla sonuçlanacak yolsuzluk suçlamasında bulunduğunu ileri sürmüştür. İhsan Bey'in 1946'da İsmet Paşa'ya yönelttiği iki suçlama daha var; bunları gelecek sayımızda irdelleyeceğiz. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

[1]- HTVD, c.2, k.4, s.337, 359, 360, 365, 366, 507, 508, 510, 511, 532, 533, 534, 537, 542, 543, 545, 546-548, 550 / [2]- Nutuk, 1934, c.2, s. 125.

[3]- Cem Gürdeniz, "Mavi Vatan Yazıları", Kırmızı Kedi y., 3. bs., Ağustos 2020, ss.193-195. + "Yavuz Havuz Davasından Balyoz Davasına Donanmanın Kaderi" (Aydınlık, 10, 11 Mayıs 2014.)

ŞEREFİMLE ÖLMEME HAZIRIM!

Vatan toprakları üzerinde yaşayanlar onun değerini bilmek ve ona sahip çıkmak sorumluluğuyla yükümlüdürler. Bu gerçek Mehmet Akif Ersoy'un dizelerinde dile getiriliyor:

*"Sahipsiz kalan bir vatanın batması haktır,
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır."*

Mustafa Kemal'in Samsun ve çevresindeki faaliyetlerinden korkan İstanbul Hükûmeti, İçişleri Bakanı Ali Kemal'in bir genelgesi ile onu görevden alır. Bu sıralarda, Ali Galip adında biri de, Erzurum valiliğine atanmak maskesi altında Mustafa Kemal'i tutuklamakla görevlendirilir. Ve Sivas'ta bazı tertiplere başvurur. Bu komplo Amasya'da haber alan Mustafa Kemal, bir atlı birlik oluşturarak habersizce Tokat'a gider. Kendileriyle sohbet etmek üzere şehrin ileri gelenlerini toplar. Bu toplantıda bulunan avukat Ali Bey, gözlemini şöyle anlatıyor:

"Yirmi kişi kadar vardık. ATATÜRK, etrafında bazı kişilerle birlikte geldi. Köşede bir sandalye vardı. Selâm verip oraya oturdular ve bize memleketin kurtuluş yolu hakkında hiçbir şekilde unutamayacağım şu açıklamada bulundular:

'Hiçbir savunma aracına sahip olmasak bile, dişimiz tırnağımızla, zayıf ve dermansız kolumuzla mücadele ederek şeref ve haysiyetimizi, namusumuzu korumayı kaçınılmaz görüyorum. Tarih, bize vatan uğrunda canını, malını esirgemeyen milletlerin asla ölmediklerini göstermektedir. Ben hayatımı, hiçbir zaman milletimizden üstün görmedim ve görmeyeceğim. Her an memleket için şerefimle ölmeye hazırım.' "

Kemal Arıburnu; Atatürk'ten Anılar, s. 195.

Sen yoksun.
Ve ben, bir Şey yaramayı boŐu boşuna bekleyen boş posta kutusu
gibi tozlanıp duruyorum burada.

Şimdi: Üzünç.
Şimdi, geçmiş gitmiş bir trenin hiç de uzaklaŐmak istemeyen
o doyulmaz kokusu güzel güzel girmiŐ olsun aramıza.
Evet ama, niçin bir tren?..
Akasya ile tren kokusuna benziyor çünkü yoksunluk.
Kalmış akasya.
Gitmiş tren kokusu...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

58

Kazım Karabekir Paşa İstanbul Hükümeti'nden Halen Umutlu!

Efendiler!

Kazım Karabekir Paşa, bu telgrafa verdiği
23 Şubat 1920 günlü yanıtında:

“İstanbul’da Ulusal Meclis’te beliren
akıma karşı Heyet-i Temsiliye’nin ve Ku-
vay-ı Milliye’nin karşıt ve üstün bir durum-
da olmasını hiç de uygun bulmuyorum.

Ancak, Heyet-i Temsiliye’nin, bu işin
içinden onuruyla çıkmasını, işin sorumlulu-
ğunu ve durumun değerlendirilmesini, alı-
nacak kararları Ulusal Meclis’in namusuna
ve yurt severliğine bırakmasını düşünüyö-
rum.

Ulusal Meclis, Kuvay-ı Milliye’nin ve
Heyet-i Temsiliye’nin yaşamalarını uygun »

Kazım
Karabekir

bulmazsa; kongrelerin kararları gereğince tam güvenle yasama ve denetleme yetkisini elinde tuttuğundan, Heyet-i Temsiliye'ye, artık kararları kendisine bırakarak dağılmasını ve iş başından çekilmesini yazar, bir de teşekkür eder.

Fakat Ulusal Meclis'in böyle bir sorumluluğu yüklenerek durumlarının ve geleceğlerinin güvenli olduğu yolunda bir karar alıp kamuya duyuracakları pek kuşku götürür.

Rauf Beyefendi bu öneriyi yapar ve bu kararları aldırır da Heyet-i Temsiliye'nin iş başından çekilmesini bildirirse, o zaman Heyet-i Temsiliye bunu sevinçle kabul eder.

Basına ve içeriye genelge ile duyurur ve artık iş başından uzaklaşır. Şeref ve onur yerini de yasal olarak saklı tutar.

Kuşku yoktur ki, bir yıldan beri ulusun üstelemesi üzerine kurulmuş olan Aydın Cephesi, ne dağılıp alın yazısını Yunanların eline bırakır, ne de hükümet bunları dağıtabilir.

O savaşçılar, kendiliklerinden ve eskisi gibi savaşı sürdürürler. Fakat savaş o yere bağlı kalır.

Kolordu komutanları da kendi bölgelerinde bunu duruma ve amaca göre iyi bir biçimde yönetirler. Ondan sonra da, gelecekteki durumumuz ve davranışımız, olayların gidişine göre düzenlenir.

İşte görüşlerimin bunlar olduğu bilginize sunulur." sözlerini sarf etmişti.

Olayların Gelişmesi Zamanın Akışına Bırakılamazdı!

Efendiler!

Düşmanların İstanbul'u eylemli olarak işgalinden aşağı yukarı yirmi gün önce açığa vurulan bu görüş ve düşünce, incelenmeye değerdi.

Durum çok ciddi bir hal almak üzereydi. En azından öyle olacağını öngörüydüm.

İçinde bulunulan koşullarla ilgili olarak sadece bir noktaya değinmekle yetineceğim.

O nokta da; olayların akışı gibi önemli bir hususu Tanrı'ya bırakma aymazlığıdır.

Biz elbette, kendimizi böyle bir kaderciliğe bırakamazdık.

Tersine, olayların nasıl gelişebileceğini önceden gerçeğe yakın olarak kestirip karşı önlemlerini düşünmek ve zamanında duraksamadan uygulamak yanlıydık.

İşte bundan ötürüdür ki, daha önceden düşünceleri yoklamaya başlamıştık.

Efendiler!

Milletvekili Mazhar Müfit Bey'in bir mektubuna verdiğim yanıtı olduğu gibi bilgimize sunduğumda; Kazım Karabekir Paşa'nın görüşlerine verilmesi gereken yanıt da kendiliğinden anlaşılmalı ve ortaya çıkmış olur.

Mazhar Müfit Bey'in mektubunda yazdıklarını yinelemeyeceğim. Onu gerekirse kendileri yayımlarlar.

Benim verdiğim yanıt şudur:
"Ankara, 25-26 Şubat 1920,

Hakkâri Milletvekili Mazhar Müfit Beyefendi'ye,

Efendim
Hazretleri,

14 Şubat

1920 günlü ayrıntılı mektubunuzu ancak dün aldım ve yarınki postaya yetiştirmek üzere karşılığını şimdi yazıyorum.

Yüce Ulusal Meclis'in ve Felah-ı Vatan adındaki grubun gerçek durumunu anlatan yüksek sözleriniz beni üzdü.

Açıklama ve nitelemelerinize gözümün önünde beliren görünüş acı vericidir.

Zavallı ulus, yaşamını, varlığını, geleceğini savunmak, korumak ve güven altına almakla yükümlü bildiği sayın milletvekillerinin, gerçek ulusal ve yurtseverlik görevlerini ilk anda ve ilk adımda unuttuklarını görüyor.

Batılıların ve bütün düşman dediğimiz ulusların; Türkiye'de ve Türklere yetenek olmadığı gerekçesiyle her şeyin, bizim için olumsuz olan her şeyin uygulanmasına göz

“Zavallı ulus, yaşamını, varlığını, geleceğini savunmak, korumak ve güven altına almakla yükümlü bildiği sayın milletvekillerinin, gerçek ulusal ve yurtseverlik görevlerini ilk anda ve ilk adımda unuttuklarını görüyor.”

yumdukları biliniyorken ve her birimiz ayrı ayrı bu iddianın çürüklüğünü ortaya koymaya kararlı olduğumuzu ileri sürerken, çıkarıcı duygularımız, bencil tutkularımız, bize her şeyi unutturabilir.

Önce gelen milletvekilleri

şöyle yapacaktı, sonra gelen milletvekilleri böyle yapmış, Heyet-i Temsiliye şunu kendine yakın görmüş, bunu bayağı görmüş vs.

Bunları söyleyenler, koca Türk Ulusu'nun sayın milletvekilleri öyle mi?

Bu ruhsal durum ve bu ahlak niteliği karşısında şaşkınlıktan donakalırım.

Yeni grup ya da parti örgütünden söz ediliyor.

Sevgili dostum Mazhar Müfit Bey, açıkladığınız anlayışta ve yaradılıştaki olan adamların kuracakları gruptan da, partiden de ben, yurdu kurtarıcı sağlam bir sonuç

alınabileceğine inanmıyorum.

Ben ve Heyet-i Temsiliye adı altında özveri ile görev yapan arkadaşlar, bu yurdun kurtarılması, ulusun esenliği için ölünceye kadar çalışmak isterken, sayın milletvekillerinin, durumlarından, davranışlarından ve aymazlık uçurumuna yuvarlanışlarından anlıyorum ki, buna da izin vermeyeceklerdir.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin örgütüne ve bu örgütün meydana getirdiği Kuvay-ı Milliye'ye dayanmanın gereği kalmadığını, çocukçasına ve aymazcasına davranışları ve eylemleri ile belli eden Meclis-i Mebusan'ın ve Felâh-ı Vatan Grubu'nun bu konudaki kesin kararının soruşturulup öğrenilmesini ve bize bildirilmesini Rauf Bey'e yazdık.

Bu kararın acilen elde edilmesi için sizin de yardımınızı rica ederiz.

Bu kararı verirken sayın milletvekillerinin, toplantı yeri olan İstanbul'da, kırk bin Fransız, otuz beş bin İngiliz, iki bin Yunan ve dört bin İtalyan askerinin yığınak yaptığını ve İngiliz Akdeniz donanmasının Fındıklı Sarayı'na karşı demir atmış olduğunu göz önünde bulundurmaları gerektiğini hatırlattım.

Mustafa Kemal.”

cengizonal@butundunya.com.tr

*Gelecek Ay: Akbaş Cephaneliği
Konusu!*

Hakimiyeti Milliye

“Söz”den “İş”e

Gereksinimlerimizin ve acılarımızın niteliğini, her zaman, ayrıntılı olarak anlatıyoruz.

Hastalık, sıkıntı teşhis edilmiş ve belirlenmiştir.

Şimdi teşhis alanından tedavi alanına yani “söz”den “iş”e geçiyoruz.

Mevcut durumun yarattığı zorunluluk, ekonomik çalışmada bize çabuk davranmamızı emrediyor.

Cumhurbaşkanımızın himaye-
rinde ve Büyük Millet Meclisi Başkanı Kazım Paşa’nın başkanlığında kurulan, “Ulusal Tasarruf ve Ekonomi Derneği”, bu yolda atılmış önemli bir adım sayılabilir.

Bu derneğin amacı şudur:

1) Halkı israfla mücadelele, hesaplı, tutumlu yaşamaya ve tasarrufa alıştırmak.

2) Yerli mallarımızı tanıtmak, sevdirmek ve kullandırmak.

3) Yerli mallarımızın miktarını artırmaya, dayanıklılık ve estetik itibariyle, dışarıdaki emsal mallar derecesine getirmeye ve fiyatlarını da ucuzlatmaya çalışmak.

4) Yerli mallarımızın sürümünü artırmak.

Dernek, bu amaca ulaşabilmek için üye kaydı yapacak, konferanslar düzenleyecek, ulusal malların

üretim ve tüketim kuruluşlarını destekleyecek ve sergi ile büyük satış mağazaları açılması konusunda ilgilileri ümitlendirecektir.

Bu ülkede şimdiye kadar amaçları yüksek ve programları parlak birçok dernekler ve kuruluşlar kuruldu.

Ancak o amaçlara ve programlara samimi bir sevgi ile bağlanmamak yüzünden olumlu sonuç verenleri çok az oldu.

Yeni derneğin niteliği öyle değildir.

Kuşku yok ki, Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanı’nın himaye ve başkanlık edecekleri bir kuruluş, gerek içeriye ve gerekse de dışarıya her türlü dernek ve saygı hissini aşarlar, esinler.

Halkın bu güveni, başlı başına bir güçtür.

Şurası da kesindir ki, herhangi bir mücadelede başarının ilk koşulu programdır ve örgütlü yapıdır...

Arkasından da o programı uygulama ve örgütlü yapıyı yönetmede disiplinin ve takip düşüncesinin egemenliği gelir.

Kuşkusuz, “Ulusal Tasarruf ve Ekonomi Derneği” bu bakış açısından, gelecek için bize her şeyi vaat eden bir kuruluş olacaktır. Ancak

her kuruluş gibi, bu derneğin de gücü ve başarısının ruhu, halkın desteklemesindedir.

İsmet Paşa diyor ki:

“Aklı eren bütün vatandaşların düşüncelerini aydınlatmak ve bu uğurda devletin bütün güçlerini harekete geçirmek kesin kararımızdır!”

Hükümetin bu görevini kolaylaştırmakta, yeni derneğin birinci derecede bir etken olacağı kesindir.

Her ülkede, özellikle Türkiye gibi bir halk yönetiminde büyük ve ulusal nitelikli işler, sadece hükümetin gayretleriyle başarılamaz.

Büyük işlerde başarının koşulu; bütün millet bireylerinin ve her türlü kuruluşların ortak bir amaç etrafında toplanmasıdır.

Türkler birlik ve dayanışma sayesinde en ağır sorunları bile çözüme kavuşturmuş bir ulustur.

Yakın geçmişin bize verdiği deneyimlerden bugün yararlanmalıyız. Buna zorunluyuz.

Bu zorunluluk ne hükümetin basit bir arzusundan doğmuştur, ne de

**İsmet İnönü:
“Aklı eren bütün vatandaşların düşüncelerini aydınlatmak ve bu uğurda devletin bütün güçlerini harekete geçirmek kesin kararımızdır!”**

ve gerginlik dönemine gireceğiz ve geçmişin de hatalarını tamir edeceğiz.

Türk'ün ekonomik ve mali bağımsızlığını, dolayısıyla siyasi varlığını tehdit eden tehlikeyi kesinlikle kırıp, atacağız.

Ulus olma bilincini koruma kararının özeti budur. •

herhangi bir kuruluşun ortaya çıkardığı bir davadan ibarettir.

Bizi ekonomi mücadelesine yöneltene ve bu mücadeleyi zaman kaybetmeksizin kazanmamızı gerektiren zorunluluk, Türkiye'nin geleceği ve bağımsızlığıyla ilgilidir.

Onun içindir ki, halkımızın bu konuda yüksek bir heyecan ve duyarlılık göstereceğine inanmak gerekir.

Türk ulusu için hoşgörünün, tahammülün ve kayıtsızlığın da bir sınırı vardır.

Duruma bakılınca, bu sınırın aşıldığına hükmetmemek gerekir.

Artık dikkat

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Bir Başkadır Benim Mesleğim adlı kitabından)

Mevhibe İnönü ve Kör Baktığım Beyaz Başörtüsü

Çalışma arkadaşı İsmet Bey'e Mustafa Kemal'in "İnönü" soyadını verdiğini bildiren belgenin, özel objektifle fotoğrafını çekmek istedim. İlk aşamayı kolayca geçtim. İsmet İnönü, sözümü iki etmedi, ikinci kez yinelettirmede...

"Ben bu akşam Özden'e söylerim, o telgrafı bulur, hazırlar." dedi. "Sen de yarın ararsın Özden'i ve o telgrafın kopyasını istediğin gibi çıkarırsın."

Yarın olduğunda ilk işim, İsmet İnönü'nün kızı Özden Toker'i aramak oldu.

"Konudan haberim var, biliyo-

rum" dedi Özden Toker. "Saat ikide gelirsen, rahat rahat çalışabilirsin."

O gün saat ikiye gelmeden ben, İnönü Ailesi'nin evi Pembe Köşk'ün kapısının önüne geldim.

Özden Toker, kapıyı açan ev görevlisinin iki-üç adım arkasındaydı. Yanında oğlu Güçlü ve kızı Nurperi vardı. Giysilerinden, üçünün de dışarı çıkmak üzere hazırlandıkları belli oluyordu. Ankara'nın kasım soğğundan korunmak için manto-larının önlerini sıkı sıkı

Özden Toker

kapatmışlar, boyunlarına yün atkı dolamışlar, çocuklar ise başlarına ayrıca şapka giymişlerdi. »

“Ben çocukları iki matinesine sinemaya götürüyorum” dedi Özden Toker. “Belgeyi misafir odasındaki sehpanın üstüne bıraktım. Sen işini bitirdikten sonra giderken, belgeyi yine aynı yere bırakıver. Döndüğümde ben oradan alırım.”

Özden Toker ve çocuklarının dışarı çıktıklarını kapıdan

ben içeri girdim ve konukların kabul edildikleri büyük odanın ortasındaki sehpa, istediğim belgeyi buldum.

Oda kapısının arkasında kalan bölümdeki sehpa, fotoğraf çekmek için daha uygun bir yerdi. Belgeyi aldım, oraya götürdüm; sehpanın çevresinde özel ışık düzenimi kurdum, en ince ayrıntıları saptayan özel mikro objektifimi taktım ve belgenin fotoğraflarını çekmeye başladım...

Ev görevlisi Mustafa kapıyı açtı, kendilerine “Böyle buyurun, efendim” diyerek içeri konuklar aldı.

Tümü bıyıklı, üçü ayrıca sakallı da olan altı konuk bana “Merhaba” dediler, ben onlara “Merhaba” dedim ve odadaki koltuk ve kanepelere otururlarken onlar bana “Bu adamın burada ne işi var?” diye soran meraklı ve hatta kuşkulu gözlerle baktılar, ben de onlara “Bu adamların bu evde ne işleri var?” merakı ve hayretiyle baktım.

İsmet İnönü’nün ve Metin Toker’in evde olmadıklarını biliyordum. Özden Toker’in ise biraz önce çocuklarla birlikte dışarı çıktığını gözlerimle gördüm. Mevhibe İnönü’nün konukları olabileceklerini ise aklımdan bile geçiremeyeceğim görünümdeki bu kişiler, ev görevlisi

Mustafa’nın konukları da değillerdi elbette. Peki kimdi bu kişiler ve şimdi burada neyi bekliyorlardı, kimi bekliyorlardı? Kafamın bu sorularla karmakarışık olduğu o anda oda kapısı yine açıldı ve içeri Mevhibe İnönü girdi.

“Şaşkınlıktan küçük dilimi yutabilirdim” deyiminin, böylesi bir durumun sonucu oluşmuş olabileceğine o an inandım.

Kapıdan giren Mevhibe Hanım, lo güne değin gördüğüm, tanıdığım Mevhibe Hanım değildi. Kendi gözlerimle görmeme karşın, gördüklerime yine de inanamıyordum. Adı Mevhibe İnönü olan, kendi Mevhibe İnönü olan, fakat sanki bambaşka bir kişi olan bir hanımdı şu anda odaya giren kişi.

Onu ilk kez, başı örtülü olarak görüyordum. Bembeyaz bir başörtüsü vardı başında. Başörtüsünün çene yanına sıkıştırılan kenarından artan bölümü ise, giysisinin omuzlarını

örtüyor, beline doğru uzanıyordu.

Kapıdan girer girmez yerlerinden yay gibi fırlayan ve karşısında teftiş kıtası erleri saygınlığında kıpırdamadan dimdik duran konuklarına doğru yürüdü. Onların tek tek ellerini sıktı ve...

Her birine tek tek önce, “Hoş-geldiniz” dedi, sonra “Kandiliniz mübarek olsun” dedi; daha sonra da “Lütfen rahatsız olmayınız... Rica ederim, ayakta kalmayınız” deyip, onların yeniden oturmalarını sağlarken...

Odanın, girişte arka bölümündeki beni gördü birden.

O an onun da, benim de gözlerim, sözcüğün tam anlamıyla “birbirlerine kilitlendiler”.

Benim elimde kocaman bir fotoğraf makinesi, Mevhibe Hanım’ın başında da kocaman bir başörtüsü vardı. Onun gözleri bir ara benim fotoğraf makineme gitti, geldi; benim gözlerim ise onun başörtüsüne takıldı, kaldı.

İkimiz de bir süre karşılıklı, hareketsiz kaldık. Benim elimde kocaman bir fotoğraf makinesi, Mevhibe Hanım’ın başında da kocaman bir başörtüsü vardı. Onun gözleri bir

ara benim fotoğraf makineme gitti, geldi; benim gözlerim ise onun başörtüsüne takıldı, kaldı.

Yaşamımda ilk ve son kez işte o an, karşımdaki bir kişinin söylemediği sözleri kulaklarımda duydum; ağzımdan çıkmayan sözlerle ise karşımdaki kişiye yanıtlımı duyurdum:

“Elinizdeki o fotoğraf makinesini kaldırıp, benim başörtülü fotoğrafımı çekmeniz için şu an aramızda hiçbir engel yok ama... Sizin, bunu yapmayacağınızı biliyorum. Çünkü sizi, kişilerin özel yaşamlarına ve inançlarına saygılı bir kişi olarak tanıyorum. Yanılmıyorum, değil mi?”

Mevhibe İnönü’nün ağzından çıkmayan fakat benim kulaklarımla duyduğum onun bu sözlerine ben ise, bu kez benim ağzımdan çıkmayan fakat onun kulaklarıyla duyduğunu çok iyi bildiğim şu karşılığı verdim:

“Hayır, yanılmıyorsunuz, hanımefendi... Başka kişiler tarafından görülmesini istemediğiniz bu görüntünüzün fotoğrafını çekmeyeceğimi bildiğinizi de, ben zaten biliyorum.”

Bu sessiz konuşmamızdan sonra Mevhibe İnönü’ye, onun sessiz bile sormadığı “Niçin buradasınız?” sorusunun yanıtını bu kez sesli olarak verdim:

“Sayın Paşamın müsaadeleriyle bir belgenin fotoğrafını çekiyordum, efendim” dedim. “Özden Hanım da

yardımcı oldu bana. Fakat kendisi biraz önce çocuklarla çıktı. Sinemaya gideceklerdi. Ben de bu belgenin fotoğrafını çektikten sonra hemen gideceğim efendim.”

Mevhibe Hanım, yine tek sözcük kullanmadan fakat o unutulmaz zarıflıkteki gülümsemesiyle, yine söylemeden söyledi söyleyeceklerini:

“Konuklarım ve ben, işinizi bir an önce bitirmenizi ve bizi bir an önce bize bize bırakmanızı sabırla bekleyeceğiz...”

Onun ağzından tek hecesinin bile çıkmadığı bu sözleri de kulaklarımla duyduğuma yemin ederim.

Elimden gelebildiğince çabuk davrandım, işimi bir an önce bitirdim. Fotoğraf makinemi çantasına koyup, göz önünden kaldırdıktan sonra gitmek için izinlerini istedim. Mevhibe Hanım, elini uzattı. Eğildim, elini öperken kandilini de kutladım:

“Kandiliniz mübarek olsun, efendim” dedim.

O zarif gülümsemesi yine belirdi yüzünde:

“Sizin de kandiliniz mübarek olsun, Mete Bey” dedi. “Güle güle.”

Ondan o gün duyduğum ilk söz de, son söz de, tek söz de bu oldu. Odadan çıkar çıkmaz koridorda Mustafa’yla karşılaştım:

“Kim o içerdekiler Allahaşkına, Mustafa?” dedim.

Mustafa bilmediğime şaşırdığımı belirten gözlerle baktı:

“Bilmiyor muydunuz?” diye sordu ve sonra da sorumu yanıtladı:

“Hoca efendiler, onlar...”

Bu kez ben şaşırdığımı belirten gözlerle baktım Mustafa’ya:

“Ne hoca efendisi, Mustafa?” dedim. “Ne işleri var bu adamların hanımefendiyle?..”

Mustafa, dalgınlığımı yüzüme vurmaktan özel zevk alırcasına konuştu:

“Unuttunuz galiba, Mete Bey” dedi. “Bu gece Regaip Kandili değil mi?” Bir süre durduktan sonra da ekledi: “Hanımefendi davet etti onları... Kuran okuyacaklar...”

Nasıl bakmış olmalıyım yüzüne ki, gülerек sürdürdü konuşmasını:

“Niye şaşırdınız öyle, Mete Bey?” dedi. “Bu evde ilk kez oluyor değil ki bu... Her kandilde, her mübarek günde gelir bu hocalar, Kuran okurlar...”

Ayrılırken Mustafa’ya elimi uzattım. O benden önce davrandı:

“Kandiliniz mübarek olsun” dedi.

Ben de onun kandilini kutladım:

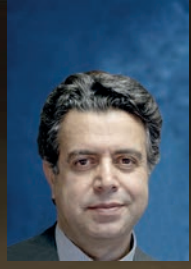
“Senin de kandilin kutlu olsun, Mustafa” dedim. “Haydi Allahaismarladık...”

Bizim mesleğimizin tadına doyulmayanlarından biri, objektifimizin ya da kalemimizin karşısındaki kişi tarafından meslek sel oluşumumuza güven duyulacak denli tanındığımızı tanık olmamızdır...

Biri de, yaşam boyu savunduğumuz inanç ve ilkelerin, yaşam boyu saygı duyduğumuz kişiler tarafından özel yaşamlarında da özenle ve ısrarla savunulduğuna tanık olmamızdır. •

Yüksek Çözünürlük

Ali Tekin Çam

Atatürk Filmine Emin Barın Katkısı

Cumhuriyetimizin 100. yılını taçlandırmak için gerçekleştirilen, yapımcılığını Disney Plus'ın üstlendiği ve "en önemli projemiz" dediği 6 bölümlük Atatürk dizisi, platformun bir anda, tüm dünyada yerli içeriklerin kaldırılması ile ilgili aldığı karar değişikliğinin gazabına uğradı ve yayından kaldırıldı. Ermeni lobisinin de bu kararda etkisinin olduğu yazıldı. »

Atatürk filmi afişi

Tabii söz konusu Atatürk olunca konu da bir anda milli mesele haline geldi. Proje daha sonra iki filme dönüştürüldü ve ilk bölümünün 85 dakikası, Atatürk 1881-1919 ismi ile 29 Ekim 2023 tarihinde Fox TV’de gösterildi.

3 Kasım 2023’te de 144 dakika olarak sinemalarda gösterilmeye başladı. Devamı ise Atatürk II 1881- 1919 başlığı ile 5 Ocak 2024 tarihinde vizyona girdi.

Filmleri seyretme şansım olamadı ama eleştirmenlerin olumlu değerlendirmelerine bakınca böyle bir filmin yapılamayacağı tabusunun artık yıkıldığı ve uluslararası standartlarda son derece başarılı bir çalışmanın ortaya konulduğu anlaşılıyor.

Sinemanın dünyanın en büyük propaganda gücü olduğu bilinen bir gerçektir. Ama son yüzyılın bir dehâsi olan kurucu liderimiz Atatürk’ü anlatabilmek adına, bugüne kadar bu gücü kullanmayı bir türlü becerememiştik.

Biyografik yapımlar, sinema alt türleri içinde en sorunlu alanlardan biridir. Tarihi kişiliklerin nasıl ve hangi yönleriyle ele alınacağı bu tür yapımlardaki temel zorluk olmakla birlikte doğru ve gerçekçi bir perspektifle yansıtılması bekle-

nilen bir yaklaşımdır. Atatürk filmi çalışmaları, 1950’li yılların hemen başında devlet eliyle başlamış, dünya pazarında Türkiye’yi, Türk devrimini, Türk insanını tanıttacak dev bir proje olarak tasarlanmıştır. Ama biyografi türüne oldukça yabancı olan sinemamız Atatürk’ü ele almaya kalktığında bütün bu sorunları, sosyal, siyasal, ekonomik ve ideolojik boyutlarıyla daha sancılı bir şekilde yaşamıştır. Film daha tasarı halindeyken, siyasetin genel durumuna bağlı olarak değişken, aynı zamanda müdahalelere açık ve hemen her kesimin müdahil olduğu içinden çıkılmaz bir hale dönüşmüştür.

ABD’deki Ermeni lobisinin, “Oynarsan senin için iyi olmaz!” tehdidi yapıldığı söylenen Antonio Banderas’a, “Niye Atatürk’ü oynamadınız?” sorusu yöneltildiğinde,

Banderas'ın cevabı çarpıcıdır:

“Atatürk rolü için teklif almadım ama dünyada onu canlandırmak istemeyecek bir oyuncu bulunduğunu sanmıyorum. Ancak Atatürk gibi büyük insanları canlandırmak risklidir. Ufacık bir hatada çok fazla tepki çekebilirim.”

Antonio Banderas

Bu durum Türk sinemacılar için de “ağır ve ürkütücü” bir hale geldiği için uzun yıllar gündem dışı kalmıştır. Atatürk'ün canlandırılması söz konusu olduğunda ise dünyaya sinemasından birçok isim gündeme gelmiş, mutlak benzerinin seçilmesi, sıkı sıkıya uyulması gereken bir kural olarak neredeyse filmin içeriğinin önüne geçmiştir.

Aslında bir yerden başlanabilseydi çok iyi olurdu düşüncesindeyim. Bu film / filmler çoktan çekilebilmeli ve bir gelenek oluşturulmalıydı. Üstelik Hindistan dahil dünya sinemasının pek çok yapımcısı ve aktörü Atatürk'ü anlatan bir filme talipken!

Ama her girişimde bazı makamların çıkardıkları güçlükler ve

Türkiye’de anlayan, anlamayan birçok kişinin müdahaleye kalkışması bu konuyla ilgili her girişimin sonuçsuz kalmasına neden olmuştur. Bu konudaki beceriksizliğimiz Atatürk'ü, düşüncelerini, vizyonunu hem gelecek nesillere, hem de dünyaya anlatabilmeyi bir hayli eksik

bırakmıştır ne yazık ki. Neticede, 2000’li yıllara kadar öznesi Atatürk olan bir film yapılamadı. Bu tarihe kadar yapılanlar belgesel niteliği olan filmlerdi. 2000’li yıllarda Atatürk’ü biyografik olarak ele alan üç film birbiri ardına yapıldı: “Mustafa”, “Veda” ve “Dersimiz Atatürk”.

Ortaya konan bu üç yapım uzun yıllardır devam eden tartışmalara son noktayı koymuş ise de beklentileri karşılamaktan bir hayli uzaktı.

2000’li yıllara kadar öznesi Atatürk olan bir film yapılamadı. Bu tarihe kadar yapılanlar belgesel niteliği olan filmlerdi.

Şimdiki Atatürk filmi gündem olduğunda, gelen en önemli eleştirilerden biri, Atatürk rolünü üstlenen Aras Bulut İynemli'nin Atatürk'e fiziksel olarak benzemediği yönündeydi. Bu eleştirilerin cevabını Atatürk rolünün taliplerinden ve Hollywood'un en karizmatik

Tiyatro sanatçımız Cüneyt Gökçer ve Oscar ödüllü Hollywood yıldızı Yul Brynner Anıtkabir’de...

aktörlerinden biri olan, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından da ağırılanan Yul Brynner, 1960’lı yıllarda vermişti: *“Önemli olan ona benzemek değil, onun karakterini, iç dünyasını ve idealizmini ifade edebilmektir.”*

Okuduğumuz eleştirilerden, İy-nemli’ nin bu rolün hakkını layıkıyla verdiğini anlıyoruz. Bu projenin başarısı sinemamız için önemli bir kazançtır; hayırlı olsun diyelim!

Filmlere değer katan çok önemli başka bir detay ise filmlerin afişlerinde, öğrencisi olmaktan onur duyduğum Emin Barın hocamın

Anıtkabir kitabeleri için özel olarak tasarladığı, Anıtkabir’in mimari yapısıyla da son derece uyumlu yazı tipinin (font) kullanılmasıydı. Bu detay bile, projenin kalitesiyle ilgili özenin bir göstergesidir.

Emin Barın, Türkiye’de modern yazı sanatının ve el ciltçiliğinin en önemli ismi, çağdaş grafik ve yazı sanatının en özgün isimlerinden biridir. 1923’ü izleyen yıllarda oluşturulan eğitim seferberliği içinde yetişmiş, yurt dışında devlet burusuyla okuduktan sonra ülkesine geri dönmüş, geleneksel kültürün kazandırdıklarıyla, çağdaş Batı düşüncesini harmanlamayı başarmış, bunu sanatına ve eğitimciliğine yansıtmış bir Cumhuriyet aydını, değerli bir kültür adamıdır.

Etem Çalışkan

Emin Barın.

Anıtkabir kitabelerinin yapım öyküsünü, Emin Barın'ın bu projede asistanlığını yapan öğrencisi ve aynı zamanda da ülkemizde en başarılı Atatürk portrelerini çizen üstat Etem Çalışkan şöyle aktarıyor:

“Emin Barın hocama ne yapacağımızı sorduğumda, bana Anıtkabir’in kitabelerini yazacağımızı söyledi. Önce anlamadım, hocamın söylediğindeki sorumluluğu ve yüksek onuru birden kavrayamadım. Ama bildim ki, hocam bana iyi bir görev verdi. Daha sonra yazılacak projeleri gördüm. Anıtkabir’deki

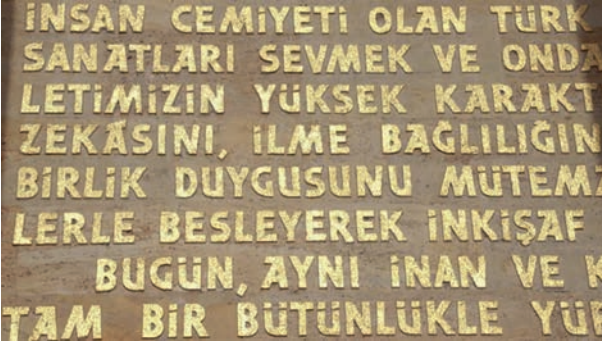
— Emin Barın, Anıtkabir Kitabelerinin yapımını denetlerken

kulelerin ayrı ayrı isimleri var. Bu kulelerin içine yazılacak yazılar, Ankara’da yetkililer tarafından oluşturulan heyet tarafından belirlenmiş. Bu yazılar hocama gönderildi. Oturup kartondan yazı kalıpları hazırladık günlerce. Ben ölçülerine göre bu yazıları kağıt üzerine metrelerce yan yana yapıştırarak yazdım. Onları hocam kontrol eder, daha sonra Anıtkabir’e götürür; oradaki taş işçilerine teslim ederdim. Daha önce götürdüğüm ve taş işçilerinin yaptığı işleri de kontrol ederdim. Çok onurlu ve sorumluluk taşıyan bir işle karşı karşıya idim.”

10 Kasım 1953’te Atatürk’ün naaşı Etnografya Müzesi’nden alınarak Anıtkabir’de defnedildi. 1938 ile 1953 arasında mumyalanmış olarak duran Atatürk, burada toprağına kavuştu.

“Emin Barın hocam bana; ‘Bir daha hiç göremezsin, benimle beraber gel.’ dedi. Aşağıya indik.

Emin Barın'ın Anıtkabir kitabeleri için tasarladığı yazı tipi

Atatürk'ün beyaz mermerlerden çevrili mezarını gördüm. Hocamın elinde de deri üzerine kendi yazdığı ve gümüş muhafaza içindeki Atatürk'ün ölüm tutanağı vardı. Bu tutanak da mezara yerleştirildi. En büyük üzüntümüz ise bu tutanağın fotoğrafını çektiğimiz olmadı."

Emin Hoca, bu görevlerinin yanında, Anıtkabir Şeref Defteri'nin tasarımını da gerçekleştirmişti.

Emin Barın 2 Haziran 1913 tarihinde Bolu'da doğdu. İlk yazı ve cilt derslerini hattat, ciltçi ve müzehir olan babası Mehmet Tevfik Efendi'den aldı. Cumhuriyet öncesinde başlayan eğitimine İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde, ardından Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde devam etti. Enstitü'den mezun olduğu yıl (1936) aldığı devlet bursuyla eğitimini Almanya'nın en önemli sanat merkezlerinde,

Weimar ve Leipzig'de sürdürdü. Dünya tasarım tarihinin dönüm noktalarından biri olan Bauhaus Okulu'nun hocaları arasında yer almış Otto Dorfner'in etkisi, Emin Barın'ın ciltlerinde de görülecekti.

Yaptığı Olimpiyat kitabı, Hamburg kitap sergisinde birincilik ödülü kazandı. Eserleri Deutsche Bucheinbandkunst dergisinde yayımlandı.

Leipzig'de, kitap sanatlarıyla birlikte, dönemin Alman ustalarından yazı eğitimi gördü (1939-1941-1943). Prof. Thiemann ve Prof. Spemann yazı hocaları, Prof. Wiemeler ise cilt hocası oldu.

İstanbul'a döndükten sonra II. Dünya Savaşı'nın başlaması

Emin Barın kendi tasarımı Anıtkabir Şeref Defteri'yle Anıtkabir'in avlusunda

sebebiyle yurda dönen Prof. Kenan Temizan ile birlikte 5 Ekim 1943'te Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde ortak bir sergi gerçekleştirdi. Bu sergi sonucunda, her ikisi de Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki görevlerine başladılar. Bu serginin 72 yıl sonra yapımını üstlenerek, aynı mekân ve tarihte "Kenan Temizan & Emin Barın 72 Yıl Sonra Yuvalda" ismiyle tekrarını gerçekleştirmek de bana nasip oldu.

Emin Barın, 40 yıl bu okulun eğitim kadrosunda yazı ve cilt hocası olarak görev yaptı. Türk grafiğinin biçimlenmesinde rol aldı. İstanbul'da önce Çağaloğlu'nda sonra da Çemberlitaş'ta açmış olduğu atölyesinde hem el, hem de makine ciltçiliğinin gelişmesinde çok önemli rol oynadı. Latin harfleri üzerindeki çalışmalarıyla çağdaş yazı tasarımı konusunda önemli bir yol almasını sağladı. Hayatı boyunca ilköğretim-eğitim ve yazı, mimarlık ve yazı, eski yazı-yeni yazı ilişkileri üzerine kafa yordu. El yazması kültür zenginliklerimizin onarılıp kazandırılması da önemli uğraşlarından biri oldu. Cilt atölyesinde yalnız bu sahada hizmet verecek "Kitap Patolojisi ve Restorasyon" merkezi kurulmasının öncülüğünü yaptı. Türk hat sanatının ve kitap sanatlarının kendi dönemindeki son ustalarına atölyesinde kucak açtı; çalışma mekânı aynı zamanda bir okul gibi bilgi ve fikir üretti. Hat ve cilt ustaları, amatör meraklılar 30 yıla yakın bir süre, her perşembe günü Emin Barın'ın atölyesinde

Küratörlüğünü Ali Tekin Çam'ın yaptığı Emin Barın ile Kenan Temizan'ın 72. Yıl tekrar sergisi

yeteneklerini geliştirme fırsatı buldular. Hattat, hezârfen, merhum Necmettin Okyay, bu toplantılara, "Emin'in Yeni Okulu" adını koymuştu. Tam bir kültür insanı olan Emin Barın, Bolu yöresine ait "Ada Yolu Kestane" ve "Kiraz Aldım Dikmeden (Halimem)" türkülerinin de derleyicisidir.

Kaderin garip bir cilvesi olarak birlikte sergi açarak göreve başladığı Kenan Temizan'dan 34 yıl sonra, aynı hastalık sonucu 29 Aralık 1987 tarihinde vefat etmiştir.

Ne demişti, sevgili Ata'mız? "Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır!" Selam olsun... •

alitekincam@butundunya.com.tr

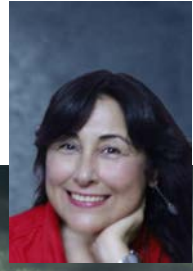
Gözün Sözü

Cemal Tahsin

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

SON KARARINIZ MI?

Her gün pek çok konuda seçimler yapmamız gerekir. Bazı konularda üzerinde çok kafa yormadan hızlıca karar verirken, bazı konularda kendimizi önemli bir yol ayrımında hissederiz.

Yaşadığımız hayatın özetidir aslında yaptığımız seçimler. En basitinden en karmaşığına yaptığımız tüm seçimlerin ortalamasıdır hayatımız.

Bazen anlık aldığımız kararlar hayatımızı sonsuza dek değiştirebilir.

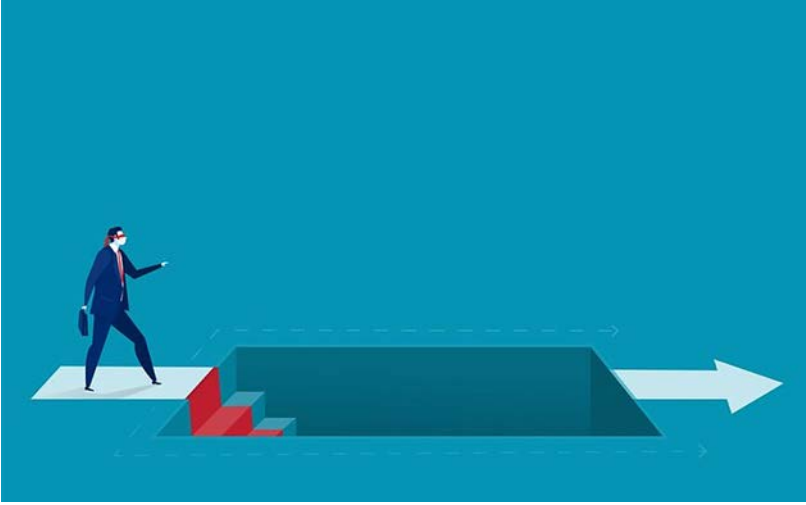
Hangi mesleğı yapacağımıza,

kiminle evlenip bir yuva kuracağımıza karar verirken neredeyse bir ömür yaşam biçimimizi de şekillendirmiş oluruz.

Neler yiyeceğimize karar verirken sadece yiyecek seçimi yapmış olmayız, aynı zamanda sağlıklı ya da sağlıksız yaşamayı da seçmiş oluruz.

Kullandığımız temizlik ürünleri, özbakım ürünleri seçimlerimiz sadece bizi değil, içinde yaşadığımız çevreyi, doğayı, atmosferi de etkiler.

Bazı yanlış seçimlerimizin »

bedelini yalnızca kendimiz değil, sevdiğimiz, ailemiz, tüm toplum, hatta kimi zaman tüm insanlık öder.

Eğer bir uçağın pilotu ya da bir otobüsün sürücüsüyseniz, hatalı bir kararda sadece kendi hayatınızı değil, tüm yolcuların hayatını tehlikeye atmış olursunuz.

...yaptığımız seçimlerle sadece kendi hayatımızı değil birbirimizin hayatını da şekillendiriyoruz.

İyi ya da kötü, yalan ya da gerçeği, hastalığı ya da sağlığı, üretmeyi ya da tüketmeyi, savaşı ya da barışı seçiyoruz.

İnsanlık tarihine baktığımızda hırsları, kişisel çıkarları için aldıkları kararlarla ülkesini gözü kapalı savaşa sürükleyip milyonlarca insanın

ölümüne neden olan liderler olduğunu görürüz.

Sözün özü, hiçbir konuda “Sadece basit bir seçim” diye bir şey yok. Hepimiz bir bütünün parçaları, bir zincirin halkalarıyız bu nedenle yaptığımız seçimlerle sadece kendi hayatımızı değil birbirimizin hayatını da şekillendiriyoruz.

İyi ya da kötü, yalan ya da gerçeği, hastalığı ya da sağlığı, üretmeyi ya da tüketmeyi, savaşı ya da barışı seçiyoruz.

Bir karar alırken, bir seçim yaparken önce gerçekten ne istediğimizi bilmemizin, yapacağımız seçimlerin kısa ve uzun vadede sonuçlarını iyi irdeleyebilmenin çok önemli olduğuna inanıyorum.

Kendimiz, sevdiğimiz, ülkemiz ve insanlık adına sağlıklı ve doğru kararlar alabilmemiz dileğiyle. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

100 Yıllık Ayna

İstanbul Şehir Tiyatroları'nın tiyatronun sorunları ve çözümleri ile ilgili birçok alandan 300'e yakın sanatçı, bağımsız tiyatro çalışanı, akademisyen, eleştirmen, yapımcı, sendika temsilcileri, ödenekli-özel kurum ve kuruluşların yöneticilerinin katıldığı çalıştay, "100 Yıllık Ayna" başlığıyla 11-14 Şubat tarihleri arasında Park Bosphorus Otel salonlarında gerçekleştirildi.

Dört gün boyunca, 31 farklı başlık altında ödenekli tiyatrolar, özel tiyatrolar, oyun yazarlığı, tiyatro tarihi yazımı, mesleki eğitim ve temsiliyet hakkı konuları odağında gerçekleştirilen çalıştayda, tüm tiyatroların karşı karşıya oldukları sorunların müstakil bir tiyatro yasasının olmamasından kaynaklandığı,

esasta aynı sorunlarla karşı karşıya olduğu; kişisel ilişki ya da bireysel insiyatiflerle yürütülen, siyasal değişimlere karşı dirençsiz, ekonomik krizlere karşı kırılgan olan tiyatronun ancak ortak hareket edilerek yasalarla düzenlenmiş yapısal bir işleyişe kavuşmasının gerekliliği belirtildi.

Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Ayşegül İşsever, Çalıştay'da konuşmacı ve moderatör olarak yer aldı.

Türkçe oyunların diğer dillere çevirilerini içeren bir veritabanının oluşturularak ulusal tiyatroumuzun uluslararası görünürlüğünün sağlanması; tiyatro eğitimi veren kurumların eğitim standartlarının belirlenmesi Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatroları'nda ayrı yasalara tabi olmalarının neden olduğu meslek tanımı, mesleki yeterlilik, istihdam, ödenek, repertuvar politikaları gibi konularda yaşanan sorunların hesap verebilirlik, şeffaflık ve sanatsal özerklik ile giderileceği;

Özel tiyatroların tek bir başlık altında toplanarak aynı yasal statüye tabi kılınmasına karşın farklı estetik, ticari, kamusal önceliklerle tiyatro yapan toplulukların özel statülerinin belirlenmesi, finansal ve mekânsal sorunlarının çözülmesi; farklı estetiklerin, etnik, dilsel, dinî, cinsel kimliklerin, dezavantajlı bireylerin temsilini ve seyircinin bu konulardaki farkındalığını sağlayan, daha kırılğan bir alanda tiyatro yapmaya çalışan gruplar için gerek kamusal alan-

da gerek kurum içinde güvenli alan yaratılmasının konuşularak tartışıldığı, sorun ve çözümlere ilişkin kapsamlı çalıştay raporu da tüm katılımcılarla paylaşıldı. •

Dil ve Kültür

“Şimden gerü hiç gimesne divanda, dergâhda, bargâhda ve dahi her yerde Türk dilinden özge söz söylemeye...”

İç içe geçmiş, birbirlerinden ayrı düşünülemez birer olgu dil ve kültür. Nedeni de dilin, kültürün / toplumsal yaşam biçiminin taşıyıcısı, yeni düşüncelerin ve yaratıcılığın kaynağı, toplum ve ulus kimliğinin koruyucusu, yaratıcısı ve geliştiricisi olması.

Dilin, ulus kimliğinin koruyucusu, yaratıcısı ve geliştiricisi olduğunu

ilk tanımlayarak açıklayan MÖ 551 - MÖ 479 tarihleri arasında yaşayan Çinli filozof, eğitimci ve yazar Konfüçyüs olmuş. Biz Türklerde de “Şimden gerü / şimdiden sonra hiç gimesne / kimse divanda, dergâhda, bargâhda ve dahi her yerde Türk dilinden özge/başka yabancı söz söylemeye...” fermanı / buyruğu ile 1277 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey.»

Aksi davranışlara karşı nasıl bir yaptırım uygulandığını bilemediğimiz bu fermanın nedeni Türklerin İslamlaşma sürecinde ortaya çıkan Fars ve Arap kültürü hayranlığı...

Kimilerinin bu buyruğu nedeniyle Farsça ve Arapça bilmemek ve cehaletle (!) suçladığı bugün, Karamanoğlu Mehmet Bey diye bildiğimiz I. Mehmed Şemseddin Bey; Selçuklu Hükümdarlığına bağlı Karamanoğulları Beyliği'nin kurucusu, Türkmen boyyu Afşarların lideri Kerimüddin Karaman Bey'in en büyük oğlu. Eğitimine ilişkin kesin bir bilgi yok... Yok, ama Oğuzların Kınık boyundan Tuğrul Bey tarafından kurulan Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun

ardılı; halkı Türkçe konuşan, resmi dili Farsça olan Anadolu Selçuklu Devleti'nde bir bey oğlunun Farsçanın yanı sıra Arapça bilmediğini ileri sürmek de pek akılcı bir sav değil.

Müslüman Araplar ile Çinliler arasında 751 yılında gerçekleşen Talas Savaşı'nda, Karluklar diye bilinen Orta Asya'daki Türk boylarının Arapların yanında savaşması ve İslamiyet ile tanışması, Fars / İran ve Arap hayranlığı sonrasında giderek yaygınlaşıp köklenmiş

divanlarda / yüksek düzeydeki devlet adamlarından oluşan meclislerde, dergâhlarda / tekkelerde ve bargâhlarda / özel izinle girilen yerlerde Türkçe değil de Farsça ve Arapça konuşulup yazılması. Anadolu Selçuklu Devleti sonrasında kurulan Osmanlı Devleti'nde de yine bu özentî, kendi dilimizi küçümseme ile yapay, uydurma bir dil olan Osmanlıca çıkışta ortaya.

Müslüman Araplar ile Çinliler arasında 751 yılında gerçekleşen Talas Savaşında, Karluklar diye bilinen Orta Asya'daki Türk boylarının Arapların yanında savaşması, İslamiyet ile tanışması; Fars/İran ve Arap hayranlığı sonrasında giderek yaygınlaşıp köklenmiş Türkçenin bozulması.

Selçuklu İmparatorluğu ile Anadolu Selçuklu Devleti gibi 1299 yılında kurulan ve kurucusu Osman Gazi'nin adı ile anılan Osmanlı Devleti'nin gelişemeyip gerileyerek çöküşlerinin en önemli nedenlerinden birinin de uluslaşmanın vazgeçilmez koşulu olan dil bilincinden yoksun olmaları. Bu yoksunluğun yol açtığı en önemli olgulardan biri de halkın, bilmediği bir dil ile ibadet edip neye inanıp neye inanılmayacağını bilmemesinin neden

olduğu toplumsal ve kültürel değişim ve gelişimin başarılammış olması...

Boşuna dememiş Konfüçyüs kendisine, *“Bir ülkeyi idare etmeye çağrılıydınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?”* diye sorulduğunda:

“İşe önce dili düzeltmekle başladım. Çünkü dil bozulursa kelimeler düşünceleri iyi anlatamaz. Düşünceler iyi anlatılmazsa, yapılması gereken işler yapılamaz. Görevler gereği gibi yapılmazsa, töre ve düzen bozulur. Töre ve düzen bozulursa, adalet yoldan sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. Bunun içindir ki hiçbir şey dil kadar önemli değildir.” diye...

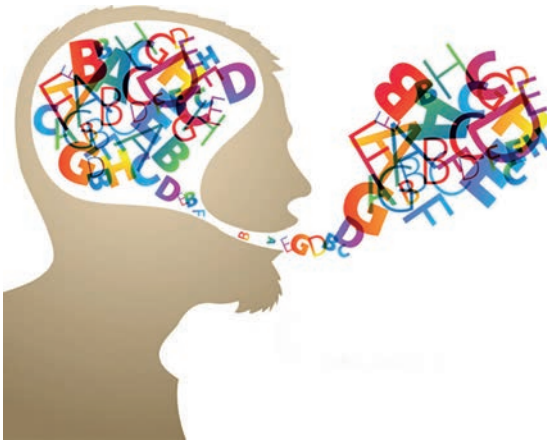
Bir ulus devlet olmayan Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında azınlıkların bağımsızlıklarını ilan edip kendi devletlerini kurması sonucunda oluşmuş biz Türklerde milliyetçilik ve ulus- devlet anlayışı ile dil bilinci. 1912 yılında Türk Ocakları'nın kurulması; Ziya Gökalp'in, 1912 - 1913 yıllarındaki Balkan Savaşları sonrasında Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak / Çağdaşlaşmak adı ile yayımlayıp 1918 yılında kitaplaştırdığı yazıları; *“Güzel dil Türkçe bize, Başka dil gece bize, İstanbul konuşması, En sâf, en ince bize...”* diye başlayan Lisan / Dil adlı şiiri bu bilincin sonuçları...

Bu bilinci hayata geçirip gerçekleştiren ve bir ulus devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran; 1928

Türk dili bilincini hayata geçirip gerçekleştiren ve bir ulus devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran; 1928 yılında Harf Devrimi'ni, 1931 yılında Türk Tarih Kurumu'nu 1932 yılında da Türk Dil Kurumu'nu kuran Atatürk oldu.

yılında Harf Devrimi'ni, 1931 yılında Türk Tarih Kurumu'nu 1932 yılında da Türk Dil Kurumu'nu kuran Atatürk oldu. 1925 yılında Kur'an-ı Kerim'i anlamadan okumanın insana sevap kazandıracığını ancak ibadet yerine geçmeyeceğini; ibadet etmek için inanılan kutsal kitabın manasının anlaşılabilir olarak okunması

Baskın kültürlerin birbirlerini etkilemesi bir ölçüde kabul edilebilir bir sonuç. Kabul edilemeyecek olan özentî! Kendi dilinde var olan sözcükler yerine yabancı sözcüklerin benimsenip kullanılıyor olması...

gerektiğini söyleyen; Türkçe meal / anlam ve tefsiri / yorumu ile yayımlanmasını sağlayan da o oldu. Oldu, ama bu bilinç gereğince kavranamadığı için toplumsal ve kültürel gelişimimiz umduğu gibi gerçekleşemedi.

Baskın kültürlerin birbirlerini etkilemesi, etkilenen kültürlerin kendi dillerinde ifade edilmemiş kavramları / bir nesne, bir duygu, düşünce, zihindeki soyut ve genel tasarım,

anlam içermeleri nedeniyle gerçekleşmiş tüm farklı diller arasındaki sözcük alış ve alışları. Bu bir ölçüde kabul edilebilir bir sonuç. Kabul edilemeyecek olan özentî! Kendi dilinde var olan sözcükler yerine yabancı sözcüklerin benimsenip kullanılıyor olması... Son birkaç yıldır gözde olan yabancı iki sözcük: Innovation (*yenilik*) ve lansman (*tanıtım*). Innovation İngilizce, lansman da Fransızca. Türkçesi varken bu yabancı sözcüklerin üstelik bu sözcüklerin anlamını bilmeyen halka yönelik olarak kullanılmasının nedeni tam anlamıyla kendi dilimize olan güvensizlik ve züppelik!

Yıllar, yüz yıllar boyunca yerleşmiş yabancı sözcükleri ayıklayıp kendi dilimizdeki sözcükleri koymak, yeni sözcükler üretmek pek öyle kolay bir iş değil. Dil Devrimi sonrasında Türkiye Türkçemizde var olan 6.463 Arapça, 1359 Farsça Batılılaşma süreci ile dilimize yerleşen 5253 Fransızca sözcüğün büyük bir kısmını Türkçe ile karşılayabilmiş değiliz. Son yüz yılda dilimize giren ve önü alınamayan

İngilizce sözcüklerin sayısı da şimdilik 1000...

Bugün, Nazım Hikmet'in "Dört-nala gelip Uzak Asyadan / Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan / bu memleket, bizim..." dediği ülkemizde dilimiz Türkçe ise bunu halkın yüz yıllardır süren dildeki yabancılaşmadan uzak kalmasını Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal, Köroğlu vb. gibi tüm ozanlarımız ve şairlerimize borçluyuz. Ulusal kimliğimizi koruyarak toplumsal gelişim ve dönüşümümüzü çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırabilmemizin ön koşulunun dilimizi küçümsemek olduğunu...

Konfüçyüs'ün dediği gibi dil bozulur, sözcükler düşünceleri iyi

anlatamaz; düşünceler iyi anlatılmazsa, yapılması gereken işlerin yapılamaz; görevler gereği gibi yapılmazsa, töre ve düzenin bozulacağı; töre ve düzen bozulursa, adaletin yoldan sapacağı; adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemeyeceğimizi unutmalıyız!

Unutmaması gerekenler de öncelikle okumuş yazmış aydın geçişenler... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

*Türkiye Türkçesindeki yabancı sözcükler: Rumca 400, Almanca 98, İtalyanca 89, Latince 78, Yunanca 48, Rusça 44, İspanyolca 33, Ermenice 24, Slavca 24, Soğdca 24, Bulgarca 19, Macarca 9, Japonca 9, İbranice 7, Moğolca 4, Portekizce, 3 Norveç 2, Fince 2, Korece 1, Arnavutça 1

DİLİN ÖNEMİ

- Arkadaşlar, bizim ahenkli, zengin dilimiz, yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtaracaktır. **-Atatürk**
- Dili elinden alınmış bir ulus, usu (aklı) elinden alınmış bir ulus demektir. **-Suat Özer**
- "Bir milleti yok etmek istiyorsanız işe önce dil ile başlayın" **-Konfüçyüs**
- Mademki Türküz, o halde bir Türk gibi görür, bir Türk gibi düşünür, bir Türk gibi davranırız ve bir Türk gibi yazarız. **-Ömer Seyfettin**
- Dillerini yitiren uluslar, ulusal bilinçlerini de yitirirler. **-O. Hançerlioğlu**
- Dil, bir ulusun aynasıdır. **-Schiller**
- Kendi dilini tam bilmeyen, başka bir dil de öğrenemez. **-Bernard Shaw**
- Dil düşüncenin aracıdır. Dilsiz düşünülemez. **-Nurullah Ataç**
- Türkçe, çok uyumlu bir dildir. Sanırım dünyada bundan uyumlu bir dil yoktur. **-L. Olivier**

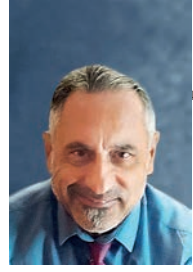
TERÖRÜ

**Türkiye'ye
Karşı Kullanan
Müttefikimiz (!)**

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

■ Türkiye artık terör örgütü PKK ile savaşıyor.

Karşımızda ABD ve ona açıkça eklenen İsrail var.

Türkiye'ye karşı terör örgütü üzerinden bir vekalet savaşı yürütülüyor.

Bu ülkeler terör üzerinden Türkiye mesaj vermeye çalışıyor.

Yeni ve büyük çaplı yeni saldırılar kimseyi şaşırtmasın.

Türkiye, hızla yeni önlemler almalı, yeni stratejiler geliştirmelidir.

Geçtiğimiz aralık ve ocak aylarında, Kuzey Irak'taki geçici üs bölgelerine teröristlerin 2 ayrı sızma girişiminde toplam 21 askerimiz şehit oldu.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin söz konusu alandaki geçici üs bölgeleri, köylerde kamufle olmuş teröristler tarafından sürekli izleniyor.

Çünkü çevredeki köylerde sivillerin arasına karışmış yaklaşık 450 PKK'lı terörist var. Bunları 'gündüz külahlı gece silahlı' yani 'gündüz köylü gece ise silahlarıyla ortaya çıkan terörist' olarak tanımlayabiliriz.

Türk Silahlı Kuvvetleri, uzun yıllar önce Türkiye sınırları içinde uygulanmış bu stratejiyi çok iyi biliyor.

Türkiye'de çözülmüş bu sorunun Kuzey Irak'ta da ortadan kaldırılması için büyük bir çaba sarf ediliyor. Ama bu bölgede teröristlerin etkili olabilmesi için NATO ortağımız(!) ABD, PKK'ya yeni »

TSK'nın kontrol noktalarını ABD'nin verdiği gece görüş dürbünleri izlemeye başladılar.

teknoloji ürünü silah, mühimmat, araç, gereç, eğitim ve sürekli istihbarat sağlıyor.

Örneğin, teröristler artık el bombası atmak için kollarını yormuyorlar. Zaten elle atılan bombanın ulaşacağı mesafe sınırlı olduğu için bekledikleri etkiyi yapamıyorlardı. Şimdi ise ABD'nin verdiği el bombası atar silahlarla Türk askerinin bulunduğu uzak noktaları rahatlıkla vuruyorlar.

ABD üslerinde, TSK'nın tüm askeri üs bölgeleri ve hareketliliği anlık izleniyor. Elde edilen veriler bilgiler, Kuzey Irak'taki terör örgütü mensuplarına iletiliyor.

Zaten son saldırılarda şehitlerimizin çoğunu bu yeni bomba atar ile vurdular. TSK'nın kontrol

noktalarını da ABD'nin verdiği gece görüş dürbünleri izlemeye başladılar.

Ama hepsinden önemlisi ABD'nin sağladığı istihbarat akışıyla sızma girişimlerini ve saldırılarını artırdılar. İşte tüm bu yenilikler, kış aylarında uyku moduna yani eylemsizliğe geçen

terör örgütünün her mevsimde faal olmasını sağladı.

Aslında bu değişimin 2 nedeni var. Birincisi, Doğu Akdeniz'deki sondaj krizinden başlayarak, Ukrayna Savaşı'nda izlenen tarafsızlık politikası, Montrö Sözleşmesi'nin uygulanarak boğazların NATO savaş gemilerine kapalı kalması, Rusya ile iyi ilişkiler, İsviçre'nin NATO üyeliği ve Türkiye'nin Gazze'deki tutumuna kadar uzanan gelişmeler zinciri. İkincisi ise Türkiye'nin terör örgütüne karşı sınırlarımız içinde ve dışında kazandığı psikolojik üstünlük.

ABD önceliği, Türkiye'nin terörle mücadeledeki psikolojik üstünlüğünü tersine çevirmeye verdi.

ABD, Kuzey Irak'taki Erbil ve Suriye'deki Ebu Hacar ile Haseke üslerinden ciddi bir izleme-dinleme yapıyor.

ABD üslerinde, TSK'nın tüm

askeri üs bölgeleri ve hareketliliği anlık izleniyor. Elde edilen veriler bilgiler, Kuzey Irak'taki terör örgütü mensuplarına iletiliyor.

ABD ordusunun dinleme-izleme, istihbarat toplama alanında uzman subaylarından oluşan 7 kişilik bir ekip Haseke'deki üsse geçtiğimiz Eylül ayında gelmişti.

Afghanistan'da görev yapmış havacı Albay Paul Miller'in başında olduğu bu ekip, önce Suriye'deki üslerde PKK'lı teröristlere bazı eğitimler vermişti. Daha sonra Erbil'e geçerek burada da benzer eğitimleri

sürdürmüştü. Paul Miller, Afghanistan'ın Kandahar eyaletinde binlerce sivilin, Taliban diye vurulduğu, sonra da yanlışlık oldu denilen hava operasyonlarının koordinatörüdür.

Söz konusu ABD askeri heyeti, sadece Türkiye'de değil Irak'ın kuzeyinde de barınamayan, halktan eski ilgi ve desteği göremeyen terör örgütünün yeni hedefini belirlemişti. Saldırıları artırarak, TSK'ya kayıplar verdirilerek, Irak'ın kuzeyindeki halka etki edilecekti. TSK'nın güçsüz olduğu izlenimi yaratılıp, psikolojik üstünlüğü yıkılacaktı. Sonraki süreçte ise bu strateji Türkiye sınırları içinde uygulanacak, Türk kamuoyunun

bölünmesi sağlanacaktı.

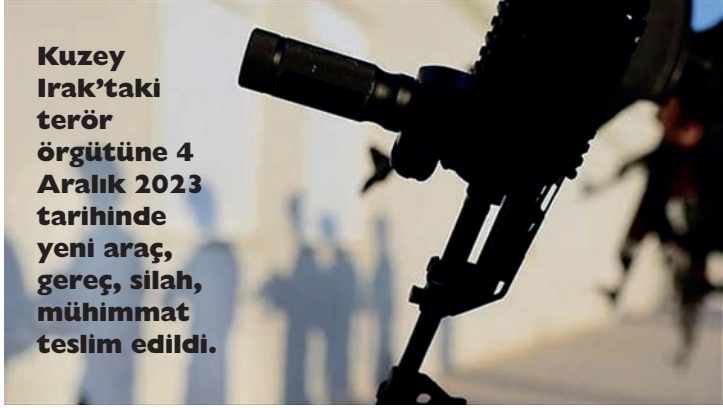
Türkiye'nin son aylarda Gazze savaşındaki tutumu ve Suriye'nin kuzeyinde terör örgütünün işlettiği petrol tesisleri başta olmak üzere ekonomik kaynaklarına hava operasyonları düzenlenmesi, ABD'nin bu planı hızla devreye sokmasına yol açtı.

Kuzey Irak'taki terör örgütüne 4 Aralık 2023 tarihinde yeni araç, gereç, silah, mühimmat teslim edildi.

Kuzey Irak'taki terör örgütüne 4 Aralık 2023 tarihinde yeni araç, gereç, silah, mühimmat teslim edildi.

Geçtiğimiz yıl 18 Aralık'ta ise Erbil ve Haseke'deki ABD üslerine İsrail ordusundan 6 subaydan oluşan bir ekip geldi. Başında çok iyi Kürtçe konuşan Yarbay Eliat Segal'in (Efron) olduğu ekip, İHA (Spark) dahil birçok teknolojik yöntemle elde edilen istihbaratın teröristlere akışını sağlama görevini üstlendi. Bir dönem Suriye'deki Mossad ağını da yöneten Eliat Segal, daha önce birçok kez Kandil ve Sincar'da, PKK'ın üst düzey yöneticileriyle bir araya gelmişti.

Türkiye'nin Kuzey Suriye'de

kurulması uzun süredir gündemde olan terör devletçliğini ya da PKK devletçliğini engellemeye yönelik operasyonları, ABD'nin tüm planlarının gecikmesine ya da uygulanamamasına yol açtı.

Türkiye'nin Kuzey Suriye'deki dikkatini dağıtmak için yeniden Kuzey Irak'a ağırlık verildi. Bunun için Kuzey Suriye'den Kuzey Irak'a terörist grupları aktarıldı. Ayrıca Irak'taki Kürt bölgesinde etkili 2 yapıdan biri olan ve Celal Talabani'nin oğlu Bafel Talabani'nin başkanlığını yaptığı Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) denetimindeki Süleymaniye'de terör örgütü PKK'ya yer açılması sağlandı.

Belirtmekte yarar var, Marksist-Leninist ideoloji sahibi KYB, aynı ideolojiden olan PKK ile ABD'nin talimatı üzerine daha da yakınlaştı. Öyle ki, Sosyalist Enternasyonal üyesi olan KYB, terör örgütünü bu uluslararası kuruluşta temsil de etmeye başladı.

Evet, Türkiye'nin gücünü bölmeye ve etkisini azaltmaya yönelik bir stratejiyi uygulamaya koyan ABD, terör örgütünü yeni baştan son teknoloji ile donatarak, istihbarat ağını güçlendirerek, bir müttefik gibi değil bir düşman gibi davranmaktadır.

Şurası unutulmasın ki Kuzey Suriye ve Kuzey Irak ABD'nin dizayn etmek zorunda kaldığı tek bölge değildir. Ukrayna'daki savaş, Çin Denizi'ndeki kriz, Tayvan

...ABD, terör örgütünü yeni baştan son teknoloji ile donatarak, istihbarat ağını güçlendirerek, bir müttefik gibi değil bir düşman gibi davranmaktadır.

anlaşmazlığı, Aden Körfezi'ndeki savaş rüzgarları, Yemen'de Husiler, İran ile artan gerginlik, Hizbullah tehdidi, Güney Amerika'da Venezuela sorunu, Çin ve Rusya'nın Afrika'da artan etkisi ABD'yi tüm bu konularla ilgilenmek mecburiyetinde bırakıyor. Şimdi de ABD'nin Suriye ve Irak'tan çekilebileceği konuşulmaya başlandı.

Tam da bu sırada Suriye-Ürdün sınırındaki bir ABD üssüne düzenlenen saldırıda 3 Amerikan askeri hayatını kaybetti.

Yani ABD bir kez daha ayrılacağı ülkelerde kalmanın bahanesini hazırlamış oldu.

Yine bunlar tam da Türkiye, İsveç'in NATO üyeliğini onaylamışken ve buna bağlı olarak F 16 savaş uçakları sorunu çözülmüş gibi gözükürken gerçekleşti.

Peki Türkiye ne yapmalı?

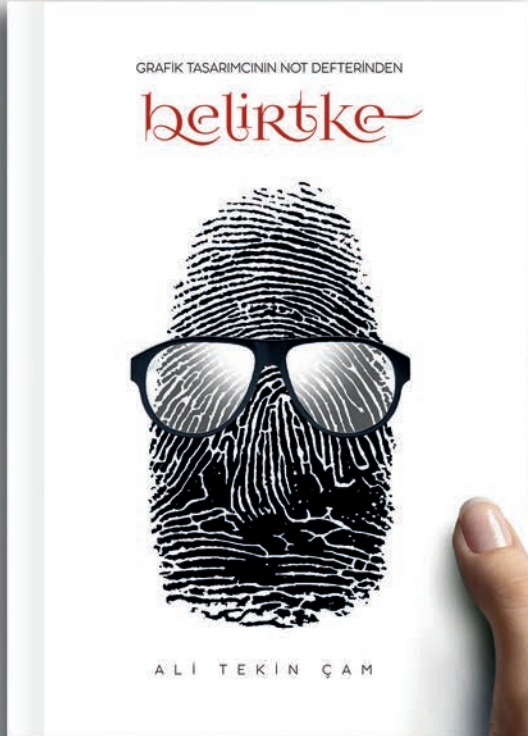
Bu sorunun yanıtını da bir başka yazıda verelim. •

gurbuzvren@butundunya.com.tr

LOGOLARIN GÜCÜ ADINA!

Dünyamızı ele geçiren uzaylılar gibi, her yerdeler; dünyayı sahipleri adına değiştirmek için her şeyi yapabilecek “şeyler” onlar... Onları biz yapıyoruz! Yaparken ne kadar bilgi, beceri ve emek harcarsak, o kadar etkili oluyorlar. Logoların gücü tartışılmaz ama çoğu zaman kendi başlarına değil. İyi bir ürüne kötü logo, iyi bir atletin kötü bir ayakkabıyla koşması gibi, ayağının acıması, performansının düşmesine neden olsa da, o yine iyi koşuyor ama çabuk yoruluyor. Kötü bir ürüne muhteşem bir logo ise yaramaz bir çocuğun ayağındaki lüks ayakkabı gibi, kısa sürede dağılıp, şatafatını yitiriyor.

Logo, markanın yalnızca bir parçası. Bütünün ifadesini bulduğu bir simge: “Güçlü”, “Atılgan”, “Çılgın”, “Yenilikçi”, “Geleneksel” gibi kavramlar form ve renk ilişkileriyle kendini göstermeye çalışıyor. Ama bir sorun var: milyonlarca markanın paylaştığı bu iddialar, bir o kadar tasarımcının elinden geçerken, bir “olmazsa olmaz”a varmak zorunda: Farklı ve diğerlerinden ayrılan bir şey üretmek. Bu kadar etrafımızı sarmış ve görünmek için çabalayan logo arasından sıyrılıp öne çıkacak bir şampiyon yetiştirmek, her logo tasarımcısı için heyecanlı bir macera. Büyük ödül ise, diğer tasarımcıların “Ahhh! Bunu ben yapmalıydım!” diyeceği bir logo tasarlamak, ya da diğer markaların “Ahhh! Bizim logomuzu da bu tasarımcı yapmalıydı!” diyeceği

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Organik Düşünceler
Necef Uğurlu

UNUTKANLIK İNTİKAM – VE – MİTOLOJİNİN UTANMAZLARI

Unutkanlık yaşlılığa mı mahsus? Hatırlamaya çalışın, gençlik yıllarınızda hiç mi bir şeyleri unutmadınız? Mesela sevdiğiniz insanların doğum günlerini kutlamayı? Ya isim unutmanın envai çeşidine ne dersiniz? O çok sevdiğiniz başkentin adı neydi? “*Hay Allah dilimin ucunda ama bir türlü gelmiyor aklıma.*” dediğiniz olmadı mı? Ya da o yemeğin adı... Daha iki hafta önce tadı damağınızda kalmıştı, nasıl unutulur? Kısacası gençlikte de unutulur. Ocakta yemek, alışverişte en alınması gereken, prizde ütünün fişi unutulur her yaşta.

*Yaşlandım
bunadım diye
paniklemeye
hiç gerek yok.
Unutkanlık
normal ve
anlaşılabilir bir
insanlık hali imiş.*

Benim yaşımdaykilerle teselli olsun diye yazmıyorum. “*Evin anahtarını nereye koydum? Daha demin çıkardım*

unutmayayım diye!” , “Telefon nerede? O da kayboldu; ah bu unutkanlık.” derken ilk akla gelen yaşlılık. Oysa gençken de unutuyoruz. Meşhur laftır: “Hafızayı beşer nisyân ile maluldür.”

Bilim adamları beynimizin hatırlamak için elinden geleni yaptığını söyleyedursunlar, insan hafızasının,

kapasitesinin de bir limiti olduğuna şaşmamak lazım. Doldur-kaydet nereye kadar. Bazılarını belki de otomatikman siliyor bunalıp. İyi de yapıyor kimi bilim insanlarına göre.

İnsan hafızasının limitli bir kapasitesi olduğunu bizzat günlük hayatımızda tecrübe ediyoruz. Bilim insanı olmaya gerek yok, yaşıyoruz bütün »

Minerva ve Jüpiter'in Zaferi. Olimpos'daki Zeus ve Athena'nın tasviri. / Resim: Rene Antoine Houasse

bu bunları. Mevcut koşullarda kusursuz bir hafıza beklemek, bin dert ile kafa meşgulken imkân dahilinde gözükmüyor.

Yaşlandım bunadım diye paniklemeğe hiç gerek yok. Unutkanlık normal ve anlaşılabilir bir insanlık hali imiş.

Hatta ben bir tür savunma olduğuna inanıyorum. Tamamen kendi görüş ve buluşum. Benden önce başkaları da keşfetmiş olabilir, benden sonra zaten kopyalar çıkacaktır. Pek popüler bir alan fikirleri araklamak!

İdrak, kavrama stratejisinde görüp algılama ile genel kabuller arasında ideali bulmak pek kolay değil.

İdrak, kavrama stratejisinde görüp algılama ile genel kabuller arasında ideali bulmak pek kolay değil. Hele şimdiki enformasyon çağında kafalar olmuş çorba. Zihnimizi bir oraya bir buraya çekiştiren çekiştirene.

Araştırmacılar insan zihninin görevle ilgili hafızasının ayrıntıları hatırlamasa da, hep hatırladığını söylüyor. Peki, hatırlamadığı ayrıntıların yerine “sezgisel atmasyon” koymasına ne dersiniz?

Şahane bir durum! Seni gidi beyin seni. Kurnaz bir strateji ama her zaman başarılı olmayabiliyor.

Bilhassa Covid döneminin

izolasyon dönemi olması insan beyininde ne gibi hasarlara yol açtı tam bilmiyoruz. Lakin, iyi beslenme, egzersiz gibi klasik tavsiyelerle şimdilik “koç” tabiri edilen, ne idüğü tam da belirli olmayan bir nevi antrenörlük mesleği ortaya çıkardı; fazla derinine girmek istemiyorum!

İstihdam diye işin olumlu yanından bakalım. Kendi başınıza yapabileceğiniz bir rutini dürterek yapmak. Paranız bol ve dağıtacak yer arıyorsanız bunu son zamanlarda hemen her saçmalığa yer bulunan demokrasi çıkınına sokabilirsiniz.

Beyin önemli, idrak önemli.

Beynin gizemine inanırım, elektrik vererek hafıza yenileme deneyleri filan da var bu çalışmalarla ilgili. Bilgilendirmeyi tıp dünyasından bekler, haddimizi biliriz.

Ancak bilhassa televizyon ve internet ortamında izlediğimiz gerçekler (ki çok az), kurgu veya gerçek olduğu iddiasındaki entrikaların çoğunun intikam ve cinnet üzerine olduğunu görünce, bilhassa intikam faslının nereden neşet ettiğine bir göz atalım istedim. Yazının esas maksadı bu.

Bunlara hangi beyin dayanır, hekimlerin işi! Bizim konumuz “intikam” üzerine öyküler ve türevleri.

Karşımıza din kitaplarından da eski hikayelerin çıktığını görüyoruz. Şimdi izlediğimiz çoğu dramalar aslında bunların türevleri.

Din kitapları da az değil, ama onların da evveliyatı söylenceler,

mitolojiler var ilham aldıkları. Edebi nitelikleri var mı, işte bu kısım tartışmalı.

Malum, mitolojilerle dolu edebiyat tarihi bir tane de değil. Lakin intikam, kin, enest kardeş katillerinden, üvey anneleriyle ilişkiye, çoğu pespayeleşmenin günümüze ilham olmuş katalizörleri mitolojinin ta kendisi. Bu uğurda kürsüler, çalışmalar girila!

Kimi dramatistlerin, kurumların, sanatçıların mitolojik oyunlarda sanat bulduğu, tutku ve övgülerinden anlaşılıyor klasik oyunlar diye geçiyor hepsi. Hani neredeyse edebiyatın olmazsa olmazı bu intikam ve türlü sapıklık hikayeleri. Billhassa Grek yani Yunan mitolojisi pek intikamcı tanrılar, tanrıçalar, bir alay salak getir-götürücüler ve diz boyu hainlikler, kötülüklerle dolu. Çünkü adalet ararken mutlaka intikam alıyorlar. Mitolojinin ahalisinin intikamsız günü yok!

Hemen aklıma gelen intikam öyküsü:

Hera, Zeus'un hem eşi hem kızkardeşidir, Hera, Herkül'ün kardeş-kocasının yani Zeus'un gayrimeşru oğlu olduğunu öğrendiğinde, "Aa ben de hem üvey anne hem hala oldum!" diye sevinmiyor. Çocuğa yolladığı iki zehirli yılan ile (ki işe yaramamıştır) Herkül'ü öldürüp intikam almak istiyor.

Az ahlâksız değil... Çocuğun ne kabahati var? Git hem eşin, hem kardeşin Zeus'tan al intikamı. Ayrıca bu enest durumunda Hera

Herkül'ün hem üvey annesi hem öz halasıdır.

Enest deyince mitoloji bunlar üzerine neredeyse.

Zeus ise "playboy"dur. Hera, kıskanç kızkardeş ve eş olarak hep kocasının peşindedir.

Zeus ve Hera

Zeus yine günlerden bir gün Argos kenti İnakhos'un güzel kızı İo'ya aşık olur. Zavallı kızın başına gelmedik kalmaz. Hera, eşi Zeus'un bir haltlar karıştırdığından şüphelenir ve Olimpos'tan aşağı iner ve Zeus'u arar. Durumu fark eden Zeus aşık olduğu İo'yu eşinin gazabından korumak gizlemek için hemen inek yapar. Hera inek ve eşini görünce ineğe hayran kalır ama içine de bir şüphe düşer ve Zeus'tan ineği ister, Zeus çaresiz ineği verir. Hera ineğin başına çok gözlü uykusuz bir bekçi koyar. Adı Argus'tur. Arkasında bile gözü vardır ve bu sayede ineği her şekilde izleyebilmektedir.

İnek haline gelen güzel kız ise yavrum gündüzleri çayırdı otlar, geceleri kapalı ahıra kapatılır. Ancak sevgilisi Zeus İo'nun çektiği

İneğe dönüştürülmüş İo, Zeus tarafından Hera'ya veriliyor /
Resim: David Teniers

sıkıntılara dayanamaz. Oğlu ve habercisi olan Hermes'i yanına çağırır ve ona İo'yu kurtarmasını buyurur.

Bakar mısınız? Sevgilisini kurtarması için oğlunu görevlendiriyor! Bu Zeus aslında aile içine sokulmayacak bir adam.

Hermes, "Bana ne baba" demez. Kızı kurtarmak için uyku tanrısı Hypnos'tan yardım ister, Hypnos ismine dikkat ederim hipnotize etmek burdan geliyor herhalde. Fakat bu arada durumdan iyice şüphelenen Hera ineğe sineğin musallat eder. Zavalı inek sineğin ısırtıklarına dayanamaz kaçır. Önce Yunanistan'ın batısındaki denize gider, İon denizi adı da burdan gelmesin mi? Her isme bir facia, kızın adı İos ya! Derken, Trakya, oradan Bosphorus'tan Asya'ya atlar inek ve sinek.

Bosphorus'un anlamı "sığır geçidi" imiş. Hızını alamayan inek Finike'ye iner, oradan da Mısır'a geçer.

Nihayet Zeus orada sineği yok eder ve inek eski haline döner. Genç kadın ilk iş Zeus'a iki tokat atar yüzüne tükürür. "Senin yüzünden inek oldum.Sen ne pis herifmişsin evli zampara." der. *(Bu kısım mitolojide yer almıyor, ben uydurdum.)*

Ne var ki iş iştten geçmiş İo hamile

kalmıştır. İo'nun Zeus'tan Keroessa adını verdiği bir kız çocuğu olur.

Çilemiz burada bitmiyor...

Keroessa ise İstanbul'un kurucusu Megaralı Kral Byzas'ın annesidir. Byzas, şehri kurduğu zaman Haliç'e "altın boynuz" anlamına gelen annesinin adını verir.

Durum bu... Üstüne tükürmedik yer bırakmamış mitoloji, ama ana mesele hep intikam. Öyle ki; kibir, intikam, sadakatsizliğin sonu, öz çocuğunu yedirtme teşebbüsüne kadar dayanıyor. Masum insanlar da bazen hiç hak etmedikleri oklara maruz kalabiliyorlar. Tıpkı yıllar sonra eve dönen Odysseus'un eşi Penelope'nin kapısında bekleyen taliplerini bir bir oklarıyla öldürmesi gibi.

Tantalus denen pislik ise tanrılara akşam yemeğinde oğlunu ikram edince sonsuza kadar açlığa

mahkûm oluyor. Babası Zeus torununu tekrar diriltip oğlunu cehenne-me yolluyor! Bunlar esasen ailece mitoloji sapıkları. Olmayanı duymadım.

Zeus'un babası Cronus, 12 çocuğunu yutmuş bir Titan. Hestia, Demeter, Hera, Hades ve Poseidon hepsini yutmuş. Zeus doğunca annesi Rhea, bebek yerine taş yutturuyor Cronus'a. Çocuk yani Zeus böylece babası tarafından yutulmaktan kurtuluyor. Büyüyünce babasını kusturarak midesine oturan kardeşlerini kurtarıyor ve babasını yenip kontrolü ele geçiriyor.

Narcissus kendini seyretmeye doyamadan açlıktan ölüyor.

Derken bir avcı olan Actaeon yıkanmakta olan bir tanrıçayı görüp gizlice seyredince nedense Artemis'i sinirlendiriyor ve zavallı avcıyı geyik haline getirip köpeklerine yem ediyor.

Antigone, amcasının izni olmadan erkek kardeşini gömdü diye cezadan kaçmak için intihar ediyor.

Poseidon Odysseus'un denizdeki seyrini geciktirmek için oğlunun gözünü kör etmeye varana kadar her türlü

aksiliği çıkarıyor ve sonunda gemiden enkaz kalıyor.

Agamemnon öz kızını geminin rüzgârı bol olsun diye tanrılara kurban ediyor.

İphigenia Truva'ya erken varmak için baba tarafından feda ediliyor.

Agamemnon'un eşi Clytemnestra, kendine Aegisthus adında sevgili buluyor. Agamemnon dönünce Clytemnestra ve sevgilisi bir olup adamı öldürüyorlar. Oğulları Orestes de büyüünce annesini ve sevgilisini öldürüp intikam alıyor; ancak anne katili olarak yargılanıp beraat ediyor.

Oedipus ise anne ve babası tarafından terk edilmiş bir çocuktur. Heyhat, yıllar sonra kendisini hatırlamayan babasını alt edip annesiyle evlenir. Esasen izleyici, dinleyici okuyucu haricinde, ne baba-oğlu, ne oğul-anayı, ne de ana-oğlu kimse birbirini hatırlamaz.

Mitolojide algı öyle değil, böyle

Tanrıça Diana'yı yıkanırken seyreden Actaeon'un Artemis tarafından geyiğe dönüştürülerek köpeklerle yem edilmesi. / Resim: Giovanni Battista Pittoni

yönetiliyor. İzlendiği iddia edilen sorunlu insanlar resmigeçidi haline gelen yerli dizilerin ilham kaynaklarının, zamanın derinliklerinde nerelere dayandıklarını bilmem anlatabildim mi? Bütün filolojilerde mitoloji okutuluyor, yetmiyor felsefe öğrencileri de gelip kendilerini takviye ediyorlarmış. Göklere çıkartılan Rönesans “mitolojimana”nın başlangıç körükleyicisi mitolojiyi bilmeden rönesans resimlerinde anlatılanları çözmek, anlatılan olay nedir anlamak zor.

Peki, hani sanat arınmak içindi?

İlkokulda neden Yunan tanrılarının adlarını ezberlettiler? Bu gizemli eğitsel davranışı hâlâ çözebilmiş değilim.

Şimdilerde entelektüel buyutlarını yansıtmak için dinazor isimleri sayanlar daha da beter elbette. Hiç olmazsa Olimpos sakinlerinin öyküleri var, dinazorların Jurassic Park’tan başka hiçbir şeyleri yok! Ne tuhaf Tyrannosaurus, Spinosaurus diye isim sayanlar allame addediliyor. Entelektüel yaratma tutkusu, bunalım deyiş geçiyorum. Lakin dünya medya içerik üreticileri fikrî manada asla mitoloji entrikalarına teslim değil. Dramalarından anlaşılıyor ve sıkı kuralları var. Toplumda moraliyeti yükseltmek, ulusal güvenlik ve arınmak...

Platform tv, drama, filmle-ri Cumhuriyetimizin gitgide puslu, gölgeli, öykünmeci, uyduruk entelektüelizminin fink attığı bir alanı

oldu. Neyse ki kimsenin umuru değil bu hengâmede. Allah’tan, biri biterken öbürü başlıyor; çünkü tutmuyor... Demokrasiden despotizme, dayatmaya, dejenere olan bir alana dönse bu platformlar pek hayırlı olmuyor, moralimiz bozuluyor.

Büyük Agnostik olarak bilinen “hür düşüncenin altın çağının lideri” olarak anılan ABD’li Ingersoll’un laikliğe adanmış bir hareketinde, öncüsü ne laikler, ne hür düşünce, ne de özgürlük isteyenlerin dinozorlardan bahsedip hiç ondan bahsetmemeleri çok tuhaf. Çakma, yarım yamalak, ısmarlama entelektüelizm mi acaba sorunumuz?

Neyse... Ingersoll’un en çarpıcı sözlerinden biri “Sağduyusu olmayan eğitilmiden, sağ duyusu olan eğitimsiz bin kat iyidir.” sözleri insanın cahil çoğunluktan söz edilen bir ülkede bir yandan morali düzeyiyor öte yandan eğitilmilerden korkuyor!

Ingersoll devamında diyor ki: “Mutluluk ödül değil sonuçtur. Acı çekmek ceza değildir sonuçta. Büyük insan karanlıklarda bir meşaledir.” (*Meşale değil, meşale*)

Mustafa Kemal Atatürk, asla söndürtmediğimiz meşalemiz.

Hâlâ ve daima...

Dindarların, liberal sağcılarının dindar olduğu medyamızın şaheserleri olarak modern zamanın mitolojik kişilerini izliyoruz, dinliyoruz ve Allah’tan beynimiz unutuyor!

Aydınlıklara, sevgi ve saygıyla efendim... •

necfugurlu@butundunya.com.tr

Ursula K. Le Guin

GÜÇ BASKI VE ÖZGÜRLÜK ÜZERİNE

Bir devrimin bir araya getirdiği ülkem (*Amerika Birleşik Devletleri*), bir başka devrim tarafından neredeyse parçalanıyordu.

İlk devrim, öfke uyandıran, aptalca ve oldukça tatsız sosyal ve ekonomik sömürüye karşı bir protestoydu. Neredeyse benzersiz bir biçimde başarılıydı. İlk devrimi yapanların çoğu, ekonomik sömürünün ve toplumsal baskının en uç biçimini

uyguladılar: Köle sahipleriydiler.

İkinci Amerikan devrimi olan İç Savaş ise köleliği koruma girişimiydi. Kısmen başarılı da oldu. Kölelik kaldırıldı fakat efendilik ve köle-

Kölelik kaldırıldı fakat efendilik ve kölelik zihniyeti halen Amerikan düşüncesinde büyük ölçüde kabul görüyor.

lik zihniyeti halen Amerikan düşüncesinde büyük ölçüde kabul görüyor.

Kast sisteminin olduğu bir toplumda bile yöneten elit sınıf her zaman azınlık, alt sınıflar ise çoğunluktur.

Yoksulların sayısı her zaman zenginlerden çok daha fazladır. Güçlü olanlar, üzerinde iktidar sahibi oldukları kişilerden daha azdır. Yetişkin erkekler hemen hemen tüm toplumlarda üstün bir statüye sahiptir, ancak sayıca kadınlar ve çocuklardan her zaman geridedirler.

Hükümetler ve dinler, eşitsizliği, sosyal sınıflandırmaları, cinsiyet ayrımcılığını ve seçkinciliği kendi uygun gördüğü ölçüde onaylar ve destekler. Dolayısıyla da çoğu insan çoğu yerde kendisini alt tabakada buluverir. Üstelik çoğu insan bugün bile “özgür dünyada” ve hatta “özgürlükler ülkesi”nde bile bu durumu ya da bu durumun beraberinde getirdiklerini doğal, gerekli ve değişmez olarak görüyor. Geçmişten beri böyle olduğuna ve böyle gideceğini düşünüyorlar. Bu inanış bir kanaat ya da cehalet olabilir. Çoğunlukla ikisi birdendir.

Yüzyıllar boyunca, alt sınıftaki insanların çoğunun, toplumu düzenlemenin başka bir yolunun var

olduğunu veya var olabileceğini, yani değişimin mümkün olduğunu bilmelerinin hiçbir yolu yoktu. Yalnızca egemen sınıfta olanlar bunu anlayacak kadar bilgi sahibiydiler ve eğer toplumsal düzen değişecek olursa, ellerindeki güç ve ayrıcalıkları kaybedeceklerini de biliyorlardı.

Yetişkin erkekler hemen hemen tüm toplumlarda üstün bir statüye sahiptir, ancak sayıca kadınlar ve çocuklardan her zaman geridedirler.

Sakin olmamız, sessiz olmamız ya da tekneyi devirmemek için temkinli olmamızı gerektiren çeşitli nedenler var. Pek çoğunun rahatlığı ve huzuru tehlikeye girebilir.

Adaletsizliği görmezden gelme noktasından adaletsizliğin bilincine varmaya doğru giden zihinsel ve ahlaki değişim, genellikle çok sancılıdır.

Mahabharata şu ifadelerle biter:

“Erişebileceğimin ötesindeki bir hedefe hiçbir şekilde ulaşamam.”

İnsani bir fikir olan adaletin, insanın ulaşamayacağı bir hedef olması muhtemeldir. Çünkü var olmayacak şeyleri icat etmekte oldukça iyiyiz. Belki de özgürlük, insanların oluşturduğu kurumlar yoluyla elde edilemez; ancak koşullara bağlı olmayan bir zihin ya da ruh niteliği, bahşedilmiş bir armağan olarak kalmalıdır...

Bir kez adaletsizliği gördükten sonra, bir daha zulmü inkâr edemez, zalimi savunamazsınız. Sadakat artık ihanete dönüşmüştür. Eğer bu noktadan itibaren direnmiyorsanız, işbirlikçisiniz demektir.

Benim bununla ilgili sorunum, emeğin ve koşulların değerersizleştirilmesinin, bu armağanı erişilemez hale getiren kurumsal adaletsizlikleri teşvik etmesidir. Açlıktan, şiddete maruz kaldığından ya da üzerine yağan bombalardan dolayı ölen iki yaşındaki bir çocuğa, ne özgürlüğe erişim hakkı tanındı ne de herhangi bir sözcükle ifade edilebilecek bir merhamet lütfunda bulunuldu.

Kendi çabalarımızla ancak kuruşurlu bir adalete, sınırlı bir özgürlüğe ulaşabiliyoruz. Belki hiç yoktan iyidir! Azat edilmiş kölenin özgürlük aşkına sıkıya sarılalım; ne şairane ama...

Adaletsizliği görmezden gelme noktasından adaletsizliğin bilincine varmaya ulaştığınızda bunun geri dönüşü yoktur. Artık adaletsizliği gördünüz demektir. Bir kez adaletsizliği gördükten sonra, bir daha zulmü inkâr edemez, zalimi savunamazsınız. Sadakat artık ihanete dönüşmüştür. Eğer bu noktadan itibaren direnmiyorsanız, işbirlik-

çisiniz demektir. Ancak savunma ile saldırı arasında bir orta yol, esnek bir direniş zemini, değişime açılmış bir alan var. Bulunması ve yaşaması kolay bir yer değil.

İktidar yalnızca yozlaştırmaz, aynı zamanda bağımlılık da yaratır. Emek yıkıma dönüşür, hiçbir şey inşa edilemez. şiddet/devrim yolu-

la ya da değil, toplumlar değerirler. Tam bir yenilenme mümkündür. İnşa etmek mümkündür. Çekiçle, çiviyle, testereyle değil ama eğitimle, düşünmeyi öğrenerek ve düşünme becerilerini edinerek inşa etmek mümkündür.

Çocuklarımızın yaşamasını istediğimiz geleceği inşa etmek için icat etmemiz gereken araçlar var mı? şu anda bildiklerimizle yola

devam edebilir miyiz, yoksa şu anda bildiklerimiz bizi bilmemiz gerekenleri öğrenmekten alıkoyuyor mu? İnsanların tüm renklerini, kadınları, yoksulları ve onların bize öğrettikleri gerekenleri, asıl gereksinimimiz olanları öğrenmek için; beyazların, erkeklerin ve egemenlerin bize öğrettiklerini bir kenara mı atmalıyız?

Özgürlüğü hayal etmezsek, özgürleşemeyiz.

Benim için önemli olan, herhangi bir düzleme ya da iyileşme umudu sunmak değil; hayali ama ikna edici bir alternatif gerçeklik sunarak, kendi zihnimi ve dolayısıyla okuyucunun zihnini, “şu anda yaşadığımız yaşam biçiminin insanların yaşayabileceği tek yol olduğu” şeklindeki tembel ve korkak düşünme alışkanlığından uzaklaştırabilmek. Adaletsizliğin kurumsallaşmasının ve sorgulanmadan devam etmesinin nedeni işte bu eylemsizlik halidir.

Fantezi ve bilim kurgu, kendi

anlayışlarıyla okuyucunun şimdiki, gerçek dünyasına alternatifler sunar. Gençler genel olarak bu tür hikâyeleri severler çünkü başka yollar deneyimlemeye yönelik enerjileri ve hevesleri nedeniyle alternatifleri, olasılıkları ve değişimi ilgiyle karşılarlar. Gerçek değişimin hayalinden bile korkmaya başlayan yetişkinlerin çoğu, her türlü yaratıcı edebiyatı reddeder ve zaten bildiklerinin ya da bildiklerini sandıklarının ötesinde hiçbir şey görmemekle övünürler.

Hayal gücünün kullanılması, mevcut durumdan çıkar sağlayanlar için tehlikelidir çünkü hayal gücünün kullanılması, eşyanın gidişatının kalıcı olmadığını, evrensel olmadığını, gerekli olmadığını gösterme gücüne sahiptir. Yerleşik kurumları sorgulama gücüne sahip olan yaratıcı edebiyat, aynı zamanda bu gücün sorumluluğuna da sahip olmalıdır. Hikâye anlatıcıları gerçekleri anlatanlardır.

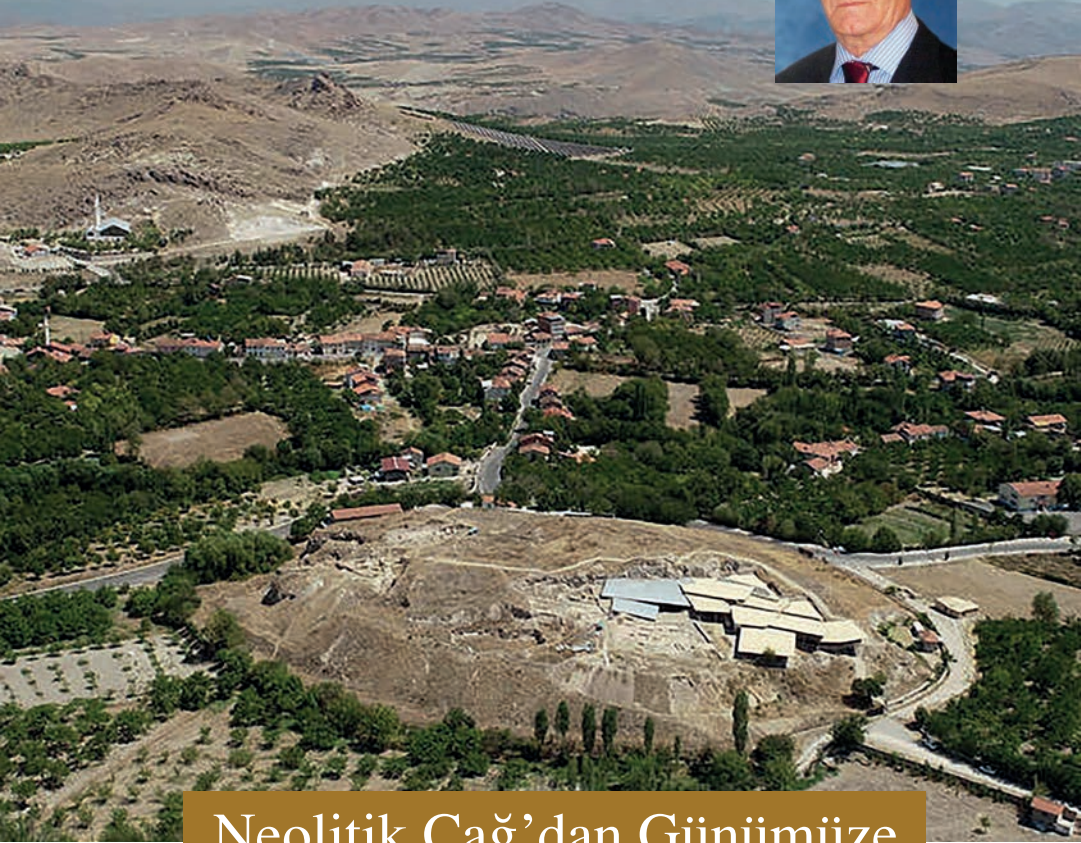
Adaleti hayal edemezsek, içinde bulunduğumuz adaletsizliği kavrayamayız. Özgürlüğü hayal etmezsek, özgürleşemeyiz. Adalet ve özgürlüğün ulaşılabildiği olduğu hayal etme şansı olmayan hiç kimsenin, adalete ve özgürlüğe ulaşmaya çalışmasını bekleyemeyiz. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Çeviri kaynağı: Ursula K. Le Guin, “Ursula K. Le Guin: On Power, Oppression and Freedom”, voxpopulisphere.com

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

Neolitik Çağ'dan Günümüze

Köy Gerçeği

“Türkiye'nin hakiki sahibi ve efendisi, hakiki üretici olan köylüdür.” Atatürk (1 Mart 1922)

“Türkler büyük bir topluluktur. Birçok ellere, boylara ve obalara ayrılırlar. Onlardan bazıları şehir ve köylerde otururlar. Bazıları da bozkırlarda ve çöllerde yaşarlar.” El-Mervezî. (XII. yüzyıl)⁽¹⁾

Neolitik (Yeni Taş / Cilalı Taş) Çağı olarak adlandırılan bu çağ yaklaşık MÖ 10.000-6000 tarihleri arasını kapsar. »

Resim:
Arslantepe
Höyüğü / Malatya
MÖ 3300-3000
yıllarına ait bir
kerpiç saray.
MÖ 3600-
3500'lere ait
tapınak, iki bini
aşkın mühür
baskısı, kaliteli
metal eserler
bulunmuştur.

Geçmiş her yönüyle aydınlatmak için Orta Asya'da ve Anadolu'da eski yerleşim yerlerinde yapılan kazılarda elde edilen kültürel veriler, insanlığın zamanla bütün yönleriyle kimliğini ve değişimini gösteren izler taşımaktadır.

İlk dönemlerde yerleşim, dağ ve ovalarda mağaralar, ağaç kovukları, kerpiç, taş, kereste ile yapılan evlerden ibarettir. Oğuz Destanı'na göre bir ağaç kovuğunda doğan atanın evlatlarına Kıpçak denmekte...

Çatalhöyük kazısı

Altaylar'da eski Türk budunlarının yurtlarında Pazırık ve Başadur bölgelerinde, kurganlardan asırlar sonra çıkarılan Pazırık halısı, hayvan ve insan figürleri ile bitkisel ve geometrik motifler kullanılarak dokunmuştur. Dokuma sanatında, renk, ışık, desen, ahenk, ruh, imge ve anlam bütünlüğü imleklerle sarmalanmış. Geleneksel kıyafetli birbirini izleyen atlı biniciler ve en son dış alanda toprak ve suyu simgeleyen

saçaklar, cennet kuşu motifleri, at haşaları, ayın figürleri, bukleler, dolamalar, lüleler, ilmikler bize çok ayrıntılı kültür ve sanat sayfaları açmaktadır.⁽²⁾

Anadolu'nun değişik yörelerinde tarih öncesi dönemlerine ait ilk köy yerleşimlerinde yapılan arkeolojik çalışmalar, mülkiyet ve ana tanrıça çevresinde gelişen kültürel değerler, sosyal hayat, inanç, mimari, üretim, beslenme alanlarında aydınlatıcı bilgiler sunmakta. Çatalhöyük, Çayö-

nü, Pendik, Ulucak Höyük buluntuları, Göller Yöresi'nden Toroslar'a uzanan alanda, Hacılar ve Kuruçay Höyüğü'nde, Bozburun ve Karaburun'da, Malatya bölgesinde Arslantepe ve Değirmentepe'de tekstil üretimi için ağırşaklar, seramik pişirme kapları, kil üzerine basılacak mühür ve mühür

baskıları ortaya çıktı. Göbeklitepe'de inanç ve tarımla ilgili kalıntılar bulundu.

Ege Bölgesi'nde MÖ 7. binyılda kurulan köyler, koyun, keçi, sığır, tahıl ile baklagillere dayanan beslenme modeli, kireç yapımı, kırmızı boyalı özel işleme sahip yapılar, baskı teknolojisinin kullanıldığı yontma taş endüstrisi, cilalı taş, balta, ve kil nesnelere, yerleşim planı,

konut mimarisi, bezeme ve yüzey işleme örnekleri Ulucak kazılarında gün yüzüne çıkıyor.

Burdur ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılar, Anadolu'da göller yöresinden Toroslar'a uzanan tarih öncesi dönemlerin neolitik köyleri ile ana tanrıça inancı çevresinde gelişen sosyal ve kültürel hayata dair özel örnekler sunuyor.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne 2021 yılında giren Arslantepe, (MÖ 3400-3200) devletin doğuşunu ayrıntılı olarak gösteren kamusal bir saray kompleksi anıtsal kerpiç mimarisi ile öne çıkmakta. Arslantepe'de Neolitik döneme tarihlenen mühürlere, genellikle kamusal depolarda, gerçekleşen işlemin kanıtı olarak gösterilmekte. Değirmentepe Ubet tabakalarında ilk kez evlerin içinde mühürlere rastlanması; zamanla gıdaların ortak bir depoda değil, bir hanenin özel deposunda dağıtıldığı anlamı taşımakta.

Arslantepe eski kazı başkanı (İtalyan) Prof. Dr. Marcel-la Frangipane şöyle demektedir:

Arslantepe mühür örnekleri

Arslantepe'de Neolitik döneme tarihlenen mühürlere, genellikle kamusal depolarda, gerçekleşen işlemin kanıtı olarak gösterilmekte.

kazılardan çıkarılan tarihi eserlerin başka ülkelere kaçırılması üzerine Osman Hamdi Bey'in hazırladığı Asâr-ı Atika Nizamnamesi (1884), eski eserlerin yurt dışına çıkarılmasını yasaklıyor. Bu nizamname 1970'li yıllara kadar uygulanıyor. Sonra yeni yasalar ve yönetmelikler çıkarıldı.⁽³⁾

Orta Asya bozkırında tarım ve hayvancılıkla uğraşan Türkler, göçebe hayatına uygun olarak çadır ve keçe evler (boz üy) kullandılar. Günümüzde aynı çadırlar görülmekte ve yaz aylarında yaylalara, otlaklara

“Arslantepe'nin yüksek tarihi değeri ve öneminin farkına varan, kendi köklerinin Arslantepe tarihine dayandığını öğrenen işçiler, alanın korunması için yürekten katkı veriyor.”

2012'de UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne giren Çatalhöyük 9 bin yıllık tarihe ışık tutuyor. Kentleşme, mülkiyet, madencilik, zirai üretim alanları konusunda emsalsiz buluntuları ile öne çıkmakta.

Osmanlı döneminde yapılan

Geleneksel Kırgız çadır evi (Boz üy)

çıkılmaktadır. Çadırların büyüklüğü kullanıldığı duruma göre dört, altı veya sekiz kanat olmakta. Zamanla toplum yönetiminde söz sahibi olanlar yerleşik hayata geçerek kendilerine daha farklı konaklama yerleri meydana getirdiler.

Geleneklerine düşkün olan Türk obaları yılbaşı kabul ettikleri güneşin “Koç burcuna” girdiği, gece ile gündüzün eşit olduğu 21-22

Nevruz kutlamaları

Mart günlerinde “Nevrûz-yeni gün” bayram şenlikler yaparak bu günü kutlamaya devam etmekte. Orta Asya’da, Anadolu’da ve Balkanlar’da kutlanan baharı karşılama-Nevrûz Bayramı kutlu olsun.

II. Beyazıt dönemi şairle-

rinden Bursalı Firdevsi’nin dizelere aktardığı köy veya şehir özellikleri, Türklerin yerleşmelerinde bize ışık tutmakta:

“Kış soğuk, yazı sıcak olmayan, kuzeyinde dağı olan, batısı açık, önü sahra ve verası (arkası) dağ olan yüce bir yerde ev ve öteki yapılar yapılmalı, bunların kapları da doğuya açılmalı. ‘Dilersen vaz’ idesin bir imaret / Eger kuy u eger şehır ü vilayet...’⁽⁴⁾

Türkiye Cumhuriyeti, halkın

%80’i köylerde yaşayan geri bir tarım memleketi devraldı. 40 binden fazla köyün eğitim, sağlık, alt yapı, konut ve ekonomi vb. çok sayıda sorunu vardı.

28 Ekim 1927’de gerçekleştirilen ilk nüfus sayımı, “Umûmî Nüfus Tahrîri” adı altında 63 vilâyet, 328 kazâ ve 39.901 köy sayılmış

Atatürk: **“Türk köylüsünü ‘efendi’ yerine getirmedikçe memleket ve millet yükselemez. Memleketimiz, şu iki şeyin memleketidir: Biri çiftçi, diğeri asker.**

ve Türkiye'nin o günkü nüfusu 13.648.270 kişi. Yıllık nüfus artış hızı 2021 yılında binde 12,7 iken, 2022 yılında binde 7,1 oldu. Türkiye'de 2021 yılında %93,2 olan il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı, 2022 yılında %93,4 oldu. Diğer yandan belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,8'den %6,6'ya düştü.

Öğretmen yetiştirmek için ilk öğretmen okulu 16 Mart 1848'de İstanbul'un Fatih semtinde “Dârülmualimîn” adıyla açılmıştır. 16 Mart “Öğretmen Okulları Günü” olarak kutlanmakta...

Bir ülkenin zenginliği eğitilmiş insan gücüdür. Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti çağdaş eğitim temelinde bir uygarlık projesidir. 1927 yılında Köy Öğretmen Okulları, 1935'te Eğitim Kurulları, 17 Nisan 1940'ta Köy Enstitüleri açılmıştır. Köy Enstitüleri (1940-1954) kırsal kesimde köy ve köylü için dünyaya örnek büyük aydınlanma ve kalkınma projesi olarak eğitim tarihinde yerini almıştır.

Anadolu ve Rumeli'de geçimi hayvancılıkla sağlayan, doğayı yaşam felsefesi ile bütünleştiren, öncü

olan, yürüyen üreten, gözü pek, öz güvene sahip, Oğuz boylarına mensup göçebe Türkmenlere “Yürük” adı verilmiştir. Mersin Silifke'li Yürük bir ailenin çocuğu Alb. Alper Gezeravcı “İstikbâl göklerdeydi” diye Atatürk'ü selamlayarak, ülkemizde ilk uzaya çıkan astronot olarak evrensel boyuta taşınmıştır...⁽⁵⁾

“Türk köylüsünü ‘efendi’ yerine getirmedikçe memleket ve millet yükselemez. Memleketimiz, şu iki şeyin memleketidir: Biri çiftçi, diğeri asker. Biz çok iyi çiftçi ve çok iyi asker yetiştiren bir milletiz. İyi çiftçi yetiştirdik; çünkü topraklarımız çoktur;” / “Milletin efendisi köylüdür” diyen Atatürk bize yol göstermektedir. Üreten ve toplumu besleyen köylerimizi, depreme dayanıklı konutlara kavuşturmalı, ekonomik kalkınmasını sağlamalı ve her türlü çağdaş hizmetleri vermeliyiz. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

1-Faruk Sümer -Eski Türklerde Şehircilik 2023,5. baskı,TTK. s.1 / 2- Paznık (KBY- E. Fuat Tekçe, KB y.1993, 305. / 3- Arkeo Atlas, 1024 / 01 / 4- Türk Kültür Tarihine Bakış, Tuncer Baykara, AKM. Ankara 1994,s. 70. (Latifi'den naklen tarihçi Âli zikrediyor Ankara 1994, s.160-) / 5- Yörükler, K B.Y.1994

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1- Demagog (Fr.)

- a-Örtülü
- b-Üstlenim
- c-Laf cambazı
- d-Kurtarımcılık

2- Hat-Trick (İng.)

- a-Üçleme
- b-Hayali
- c-Gösteri
- d-Atıcı

3- İzolatör (Fr.)

- a-Geçgeç
- b-Eğilim
- c-Koruma
- d-Yalıtkan

4- Konsolide (Fr.)

- a-Pekiştirilmiş
- b-Hacim
- c-Kurmaca
- d-Kopuntu

5- Periyodik (Fr.)

- a-Aktarım
- b-Sürelî, dönemli
- c-Gösteri
- d-Dilim

6- Megapol (Fr.)

- a-Kuşak, Nesil
- b-Bezenti
- c-Büyükşehir
- d-Gizlemlî

7- Metodoloji (Fr.)

- a-Çıkartma
- b-Sergilik
- c-Uygunluk
- d-Yöntem bilimi

8- Baz (Fr.)

- a-Temel
- b-Dilim
- c-Bilgilendirme
- d-Bölüm

9- Çip (İng.)

- a-Döküm
- b-Yonga
- c-Hata
- d-Görüngü

10- Deflatör (Fr.)

- a-Aykırılık
- b-Para kısıtlayıcı
- c-Karıştırıcı
- d-Süzek

11- Ördövr (Fr.)

- a-Tatbilir
- b-Çevre bilimi
- c-Yemekaltı
- d-Elenmek

12- Pedal (Fr.)

- a-Ayaklık
- b-Askısız
- c-Yardımcılık
- d-Durdurucu

13- Spesifik (Fr.)

- a-Belirtke
- b-Havalandırma
- c-Tam bakım
- d-Özellikli

14- Tiraj (Fr.)

- a-Eşitlemek
- b-Baskı sayısı
- c-Dayatmak
- d-Bellenim

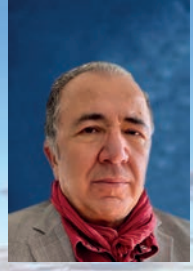
15- Valör (Fr.)

- a-Seslikçi
- b-Geçerlik
- c-Taşımacılık
- d-Yapı

(Fr.) Fransızca, (İng.) İngilizce

Yanırdar:
151.
sayfada

Arayış
Vahap Candan

“Evren Çukuru”nda Bir Gece

irili ufaklı taşlarla ve yer yer derin çukurlarla dolu yayla yolunda yavaş yavaş ilerlerken, mekanik ak-samdan gelen metalik seslerle birlikte aracın motoru aniden durdu. Yakup Abi el frenini çektiikten sonra içinde, “krank milli, aks” ve benzeri sözcükler geçen uzun bir cümle kurdu. Burnundan solmasına rağmen

arabadan inmek istemiyor gibiydi ya da inmek için acele etmiyordu. Durumun iyi olmadığını, 55 model cıpin arıza yaptığını zaten anlamıştım.

Rahmetli Yakup Demirer, ömrünün yarısını dağlarda geçirmiş, maden işletmeciliği yapmış idealist mühendisti. »

Madencilik tam olarak bırakmış değildi aslında. Aşağı yukarı 20 yıldan bu yana maden işletmiyordu ama dağlardan bir türlü kopamamıştı. Dağlarda kamp kurarak veya ıssız yerlerde çobanların, sürüsüyle birlikte sığınmaları için yapılan çoban kulübelerinde de gecelediği olurdu. Canlı-cansız; dikkatini ne çekiyorsa ilgilenirdi ki, asıl ilgi alanı yeryüzü şekilleri, mineraller, taşlar, kayalardı. Madencilik bağlamında önemli gördüğü ve incelenmesi gerektiğine kanaat getirdiği yerler hakkında rapor tuttuğu ve MTA'ya gönderdiğini de onu yakından tanıyanlar bilir.

Ayrancı Barajı

90'lı yıllarda Orman Bölge Müdürlüğüne birlikte bir rapor hazırlamış ve elden teslim etmiştik. Ayrancı Barajı'na yağmur sularıyla gelen balçığın önemli bir kısmının azaltılması için, nerede ve ne yapılması gerektiğini inceleyen bir rapordur. Rapora göre, yerini belirlediğimiz 300 hektarlık bir alanda ağaçlandırma yapılması yeterli olacaktı.

Bir mayıs sabahı mesai başlar başlamaz raporu birlikte teslim etmiştik. Aynı yıl sonbaharda sözünü ettiğimiz yer ağaçlandırılmaya başlayınca çok sevinmiştik. Bu olay hayatımda ciddi bir etki yarattı. Tamam, vatanımızi seviriz; yeri gelince bunu haykırarak söylüyoruz ama vatan bilinci, vatan-daşlık bilinciyle beraber olursa, zannediyorum yurdumuz daha bayındır; milletimiz daha huzurlu, mutlu ve refah ve de barış içinde olur. Tabii önce üstümüze düşen görevimizi layıkıyla yapmaya çalışırsak. Zaten öyle yetiştirilmiştik. Kamu malı ve kaynaklarına zarar vermenin kul hakkı yemek

olduğunu anlatırdı büyüklerimizimiz. O zamanlar vatanseverlik ve milliyetçilik duygu ve düşüncelerinin müsamereleştirilmediği zamanlardı. Aynı siyasi parti içinde birlikte siyaset yapan ve birbirlerine "hain" diyenlerin, sonra birbirlerinin yüzüne hiçbir şey olmamış gibi bakacakları söyleneydi, zinhar inanmazdık.

İşte o rapordan sonra ben de dilekçeler yazmaya başladım. Zaman zaman Vakıflar Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü gibi kuruluşlara raporlar gönderdim. En azından cevap verdiler, başvurumu dikkate aldıklarını belirttiler. Raporlarım, ata yadigarı çeşme, köprü, han vb yapıların tescili, korunması ve restorasyonuna ilişkindi.

Yakup Abi, kaputu kapattı ve başını sağa sola çevirerek “Geceyi burada geçireceğiz. Sabah gün ışımadan kalkıp, yürüyerek en yakın köye ulaşırsınız. Bu arada uzakta bir traktör görürsek kendimizi ona göstermeye çalışacağız.” dedi.

Ekim ayının son günleriydi. Yaylada yazlayanlar dönmüştü. Bu mevsimde traktör geçmesi çok zayıf bir ihtimaldi. Aslında hedeflediğimiz yere 3-4 km kalmıştı. Sadece adından dolayı orayı görmek istemiştim. Göynelti idi muhitin adı. Gerçi yer hakkında bazı bilgilerim vardı ama “Göynelti” sözcüğünü ilk defa duymuştum. Yola çıkmadan önce sözlüklerde aramış, “yanık yer” anlamında söylenmiş olabileceğini düşünmüştüm. Göynük adında bir de ilçemiz var Bolu’da. Göynük ifadesini de Yunus Emre şiiirinden dolayı biliyorduk:

“Şu dünyada iki şeye / Yanar içim; göynür özüm / Yiğit iken ölenlere / Göğ ekini biçmiş gibi!”

Bazen kendi özümüzle, zaman zaman da birlikte sohbet ederken gözlerimizle etrafı taramayı sürdürüyorduk. Taşlı yoldan bir eşeğin bize doğru yaklaştığını gördük. Başını öne eğmişti. İnce ayaklarını, keskin kenarlı sivri taşlara basmamaya dikkat edişinden olsa gerek bizi henüz fark etmemiş ya da umursamamıştı. Belliydi

Belliydi ki eşek, kendi yaşadığı yere doğru gidiyordu.

ki eşek, kendi yaşadığı yere doğru gidiyordu. İnadı tutmuş ve yaylada kalmış olmalıydı. Beş-on gün özgürlüğün tadını çıkardıktan sonra eve dönmeye karar vermişti, kışın yaklaştığını ve kurtların yavaş yavaş keşif gezileri yapmaya başladıklarını fark etmişti. Ama kurtlar, ihtiyaçları olmadığı için saldırmamışlardı; sakatlanmış halde görselerdi saldırebilirlerdi belki.

Eşeğin buradan geçmesinin, bizim için büyük bir şans olduğunu düşünemezdim. Sahibi iyi cesaret etmiş bırakmış, ya kurtlar parçalasaydı diye düşündüm. İçimden “Hayır, bu mevsimde kurtlar buralara kadar yaklaşmazlar” gibi yorumlar yaparken eşek yanıma geldi ve durdu. Bu arada Yakup Abi harita metot defterinden yırttığı sayfaya (yanında harita metot defteri taşırdı mutlaka. Çizim ve notlarını bu deftere yapardı.) bir not yazdı. “EPS mektup gönderceğiz, yarın kuşluktan önce bir

traktör gönderileceğini düşünüyorum.” diyerek mektubu küçük bir bez torbanın içine yerleştirdi ve örk ipi denilen ipe oracıkta yaptığı yuları denilen ipele boynuna geçirdi. Eşeğin üzerinde palan veya heybe yoktu. Torbayı yuların ense kısmına, eşeği rahatsız etmeyecek şekilde, daha doğrusu torbayı görmemesini esas alarak bağladı. Daha önce eşekle hiç mektup göndermediğini, ancak mektubun büyük ihtimalle sahibi tarafından okunacağını ve böylece “eşekli posta servisinin” (EPS) tarihe geçeceğini ifade edince gerginliğinin azaldığını anladım. Ona göre eşek kesin köyüne, yuvasına gidiyordu. Muhtemelen sahibinin daha önce verdiği arpa kırıntılarını aklından çıkaramıyordu. Eşeğin yüzünü okşadıktan sonra boynuna bir şaplak atınca harekete geçti ve aşağıya doğru yürümeye başladı. Birlikte, gözden kayboluncaya kadar onu takip ettik.

Çadırlarımızı kuracak uygun bir yer bulmalıydık. Kuzeye kapalı olmalıydı. Yakup Abi, “*Şu gördüğün çöküntüye ‘Evren Çukuru’ derler.*” deyince dikkatle işaret ettiği yöne baktım. Çat Köyü halkının çökme nedeniyle oluşmuş bu çukura taktığı isim beni heyecanlandırmıştı. Sırt çantalarımızı yüklenip

çukura doğru yürümeye başladık. Sabah güneş doğar doğmaz kalkmalı, etrafı ve kayalıkları incelemeliyim diye düşündüm. Buraya evren çukuru adını vermişse halk, büyük ihtimalle “ejderha” ile ilgili bir rivayet olmalıydı, çünkü kadim Türkçe’de ejderhaya “evren” denildiğini biliyordum. Evreni ejderha anlamında kullanan yaşlılar tanı mıştım. Çok büyük yılanlara “evren” ya da “evren gibi” denildiğine de tanıklığım olmuştu Toros dağlarındaki gezilerimde. Ejderha ise Farsça’dan dilimize ödünçtü. Toroslar’da yaşayan yörükler ejderhaya hâlâ “evren” diyorlardı. Tabii, “evren” deyince aklımıza önce eş anlamlısı olan “kainat” geliyor; doğrudur. Ancak kadim Türkçemizde “evren” sözcüğünün iki anlamı olduğunu biliyordum:

Çadırlarımızı kuracak uygun bir yer bulmalıydık

Birincisi, evren; (kainat, kozmos). İkincisiyse ejderha.

Yakup Abi’ye düşüncelerimi anlattım. Halk kültürüne meraklı

biriydi; duyduklarını anlattı:

“Söylentiye göre, eski zamanlarda bir çoban çok büyük bir yılan görmüş bu alanda. Yılanın iki boy-nuzu varmış. Çukurun içinde ulu bir ardıc ağacına dolanmış halde etrafı gözetliyormuş. Çoban hiç vakit kaybetmeden sürüsüyle birlikte oradan uzaklaşmış. Hatta rivayete göre, sürünün yakın çevresinden kuş dahi uçurtmayan iki çoban köpeği, devasa yılanı çekerek bakmış ve hiç tepki göstermemişler.”

“...Aslında bu obruklar, su başta olmak üzere, ‘en az zararı vererek’ doğadan faydalanmamız gerektiğini ve hatta bu anlamda, gecikmekte olduğumuzu söylüyor.”

Yakup Abi, çadırlarımızı kurarken Evren Çukuru denen yerin karstik alanda yaşanan çöküntü ile oluştuğunu anlattı. Aklımda kaldığına göre yer altında akan dere ya da durgun su birikintilerinin yarattığı aşındırma nedeniyle Toroslar’da çok sayıda çukurlar / obruklar oluştuğunu; Silifke’de Cennet-Cehenem olarak anılan iki obruğun en çok tanınanı olduğunu söyledi. Konya Obruk Platosu’ndaki mavi sularıyla yerin gözüne benzetilen obrukların da benzer şekilde meydana geldiğini belirtti. Karapınar-Ayrancı arasında son yıllarda meydana gelen çöküntüleri sordum. Derin bir of çekti. “*Şu arazide haritaların üzerinde gördüğümüz eğrilere benzeyen yolların niçin oluştuysa, ovada meydana gelen çöküntüler de aynı sebeple doğadan bilinçsiz ve aşırı şekilde, hırsla*

faydalanma yüzünden. Görüyor musun, zamansız ve aşırı otlatma yüzünden birbirine paralel patikalar oluşmuş! Yeraltı sularının bilinçsiz ve aşırı kullanımı sonunda ise jeolojide tavan çökmeleri denilen çökmeler oluşuyor. Aslında bu obruklar, su başta olmak üzere, ‘en az zararı

vererek’ doğadan faydalanmamız gerektiğini ve hatta bu anlamda, gecikmekte olduğumuzu söylüyor.”

Bir ay kadar önce Karaman’ın Ayrancı ilçesi Bögecik-Ambar

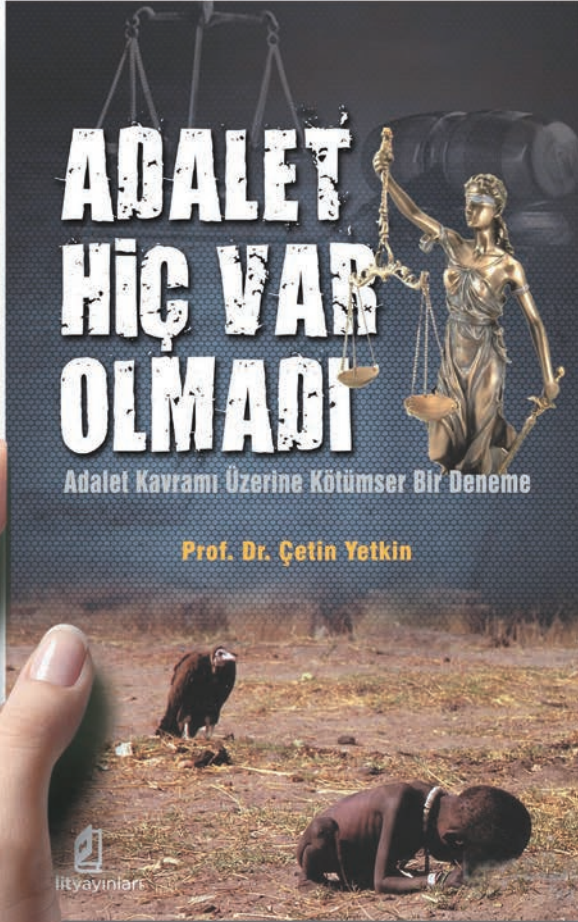
köyleri arasında yeni bir obruk oluştuğu haberini gazetelerde okudum. Rahmetli Yakup Abi’yle olan Evren Çukuru maceramızı bu nedenle hatırladım sanırım.

Macera nasıl mı bitti? Evren Çukuru’nu gündüz gözüyle görmedim. Daha çadırlarımızı henüz kurmuşken, üstünde iki kişinin yer aldığı, römorklu bir traktör çıktı geldi. Sanırım o güzel hayvan kestirme yoldan gitti Çat Köyü’ne. Traktörle gelen arkadaşların söylediğine göre eşek, Evren Çukuru’ndan köye yirmi dakikada ulaşıyordu. Biz ise traktörle iki buçuk saatte ulaşacaktık.

vahapcandan@butundunya.com.tr

Kapak resmi: 17 Ocak 2024’te Ayrancı-Ambar köyü civarında meydana gelen çöküntü nedeniyle oluşan yeni obruk. www.karaman24.com’dan alınmıştır.

Insanoğlu tarih boyunca "adalet" aradı. Adaletli bir toplumsal-siyasal d¼zen uğruna zalimlere karşı direndi, devrimler yaptı. Bu s¼reçte de, uğruna bunca savaşım verilen adaletin ne olduğunu açıklamak için hukukçular, d¼ř¼n¼rler, filozoflar g¼r¼řler ¼ne s¼rd¼ler. Ama "Adalet nedir?" sorusuna bug¼ne değin ¼zerinde anlaşılmış kavramsal bir tanıma ulaşılmış değil. Prof.Dr.etin Yetkin, adaletin bu değişkenliğinin d¼nyada ve T¼rkiye'de bu konuda yazılardan ¼rnekler vererek aıkladarken, bir yandan da gerçekte "adalet" diye bir şey olup olmadığını sorguluyor. Yetkin diyor ki, "İnsanlar, yıllarca tutuklu kaldıktan sonra bir yanlışlık oldu denilerek serbest bırakıldıklarında 'Yaşasın adalet!' demekten vazgeçmelidirler. ¼nk¼ adalet hiç olmadı ve olmayacaktır da. Yeter ki sınıfsız toplum ideali k¼resel d¼zeyde bir g¼n gerçekleşsin. ¼nk¼ o zaman adalete zaten gereksinim duyulmayacaktır!"

B¼T¼N KİTAPÇILARDA

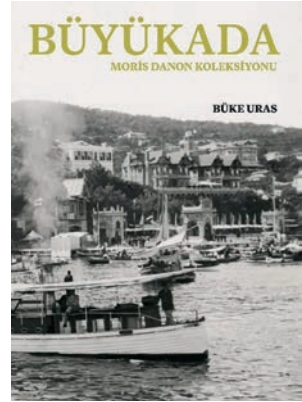
Venezelos, ikinci eşi Elena ile Yunan-Türk Dostluk Antlaşması'nın imzalanması nedeniyle düzenlenen resmi resepsiyonda, Ankara 1930.

Elena'nın Kavanozdaki Kalbi

Yazan: KORHAN GÜMÜŞ

İmparatorluğun modernleşme tarihi ile bağlarımız kopmuş gibi. Sanki aramızda derin bir yarık açılmış.

Sarkis Balyan arşivinden hareketle yaptığı “Balyanlar, Osmanlı Mimarlığı ve Balyanlar Arşivi”⁽¹⁾ başlığını taşıyan daha önceki araştırmasıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun mimarlık alanındaki modernleşme sürecine ışık tutan mimarlık tarihçisi Büke Uras'ın, bu defa Yapı Kredi Yayınları'ndan yeni çıkan “Büyükkada-Moris Danon Koleksiyonu” başlığını taşıyan çalışması bu yarığı kapatmak için eşsiz bir örnek oluşturuyor.⁽²⁾

Tarifeli seferlerin başlaması ile sayfiyenin icadı, Kırım Savaşı'yla Büyükada'nın uluslararası bir platforma dönüşmesi, önemli tarihi olaylara sahne olması, ilginç kişiliklerin burada yaşaması, şehrin dönüşümü ve küresel gelişmelerle ilgili önemli değişikliklere işaret etmesi, kısaca bilinmeyen birçok bilgiyi Uras, arşivlerdeki yaratıcı ve titiz çalışmalarıyla, adeta bir kaşif gibi ortaya çıkarıyor. Yalnızca şaşırma kalmıyor, yaşadığımız yere, şehre başka bir gözle bakmaya başlıyorsunuz. Bu çalışma hiç şüphem yok ki yeni heyecanlara yol açacak.

Yaşadığım mahalleye başka bir gözle bakmayı öğrendim.

Yerle ilişki kurulan, koleksiyonlar ve belgeler, arşivler arasında bağlar geliştiren bu kitap bende de bir heyecan uyandırdı. Uras'ın söylediklerinden hareket edince bakın mahalledeki bir kişi hakkında neler öğrendim...

Elena Venizolou'nun (Elena Skylitsi Stenavovich) Hristos Yokuşu'nda (bugünkü adıyla Kadınlar Caddesi), oturduğum yerden yaklaşık elli metre uzakta yaşadığını, buradaki konağın sahibi olduğunu öğrendim. Kimden mi söz

ediyorum? Komşum Elena'dan, Yunan Başbakanı, dünyaca ünlü bir siyasetçi Eleftherios Venizelos'un sevgili eşinden söz ediyorum.

Bu bilgi Akillas Millas'ın Büyükada kitabında yer alıyor.⁽³⁾ Ancak sanki farkına varılmamış gibi kenarda duruyor.

Büyükada'daki Hristos Yokuşu'ndaki Skiliçis konağı Venizelos'un eşi Elena'nın yazları gelip yaşadığı bir yapı. Akillas Büyükada kitabında bu konağın "Pavli Amca"nın yeğeni, Zannis'in torunu, Elena'yı sıklıkla ağırladığından söz ediyor. (Uras'a göre 1930'daki zi-

Eleftherios Venizelos

Elena Venizolou

yarete de ayrıca Eleftherios Venizelos'la birlikte geliyorlar. 1945 yılına kadar avukat Konstantinos Logothetis idare etmiş, mülkleri. 1964'te el konmuş.⁽⁴⁾

Atatürk'ün ve İnönü'nün kolunda gördüğümüz fotoğrafların çekildiği 1930 yılında Calipso Otelinin terasında yemek yenmiş ve eşi

Venizelos ile birlikte bu eve gelinmiş.⁽⁵⁾

Dünya siyasetinde Atatürk gibi önemli bir rol oynamış bir kişiden söz ediyoruz.

Eleftherios ve Elena'nın iki ülke arasındaki çatışmanın nasıl bir felaket yarattığını görmüş olmaları, yüzleşmeye karar vermeleri belki de bu nedenle. Ayrıca eşinin İstanbul kökenli olması da önemli.

Savaşta yaşanan büyük travmadan sonra Venizelos'un politikasını iki ülkenin dostluk içinde yaşamasına adanması, Türkiye'yi ziyaret etmesi üzerinde düşünülmesi gereken önemli gelişmeler. Atatürk'ü 1934'te Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermesi, bir Balkan Pakti'nin imzalanmasına öncülük etmesi, daha sonraki dönemlerde milliyetçiliklerle pompalanan bir süreçte aleyhine oluyor. Bu yüzden iktidarı kaybediyor. Eşinin uğradığı suikast girişiminde yararlanıyor.

Eleftherios ve Elena'nın iki ülke arasındaki çatışmanın nasıl bir felaket yarattığını görmüş olmaları, yüzleşmeye karar vermeleri belki de bu nedenle. Ayrıca eşinin İstanbul

kökenli olması da önemli.

Elena bundan sonra kendisini mültecilere, yoksullara, zayıflara adıyor. 1959 yılındaki vefatına kadar bir dolu hastaneler kuruyor, hayır işleri ile uğraşiyor, okullar, stadyumlar, yollar yaptırıyor. Mültecilerin bakımını sağlıyor. Burslar veriyor, bağışlar yapıyor. Bu arada Londra'daki evi ise bugün Yunan Büyükelçiliği... Kalbi ise vasiyetine uygun bir şekilde yaptırdığı bir şapelde bir kavanozda saklanıyor.⁽⁶⁾

Elena'nın (dedesinin) konağı neden Büyükkada Kadıyoran Caddesi'nde?

Modernleşme sürecinde, Kırım Savaşı sonrası Büyükkada'da Fransız kuvvetleri tarafından Rus savaş esirlerine yaptırılan "Küçük-tür" yolu ve İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkelerdeki "doğa gezintisi" fikrinden hareketle (halktan toplanan paralarla) yaptırılan "Büyüktür" yolu dışında bir istisna teşkil ediyor. Skiliçis, Rizzos, Patrik Sofronios konaklarının ve Rum seçkinlerin yer aldığı Hristos Yokuşu.

Yokuş Prinkipo'nun Ortaçağ'dan, Bizans zamanından kalan Hristos Manastırı'na, ünlü kişilerin yattığı mezarlığa ve Yetimhane'ye uzanıyor; kendi başına bir anlam bütünü oluşturan bir yerleşim alanına dönüşüyor. Sembolik anlamı güçlü olan ve çevresinde Rum seçkinlerin yerleştiği bu müstesna yokuş, Rum kimliğinin modernleşme sürecinde yeniden keşfediliyor, yeni yatay yolların açılmasına rağmen varlığını

koruyor. Kırım Savaşı sonrası Büyükada'da başlayan kozmopoliten modernleşmenin ve nüfus yapısının değişmesinin karşısında, bu süreçte diğerlerinden (Nizam-Maden) ayrılır, önemli bir yerleşim alanı olmayı sürdürüyor. Ancak onun bu özelliğinden ne kültürel miras envanterinde, ne de koruma planlarında söz ediliyor. Gezinti alanı, "Büyüktür" yolu nasıl asfaltlandıysa, Hristos Yokuşu (Aya Yorgi Manastırı'nın da Bizans kalıntısı tarihi taş örgüsü kaldırılıp) araçların hız yapabilmesi için asfaltla kaplanıyor.

Elena'nın konağının günümüzdeki durumu içler acısı.

Bu yazıyla birlikte ailenin tavanlı nakışlarla süslü, duvarları resimlerle kaplı, içinde bir de şapel bulunan bu "dillere destan" olan konaklarının son halini bir de içerden çekilmiş fotoğraflarla paylaşmak istedim. Millas'ın söylediğine göre genellikle kapalı duran konağın bir odası bir hazine odası gibi kapalı tutuluyormuş. İçi bir "masal alemi" gibiymiş. Bu odada büyüleyici güzellikte, göz kamaştırıcı eşyalar, kristaller, aynalar, vazolar, heykeller varmış.⁽⁷⁾

Skiliçis'in bir karun gibi zengin olduğu söyleniyor. Bir dergide 1896 yer alan şiirde "ana ve babasının aziz kemiklerini altın tabutlar içinde yerleştirdi, kilisenin altına, papazın her gün takdis edebilmesi için" diyor şair Tayis.⁽⁸⁾ Yani 94 depreminde sonra Pavlos Skiliçis tarafından yeniden inşa ettirilen Hristos Manastırı'nı kastediyor.

Mahallede sahiplerinin (mirasçıların) evi ziyaret için geldiklerini ama geri dönüp evlerini ziyaret etmek istediklerinde işgalcilerden dayak yedikleri söylentileri dolaşiyor. Bilmiyorum, belki de bu odada saklanmakta olan değerli eşyalar için olmasın? Bir taraftan da koruma planların hazırlandığından, kültürel mirasın korunmasından söz ediliyor.

Bugün Büyükada'nın en önemli anıt yapılarından biri, Skiliçis Konağı yağmaya açılmış durumda. Bina adım adım soyuluyor.

Bugün Büyükada'nın en önemli anıt yapılarından biri, Skiliçis Konağı yağmaya açılmış durumda. Bina adım adım soyuluyor.

Yalnızca içindeki bir odaya istiflenen değerli eşyalar değil. Yan cephedeki demirler, ön cephedeki demir kapı, balkon demirleri ve saçaklara doğru uzanan sundurmanın demir dikmeleri, yani binanın özgün karakterini oluşturan mimari parçalarının, hepsi sökülmüş, kamyona yüklenip götürülmüş.

Oysa demir parmaklıklar birkaç gün öncesine kadar yerinde duruyordu. "Dillere destan" konaktaki değerli eşyalar, heykeller gitmiş. Dolapların kapakları bile sökülmüş. Sıra yapıya gelmiş.

Bu yalnızca sıradan bir hırsızlık vakası değil, bir hafıza kırımı. Büyük ihtimalde yağmalayanlar farkında bile değil.

(Tıpkı Viranbağ'daki üzüm teknesinin çalınması gibi. Aynı şekilde, pandemi sırasında, Hintıryan köşküden geriye kalan taşların da belediye kamyonu tarafından sökülüp günlerce bir özel inşaata taşınması gibi.)

Adalar'ın SİT alanı falan olduğundan, koruma planlarından falan söz ediliyor, değil mi? Her biri ayrı bir hafıza mekanı olan ve Adalar'ın tarihini anlatan bu anıt yapılarla, kültür mirasıyla kim ilgileniyor? Belki şu da sorulabilir: Sahiplerinden özür dilemek, hakikati ortaya çıkarmak, yapılanları telafi etmeyecek bile olsa adaleti yeniden tesis etmek ve bundan sonrasında bu eşsiz kültür mirasını korumak için hiç olmazsa diyelim, acaba kim sorumlu? ⁽⁹⁾

Seçimlerden önce “Adalar'ın kültür mirasına sahip çıkacağı” sözünü veren Belediye Başkanı mı? Yoksa bu ailenin mülküne mirasçıları olmasına rağmen el koymuş ve restorasyon işlerine dünyanın parasını harcayan ama bu anıt yapının yağmalanmasına seyirci kalan Vakıflar Genel Müdürlüğü mü? •

Notlar:

1. Büke Uras, Balyanlar, Osmanlı Mimarlığı ve Balyanlar Arşivi, Korpus Kültür ve Sanat Yayıncılık, 2020.
 2. Büke Uras, Büyükkada Moris Danon Koleksiyonu, Yapı Kredi Yayınları, 2023.
 3. Akillas Millas, Büyükkada, Prinkipo. Ada-i Kebir, Adalı Yayınları, 2014, sayfa 400.
- Pavlos Stevanovic Skiliçis, Yorgo Zarifi gibi zengin ve hayırsever bir şahsiyet olarak, Rum modernleşme sürecinin en önemli kişilerinden biri. Belki de bu nedenle, se-külerleşmiş bir dünyanın en önemli Rum seçkini olarak

Yetimhane'yi açan Patrik 3. Ioakim'in de en büyük muhalifi. Aynı zamanda Balıklı Rum Hastanesi, 1894 depreminden sonra Ruhban Okulu, Hristos Manastırı gibi önemli yapıları yeniden inşa ettiren Şişli Rum Mezarlığı'ndaki Metamorfosis Kilisesi'ni de yaptıran kişi. 1901 yılında vefat ettiğinde, muhalif olduğu 3. Ioakim bu önemli şahsiyet için bütün kiliselerde matem ilan ediyor. Patriklere yakışır bir tören yapılıyor. Cenazesine Sen Sinod Metropolitleri katılıyor.

4. A. g. e., sayfa 401.

5. Büke Uras'la görüşme.

6. <https://www.venizelos-foundation.gr/en/4289-2/>

Elena Venizelos, 1924'te İsviçre'ye yaptığı bir gezi sırasında arkadaşı profesör Rossier'in yönettiği örnek bir doğum hastanesini ziyaret ediyor. Bu modern tesislerden etkilenerek Yunanistan'a örnek bir doğum hastanesi kurmaya karar veriyor. Proje, Yunan Kızılhaç başkanı'nın desteği ve profesör Rossier ile mimar G. Epitaux'nun yardımları sayesinde 1932'de tamamlanıyor. 16 Şubat 1933'te, kısa sürede tüm Balkan bölgesinde türünün en iyisi olma ününü kazanan büyük merkez binası kuruluyor. Hastane bahçesinde Aziz Eleftherios ve Elena'nın şapeli bulunuyor ve burada ölümünden sonra kendi isteği üzerine kalbi bir kavanozun içinde saklanıyor.

Paris'te Kızıl Haç hastanesinin kurulmasına katkıda bulunuyor. Londra'daki arazisini bir huzurevine bağışlıyor. Sakız Adası'nda Sakız Adası Skylitseion Hastanesi'ni kuruyor. Atina'dayken “Marika Eliadi” doğum hastanesinin yanı sıra Kızıl Haç hastanesinin kurulmasına katkıda bulunuyor, “Virginia Skylitsi” Hemşirelik ve Ebelik Okulu'nun yanı sıra engelli çocuklar için bir okul kuruyor. Ayrıca Londra'daki Yunan büyükelçiliğinin ikametgahını Yunan Hükümeti'ne bağışlıyor ve “Küçük Asya”dan gelen mültecilere özel bakım sağlıyor.

1933'te Eleftherios Venizelos'a düzenlenen suikast girişiminde Elena yaralanırken, iki yıl sonra, 1935'te kocasını Paris'e sürgüne kadar takip ediyor. Bir yıl sonra, Mart 1936'da, Paris'in Baujon Caddesi'ndeki evinde vefat ediyor ve benzeri görülmemiş yas gösterilerinin ortasında cenazesi Hanya'ya naklediliyor.

Venizelos'un ölümünden yirmi yıl sonra kısa bir otobiyografi olan “Venizelos'un Gölgesinde” başlıklı kitapta anıları yayımlanıyor. Elena Skyliçis Venizelos, 85 yaşında, 7 Eylül 1959'da Paris'te bir otel odasında vefat ediyor. Ancak vasiyetinde bir cenaze töreni yapılmamasını istiyor.

7. A. g. e., sayfa 401.

8. A. g. e., sayfa 399.

9. George Vassiadis ile görüşme: Pavlos Stefanovic Skyliçis vefat ettiğinde, Moda ve Büyükkada'daki mülkleri de dahil olmak üzere mülklerinin çoğu, İngiltere'de yaşayan ve İngiliz tebaası olan kardeşi John'a kalıyor. Moda'daki ev daha sonra Whittall ailesine satılıyor. John 1908'de ölüyor ve mülkü, karısı (ölümü 1929) ve iki çocuğu Stephen (ölümü 1961) ve Eleftherios Venizelos'un karısı Helena (ölümü 1959) tarafından paylaşılıyor. Büyükkada'daki ev, 1959'da ölene kadar Elena'ya ait. (Eli konmadan önce mirasınm çoğu gibi bu ev de muhtemelen Atina'da kurduğu hastaneye miras kalmış olabilir.) • Elena Venizelos eşi Eleftherios Venizelos'un 1930 yılındaki Türkiye ziyareti sırasında Ankara Palas'taki resepsiyonda Atatürk'ün kolunda.

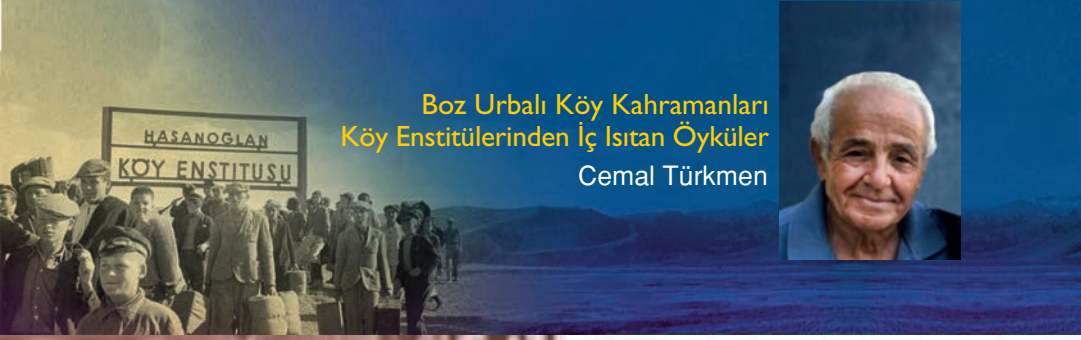
Ben aşkların en güzelini bir sende yaşadım
Aşka dair olan her şeyi bir sana adadım.
Aşk yolunda giden, yıllarının hesabı sorulmaz,
Benliğinden vazgeçmeden aşk yoluna adım atamaz.
Yokluğuna bile aşık olduğum adam, iyi ki...

DERUNİ

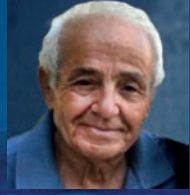

Fulya Ölmez

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Boz Urbalı Köy Kahramanları
Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler
Cemal Türkmen

İsmail Hakkı Tonguç (sağda), gözü kapalı güvendiği yakın çalışma arkadaşı Ferit Oğuz Bayır'la

Ferit Oğuz Bayır

Eğitmen kursları, köy öğretmen okulları derken İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün iş hacmi de her geçen gün artmaktaydı. Ama Bakanlığın artan iş hacmine koşut bir örgüt yapısı yoktu. Müdürlüğün tüm işleri, yıllar öncesi gibi genel müdür dâhil toplam 14 personelle yürütülüyordu. Tonguç, yeni konuları Müdürlüğün günlük işleri arasına sokma

konusunda epeyce zorlanıyordu. Oysa işlerin sağlıklı yürümesi için Müdürlüğünün personel yapısına ilişkin bir rapor yazmış, 40 kişilik bir kadro önermişti. Fakat raporu benimsememiş, kadrosuna tek kişi bile katamamıştı.

İşler sıkışınca bir kez daha şansını denemiş ama yine kadro artışı sağlayamamıştı. Tonguç'un kurulmuş ve »

Olay,
8 Ağustos 1939
tarihinde
yaşanmıştır.

yeni kurulacak öğretmen okullarına yeterli zaman ayırabilmesi için merkezdeki yazışmalarla kaybedecek zamanı yoktu. Ama bu işler de mutlaka yapılmalıydı. Yazışmaları yürütecek güvenilir bir yardımcıya şiddetle gereksinim duyuyordu. Mevcut şube müdürleri¹ bu konuda kendisini yeterince desteklemiyorlardı. Daha doğrusu onlar, görevde “vekâleten” bulunan Tonguç’u “gelip geçici” diye çok fazla önemsemiyorlar, dolayısıyla onunla birlikte Müdürlüğün çalışma konuları arasına giren işleri yapmakta isteksiz davranıyorlardı.

Tonguç, Ankara’da oturacak bir ev bulana kadar Bayır’ı Etlik’teki bağ evinde konuk etti.

Bütün bu sorunlara çözüm olarak Tonguç, güvendiği bir ilköğretim müfettişini, Ferit Oğuz Bayır’ı şube müdürü olarak görevlendirmeyi düşünmüştü. Konuyu önce Bakana götürerek onun onayını almıştı. Daha sonra düşüncesini Bayır’a bildirmiş, Bayır da seve seve kabul etmişti. Ne var ki bir sorun vardı.

Bayır, şube müdürü olursa Barem ve Teşkilat Kanunu yüzünden daha az para alacaktı. Bu konuya bir çözüm bulunması gerekiyordu. Tonguç onun da kolayını bulmuştu. Bayır’ın Ankara iline ilköğretim müfettişi olarak atanmasını sağladı. Sonra da Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne bir yazı yazdı. Yazısında “İlköğretim Genel Müdürlüğünde yazışmaların yürütülmesine yardımcı olacak bir personele ihtiyacı olduğunu, bu görevi yapabileceğine inandığı Ferit Oğuz Bayır’ın bu işi yürütmek için kadrosu İlköğretim Müfettişliğinde kalmak üzere Ba-

kanlıkta görevlendirildiğini” bildirdi.

Bayır, uygun bir ev buluncaya kadar İzmir’deki ailesini Ankara’ya getirmeydi. Bu süre içinde Etlik’teki bağ evinde Tonguç’un konduğu oldu.

Tonguç’la Bayır, Odasına girdiklerinde şube müdürlerinden² Hayrullah Örs, pencereden dışarıyı seyrediyordu. Belli ki yapacak işi kalmamış, konuklarını beklerken zaman öldürüyordu. Belki de o günden sonra başlayacağı yeni görevinde nelerle karşılaşabileceğini düşünüyordu. Kapı tıkırtısını duyunca yüzünü çevirdi.

“Buyrun, buyrun,” dedi. “Hoş geliniz. Siz de hoş geldiniz Ferit Bey.”

“Hoş bulduk,” dediler.

“Buyrun bu koltuğa oturun,” dedi Hayrullah Örs, Ferit Oğuz Bayır’a, kendi koltuğunu göstererek. “Artık bu koltuk sizindir.”

”Rica ederim, buyurun siz oturun makamınıza, hiç acelemiz yok.”

Bayır, konuk koltuğuna oturdu Tonguç’la birlikte.

“Yeni vazifeniz hayırlı olsun,” dedi Hayrullah Örs’e. “Bundan sonra Bakanlık Müfettişi olarak üstün hizmetler ifa edeceğinizden hiç şüphem yok.”

“Teşekkür ederim. Ben de bu koltuğu, onu en iyi şekilde dolduracağına inandığım bir arkadaşına bırakıyorum. Bundan dolayı içim çok rahat ayrılıyorum buradan.”

Tonguç’un acelesi var gibiydi.

“Haydi bakalım Ferit, ben çıkıyorum, sana yeni vazifede üstün muvaffakiyetler dilerim.” deyip ayrıldı.

Bayır’la bir süre görüştüktan sonra Örs de yeni görevine başlamak üzere odaya çıktı. Bayır şimdi yabancı olduğu bir mekânda ve görevde tek başındaydı. Öncelikle kimlerle çalışacağını, çalışma konularını öğrenmek

Hayrullah Örs

istedi. Masanın üzerindeki evrakları karıştırdı. Tümünü de öğretmenlere ilişkin sağlık raporlarıydı.

Hayrullah Örs’e bağlı çalışan memurlardan birini çağırarak, şubenin sorumlu olduğu konularla ilgili güncel evrakları getirmesini

istedi. Memurun getirdiği evrakları inceledi. Ama görev alanı konusunda net bir bilgi sahibi olamadı. Sonra biraz daha evrak istedi. Yine tatmin olmamıştı. Çünkü evrakların tümü öğretmenlerin disiplin ve sağlık işlerine ilişkindi. Evrakların hiçbiri öğretmenlerle, köy öğretmen okullarıyla ilgili değildi. Tonguç’un kapısını çaldı.

“Hocam, Hayrullah Bey’in mesul olduğu mevzularla ilgili bütün evrakları tetkik ettim. Öğitmenlerle,

köy öğretmen okullarıyla ilgili tek bir evrak bulamadım. Bu çalışmalarını Hayrullah Bey yapmıyor muydu?”

“Hayır.”

“Kim yapıyordu?”

“Ben yapıyordum.”

“Nasıl? Anlayamadım.”

“Seni şubenin başına niçin getirdim

Ferit Oğuz Bayır

sanıyorsun? Ben bu kadroyu bu işe seferber edemedim. Onun için seni getirdim.”

Ferit Oğuz Bayır'ın kafası karışmıştı.

“Peki, bunca zamandır işler nasıl yürüdü?”

“Benim eski memurlarım var ya, hani şu Okul Müzesi Müdürlüğü memurları. Sağ olsunlar, onlara rica ettim, yazışmaları hallettiler. Tabi bir de geçici vazifelerle çalıştırdığım ilköğretim müfettişi arkadaşlarım var. Onların sayesinde yürüttük işleri.”

Bayır, durumu kavramakta zorlanıyordu.

■ Tonguç: “Onlara iş yaptırmak için dil dökeceğime, hatrımı sayan eski memurlarım bana yardımcı oldular. Hatır minnet de olsa bugüne kadar işi götürdüler.”

“Boş ver,” dedi Tonguç. “Onlara iş yaptırmak için dil dökeceğime, hatrımı sayan eski memurlarım bana yardımcı oldular. Hatır minnet de olsa bugüne kadar işi götürdüler.”

“Yani şimdi ben geçmişle alakalı evraklar için onlarla mı muhatap olacağım?”

“Evet Feritçiğim, bir zahmet.”

Ferit Oğuz Bayır kafasında bir takım soru işaretleriyle çıktı Tonguç'un odasından. Doğruca Okul

Müzesi Müdürlüğü memurlarının yanına gitti. Orada Tonguç'un geçici görevle çalıştırdığı öğretmenden ve memurlardan eğitimcilerle, eğitim kurslarıyla, gezici başöğretmenlerle, köy öğretmen okullarıyla ilgili tüm evrakları aldı, odasının yardımıyla odasına taşıdı.

“Bundan sonra bu işleri ben yürüteceğim, ama lüzumu hâlinde sizden yardım isterim,” dedi, Müze Müdürlüğü memurlarına.

Memurlar üzerlerinden bir angarya kalkmasının rahatlığı içinde teslim etiler evrakları. Öğretmen de kadrosuz, geçici görevle yaptığı bir işi bırakıp asıl işine dönmenin huzuru içinde teslim etti elindeki işleri. İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 3 numaralı şubesi, artık, köy ilkokullarının her türlü işlerine bakan bir şubeydi.³•

(Engin Tonguç, Bir Eğitim Devrimcisi, 1. Kitap s. 403, 404)

1. 1939'ların Bakanlık örgütlenmesinde Şube Müdürlükleri bugünkü anlamda Genel Müdür Yardımcılıkları görevini yürütüyorlardı.
2. O tarihte şube müdürü olarak Fuat Baymur, Hıfzır-rahman Raşit Öymen ve Hayrullah Örs görev yapıyordu. Önce Hayrullah Örs, Bakanlık Müfettişi olduğu için görevden ayrıldı. Kısa bir süre sonra da diğer iki şube müdürü, başka görevlere atanarak ayrıldıklarından yerlerine Hamdi Keskin ile M. Lütfi Engin getirildi.
3. Ferit Oğuz Bayır, bu ağır ve tek başına altından kalkılması zor görevde hiç yüksünmeden, yakınmadan özenle ve zevkle 1946'da görevden alınmaya kadar, yıllık izin bile kullanmadan geceli gündüzlü çalıştı. Kendisi bu konuda şöyle söylemiştir: “Umum Müdürün aktif kalmasını, gözünü açmaya lüzum kalmadan yazılara imza atması itimadını sağladım. Kendisini Müsteşar ya da Vekilden evrakın taşıdığı her türlü iş için menfi bir suale uğratmadım. Müsteşarların ve Vekillerin itimadı sürdü gitti.” Hakkı Tonguç, Bayır'ın çalışmalarındaki titizliği ve ona güvenini sözlü anlatımında şöyle anlatmıştır: “Bir gün müsteşar İhsan Sun-gu bana ‘Senin daireden gelen evrakı okumadan imza ediyorum, sen dikkat ediyor musun?’ Ben de ona şöyle dedim: ‘Onları Ferit hazırlar Hocam, ben hiç okumam.’”

Seçimlere ve Protestolara Katılım

2

Yurttaşların siyasete yaygın ve etkin katılımı bir ideal olarak demokratik yönetimin temel boyutlarından biridir. Tüm toplumu ilgilendiren konular ile ilgili karar alma süreçlerine ne kadar az katılım olursa, demokrasiden o kadar uzaklaşırız. Yurttaş katılımı olmadığında, iktidar sahipleri, halkın talep ve tercihlerini göz ardı ederek kendi uygun gördükleri kararları alabilirler. Katılım sadece kimin ve nasıl

yönetmesi hakkındaki tercihleri ortaya koymaz. Ayrıca, çeşitli konular hakkındaki görüşlerini ifade edebilir, iktidar sahibi kişiler üstünde baskı kurabilir ve bu kişileri eylemlerinden sorumlu tutabilirler.

En yaygın tanımı ile siyasi katılım, siyasi iktidar sahiplerini doğru ya da dolaylı olarak etkilemeyi amaçlayan veya bu sonucu doğuran herhangi bir faaliyettir. Sıradan yurttaşlar için bu, oy kullanmak,

protestolara katılmak, dilekçe imzalamak, hükümet yetkilileri ile iletişim kurmak, siyasi kampanyalar için gönüllü olmaktır. Bunlar içinde oy kullanmak, en yaygın ve düzenli katılım biçimidir. Bir önceki yazımızda, Siyaset Bilimi yazınındaki klasik yaklaşımları özetlemiştik. Bu yazı yeni bir yaklaşım ve Türkiye'deki durumu özetliyor.

Siyaset Bilimi yazınında daha önce gördüğümüz yaklaşımlar ufuk açıcı olmakla birlikte, bir takım çelişki ve zayıf noktalar içermektedir. Örneğin, Mancur Olson'ın The Logic of Collective Action çalışmasında gündeme getirdiği "beleşçilik" (free-riding) eğilimlerinin üstesinden nasıl geldiği net değildir. Siyasi katılım bir kolektif eylemdir ve bir kişinin sonuca etkisi ihmal edilebilir düzeydedir. Bu durumda, kişiler hem kendileri için maliyeti olan hem de katılım kararlarından bağımsız olarak oluşacak sonuçtan yararlanabilecekleri bir siyasi eyleme neden katılırlar? Klasik kuramların bir başka tartışmalı öngörüsü, siyasi katılımın maliyetindeki artış ile katılımcıların sayısında her zaman düşüş yaşanacağıdır. Ama bu her zaman doğru olmayabilir. Bir diğer nokta, bu kuramların genel olarak psikolojik açıdan naif olmalarıdır.

Yeni kuramlardan biri, Selim Erdem Aytaç ve Susan Stokes

Selim Erdem Aytaç - Susan Stokes

Selim Erdem Aytaç ve Susan Stokes tarafından geliştirilen maliyetli katılmama kuramında katılmama maliyetleri, içsel ve psikolojiktir. Belirli durumlarda kişiler katılmadıklarında psikolojik bir gerilim ya da uyumsuzluk hissederler.

tarafından geliştirilen maliyetli katılmama kuramıdır. Buradaki, katılmama maliyetleri, içsel ve psikolojiktir. Belirli durumlarda kişiler katılmadıklarında psikolojik bir gerilim ya da uyumsuzluk hissederler. Bu maliyet, kişinin sonuca olan etkisinden ve sosyal baskılardan bağımsızdır.

Bu tür bir rahatsızlıktan kaçınma

isteği insanları katılmaya iter. Peki bu hangi durumlarda ortaya çıkar?

Seçimlerde katılmama maliyetleri, kişilerin tercih ettikleri aday ya da partinin kazanmasına verdikleri değer ile artar. Seçimlerin başa baş geçmesi öngörülüyor ise katılma-

ma maliyetleri daha da yükselir. Bu kuramdaki yenilik, kişilerin katılım kararlarında, katılma ve katılmama maliyetlerinin net etkisinin belirleyici olacağıdır. Ayrıca klasik kuramlarda çelişki olarak görülen olgulara açıklama getirir. Beleşçilik sorun olmaktan çıkar, zira katılmadıklarında da maliyetleri üstlenirler ve bu maliyetlerden kaçınmak için onları akılcı-rasyonel olarak katılıma iter. Yeni kuramda, yüksek maliyetlerle birlikte katılımın azalmak yerine artmasına da ışık tutar. Kişilerin katılımın hem katılma hem de katılmama maliyetlerinin belirlediğini akıl tutarsak, katılım maliyetinin arttığı durumlarda katılmama maliyetleri daha çok artıyorsa kişiler katılım sağlar.

Bu yeni yaklaşımın bir katkısı, siyasi katılımın hangi durumlarda

ortaya çıkmasının daha olası olduğuna dair ipuçları vermesidir. Örneğin İstanbul'da 2013'te yaşanan Gezi Parkı protestosunda, sert polis müdahalesi sonrasında yoğunlaşan katılım, katılmama maliyetlerine işaret eder. Bu müdahale, empatik

bir kızgınlık, ahlaki öfke doğurmuştur. Bu duygusal tepkiler katılmama maliyetini arttırır. Kişilerin siyasete dair çeşitli duygusal tepkileri onların katılmama maliyetlerini artırabilir.

Türkiye'deki yazında, Ersin Kalaycıoğlu önemli bir figür olarak karşımıza çıkar. Yaklaşık 50 yıl boyunca topladığı verileri şöyle özetleyebiliriz:

Türkiye'de en yaygın katılım biçimi oy vermektir. Diğer katılım biçimlerinin çekince ile karşılandığı ortaya çıkar. Geleneksel katılımın oranı kırsal kesimde yaşayanlar ve erkekler arasında daha yaygındır. İlginç bir

çıkarmam, eğitim düzeyi ve sanayileşmenin artmasının siyasal katılım eğilimini artırmadığıdır. Özellikle toplumsal cinsiyet, önemli bir kısıttır. Kadınların katılımı sınırlıdır. Bir diğer değişken yaştır. Gençlerin her

Ersin Kalaycıoğlu

Türkiye'deki ilginç bir çıkarım, eğitim düzeyi ve sanayileşmenin artmasının siyasal katılım eğilimini artırmadığıdır. Özellikle toplumsal cinsiyet, önemli bir kısıttır. Kadınların katılımı sınırlıdır.

tür kurumda karar alma sürecine dahil olmaları oldukça sınırlıdır. Özellikle kendi hayatları ile olarak özerk hareket edebilmelerindeki kısıtlılıklar ve aileye bağımlılıklar katılımlarını sınırlar.

Bugün itibarı ile küresel perspektiften bakarsak, ciddi sıkıntılı bir tablo ile karşılaşyoruz. Dünyada, karşılaştırmalı demokrasi inceleme ve raporları hazırlayan Freedom House, son on yılda süreklilik arz eden küresel özgürlükte düşüş raporladı.

Toplumsal görünümde

- sokaklarda tankların olduğu;
- otokratik yasalara nedeniyle hakların kademeli olarak azaldığı;
- medya ve gazeteciliğe yönelik saldırıların ve eşitsizliğin arttığı üç farklı demokratik kriz tanımlandı.

Günümüz demokrasilerinde esas sorun, bir tarafın diğer tarafı “gayrimeşru” olduğunu ilan ettiğinde çıkıyor.

Günümüz demokrasilerinde esas sorun, bir tarafın diğer tarafı “gayrimeşru” olduğunu ilan ettiğinde çıkıyor.

Demokrasinin niteliğine dair belki de en somut gösterge siyasal katılımın kapsayıcılığıdır. Küresel düzlemde, temsilde farklı grupların yer almasının öneminin altı

çizilmeli ve daha kapsayıcı hale getirmek için reformların gerekliliği anlaşılmamıştır. Katılım en önemli boyut ama sorun kimlerin katılabildiğidir. Bu nokta, demokrasinin niteliğini de belirler. Oy vermenin belli bir oranın üstüne çıkmaması, demokrasi krizinin göstergesidir.

Inşanlık, insani gelişim gibi konularda özellikle yapılabirlik yaklaşımı yapılan çalışmaların katılım incelemelerinde etkileri olmuştur. Siyasi hakları ve özgürlükleri yapılabirlik olarak görmek önemli bir perspektif sağlar.

Küresel olarak içinden geçmekte olduğumuz siyasi kriz ve varoluş mücadelesinden çıkabilmemiz için, yurttaşlığı tekrar tanımlamamız gerekir. Siyaset Bilimi yazı-

nında demokrasi, demokratik sistem bakış açısını, yurttaş bakış açısına döndürmemiz gerekir. Sistemin işleme-

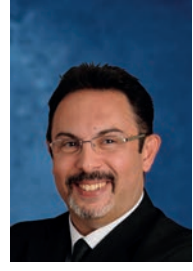
lik bir demokrasidir. Düzenli oy kullanılan, yönetimlerin sorunsuz el değiştirmesi, ifade ve örgütlenme özgürlükleri, şeklen ve dışlayıcı olabirler. Yaşanabilir gelecek için kapsayıcı, yurttaş haklarına dayanan bir sisteme ihtiyacımız var. •

barbarosenec@butundunya.com.tr

“Kelimenin tam anlamıyla gerçek bir demokrasi hiç bir zaman varolmadı ve varolmayacaktır.”

Jean Jacques Rousseau

Anka
Berk Yüksel

SICAKLIĞIN ZEHİRİ: **LAUBALİYET**

*“Ne kadar bilersen bil, söylediklerin,
karşındakinin anladığı kadardır.” -Mevlana*

Laubaliyet; saygısızlık, senli benli olmak, aldırılmazlık, ciddiyetsizlik ve aşırı samimiyet olarak nitelendirilir. Sıcaklık ve sıcakkanlı-ıçten yaklaşımın zehridir. Laubali yani halk arasında “civık” denilebilecek şahsiyetlerin sıcakkanlılıktan algıladıkları limitsiz bir arsızlık ile ilğe kadar sirayet etme, dengesiz ve saygısız

bir yapış yapışlıktır. Samimiyetin sınırlarının zorlanıp küstahlığa ve patavatsızlığa varmasıdır. Başkalarıyla saygısızlığa varacak şekilde senli-benli olan; çekinmesi ve sakınması olmayan kişilik özelliğidir.

“Saygı ve seviyeyi koruyamadan bir anda samimi olmaya çalışan kişilere laubali denmektedir.

Herhangi bir rahatsızlık duymadan bir anda senli benli olmaya çalışan insanlardır.” Samimiyet ile laubalilik arasında kalın bir çizgi vardır. İnsan ilişkilerinde çok güzel bir kişilik özelliği olan “sıcaklık”, yerini “laubaliliğe” bırakmıştır ve maalesef bunun sınırı yoktur. Geleneksel kalıp şeklindeki saygıyı, çağdaş bir kibarlığa dönüştürmekten kaçınırlar. Laubali, ne zaman ne kadar konuşmak gerektiğini ayarlamadığı ve düşünmeden konuştuğu için aynı zamanda patavatsızdır. “Akıllı insanın ağzı kalbinde, akılsız insanın kalbi ise ağzındadır.” diyor Hz. Süleyman.

Durmadan boş konuşmak, el ve kolla dürtmek, saygı sınırlarını

kolayca aşır argo konuşmak en temel özellikleridir. Ne ele, bele ne de dile hâkimiyet sağlayabilmişlerdir. Kaynaşma, sıcak ortam sağlama bahanesi ile çığırından çıkıp, en özelini bile kısa süreli tanıdığı kişiye anlatma ve ondan da özelini dinleme özlemi genel karakteridir. Onu yemek masasında otururken sarkmış vaziyette elini ve kolunu yanındakinin sandalyesine konuşlandırmış halde oturduğundan kolayca tanıyabilirsiniz.

Laubali şahsiyet kendi gibi olmayanlara da hiç ayırım yapmadan yanaşır. İyi niyetli, kimseyi kırmak istemeyenler ondan çok çeker.

Hiç bitmeyen boş konuşma kapasitesi ile “Hayır diyemeyen” acınasıları tarumar eder. Kendi her ortamda

Samimiyet ile laubalilik arasında kalın bir çizgi vardır. İnsan ilişkilerinde çok güzel bir kişilik özelliği olan “sıcaklık”, yerini “laubaliliğe” bırakmıştır ve maalesef bunun sınırı yoktur.

zıvanadan çıkar, çıkmayana ise kin ve nefret dolu bakar. Kendince ilkel bir mantığı mevcuttur. Sirayet edip hayatını karartmadığı birey için bu sefer son silahı olan arkadan konuşmaya başlayacaktır. “O nasıl da ona açılmamıştır, nasıl da ona mesafeli davranmıştır. Bu mümkün müdür, bu ne cürettir...” İlkesiz laubali kişilikler ile ciddi bir mesafe koymak gerekliliği kesindir.

Merak onların itici gücüdür.

Marketlerde, bankamatiklerin önünde sıraya girmeyi bilmeyip, şifreleri takip eden o uzayan boyunca. Bu boynu uzayan meraklı, laubali şahsiyetler ortamda birinin telefonu çaldığında da bir anda gözleri dönüp, konuşmayı daha rahat dinleyebilmek için susup, telefon sahibine doğru yaklaşmaya başlarlar.

Yolda karşıdan gelenin gözünün içine bakmanın ayıp olduğunu bilmeyen, otobüste yanında oturana her türlü maddi soruyu sormaktan çekinmeyen, soruları ile yolculuğu cehenneme çevirip sonra otobüsten inerken “iyi günler” bile demeyenlerdir. “Orada bir ev var uzakta, o ev bizim evimizdir ve ona da gidilmeli, kapıya dayanılmalıdır...” sözü laubali şahsiyetin mottosudur.

Ayrica kapalı kapı hastalığından muzdariptirler. Her eve her odaya dilediklerinde sirayet etmek isterler. Laubali, işbirliği beklentisi ile eşinin yakınına, çocuğu babasına, babasını çocuğa, eşleri birbirlerine şikâyet etmeye, hakkında olumsuz konuşmaya, haber yetiştirmeye yeltenebilir. Ne kadar özele inebileceklerini tahmin etmek mümkün değildir. Vıcık vıcık bir hayatı yaşamaları muhtemeldir. Hor görüldüğünü düşünme, beğenilmediğini hissetme kompleksleri ciddi boyuttadır ve bunu işler sarpa sardığında duygusal bir silah olarak kullanmaktan da geri kalmazlar. Kendilerine ayna olmaya çabaladığınızda sizi düşman olarak görmeleri maalesef geneldir.

“Kimse duymak istemeyen kadar

sağır olamaz” diyor M. Haney.

H. Ali, “Kalp temiz olursa, dilen güzel sözler çıkar.” der. Her türlü gafı yapıp, kendine güldürenin “içi dışı bir”, gerektiği kadar ketum olanın “sinsi” görüldüğü kültürlerde bile laubali kısa bir süre sözde eğlenirdiği kişilerce uzaklaştırılacaktır. Belden aşağı espriler, seviyesiz iletişim, yüksek sesle gülme ve tepki verme ortak yönleridir. Herkesin özelini merak etmesi, edindiği bilgiyi herkeşe filtrelemeden aktarması belki onlara kısa vadede bir keyif verebilir ancak bu tip şahsiyetler sevilemezler maalesef sadece kullanılırlar.

Lakaytlığın, laubaliliğin insan severlik ve sıcaklık diye sunulması çok genel olmuştur. Goethe şöyle diyor: “Kardeşlerimi Allah yarattı; fakat dostlarımı ben buldum.” Dostlarımızı ve çevremizi oluştururken ince eleyip sık dokumanın faydası mutlaklıdır. Birey, dış çemberinden iç çemberine geçireceği kişileri özenle seçer, seçmezse ceremesini yine kendi çeker.

Burası yolgeçen hanı ya da Mevlana'nın geniş gönlü ile çağırıldığı dergâhı değildir; toplum içerisinde dış çemberde sıradan bir ilişkide tahammül edilebilen bu şahsiyetler iç çember olan bireysel yaşam alanından uzak tutulur. Laubaliyet gibi ciddi bir zehirden muzdarip kişiler ile her daim ciddi bir mesafe konulması, tüm erdem temelli öğretilerde salık verilir.

“Her aptal, kendini beğenen bir aptal bulur.” Boileau.

berkyuksel@butundunya.com.tr

Gülhane Parkı Sarnıcı

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

*24 Kasım
1928 tarihinde
Gülhane
Parkı'nda
düzenlenen
törende
Atatürk'e
"Başöğretmen"
ünvanı verilmiş.*

■ İstanbul'un en eski tarihi yapılarından birini, Gülhane Parkı Sarnıcı'nı görmek için kentin en tarihi parkına gidiyorum. Park, Osmanlı döneminde Topkapı Sarayı'nın dış bahçesi olduğu ve içinde sarayın gül bahçeleri bulunduğu için "Gül evi" anlamına gelen Gülhane adını almış.

Gülhane Parkı, önemli tarihsel olaylara da şahitlik etmiş. Hagios Georgios Manastırı ve Panagia Hodegetria Ayazması'nın bölgede yer alması Bizans döneminde burayı değerli kılmış, park İstanbul'un fethi sırasında surlarla çevrilmiş. Osmanlı tarihinin önemli gelişmelerinden biri olan 1839 Tanzimat Fermanı ilk kez burada okunmuş. 24 Kasım 1928'de Gülhane Parkı'nda düzenlenen törende Atatürk'e "Başöğretmen" ünvanı verilmiş. Atatürk parka kurdurduğu kara tahta üzerinde ilk dersini vererek Latin harflerini halka tanıtmış.

Gotlar Sütunu, İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi, Alay

Atatürk'ün 100. doğum yılında açılışı yapılan heykeli

Köşkü'ndeki Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müzesi ve Kütüphanesi ile çeşitli çay bahçelerine ev sahipliği yapan parktaki tarihi sarnıç da geçirdiği restorasyon sonrası Gülhane Sanat adıyla kapılarını ziyaretçilere açmış.

Çeşitli sergiler ve etkinliklerin düzenlendiği ve ücretsiz gezilebilen sarnıcın kapısından girip

merdivenlerden iniyorum. İstanbul'da su depolamak için yapılan diğer devasa sarnıçlara göre oldukça küçük bir sarnıç olsa da sütunları ve kubbeleleriyle çok güzel görünüyor. Erken Bizans dönemine, MS 5. ve 7. yüzyıllar arasına tarihlendiği düşünülen sarnıcın kim tarafından yaptırıldığı bilinmiyor. Dikdörtgen planlı sarnıç 17.37x12.37 metre ölçü-

lerinde ve 7 metre derinliğinde inşa edilmiş. Dörder sütunlu üç sıra ile dört nefeye ayrılan sarnıcın kubbelerle desteklenen üst örtüsü 12 mermer sütunla taşınıyor. Sarnıç, Gülhane Parkı Padişah Mehmet Reşat'ın verdiği izinle İstanbul Belediye Başkanı Dr. Cemil Topuzlu tarafından düzenlenip halka açık bir parka dönüştürülürken 1913 yılında ortaya

çıkarılmış. O zaman duvarlar üzerine pencereler açılarak içeriye ışık girmesi sağlanmış. Gülhane Parkı Sarnıcı, 1954-2001 yılları arasında parktaki Hayvanat Bahçesi'nin

akvaryum bölümü olarak kullanılmış; içine merdiven eklenmiş ve zemine metal plakalar yerleştirilip sütunlara demir kelepçeler takılmış. Daha sonra işlevsiz durumda kalan sarnıç, İBB Miras Ekibi'nin gerçekleştirdiği restorasyon çalışmaları ile sanat merkezine dönüştürülmüş.

Girişindeki barok çeşme de bakım ve onarımdan geçirilerek suya kavuşturulmuş. Sarnıçlar, yer altında buldukları için taşıyıcı unsurları olan sütunlar güçlü bir şekilde inşa ediliyor. Bu sütunların kemerlerle desteklenmesi sarnıçlara görsel bir güzellik katarken aynı zamanda onları daha güçlü bir hâle getiriyor. Gülhane Parkı Sarnıcı'nda sütunların taşıdığı kemerler küçük kubbeler oluşturuyor gibi. Sarnıcın üzerindeki duvar kalıntıları da geçmişte üzerinde manastır ya da hamam gibi bir yapı bulunduğuna işaret ediyor.

Sarnıçtan çıktıktan sonra dünyamız için en az su kadar önemli

Sarnıcın girişinde yer alan barok çeşme

olan ağaçların arasında yürüyorum,
kesilmedikleri için buradaki ağaç-
ların şanslı olduklarını düşünerek.
Bahar aylarında rengârenk lalelerin

Şiiri şarkılaştıran Cem Karaca'nın anısına daha sonradan
parka bir ceviz ağacı dikildiği biliniyor.

kapladığı çiçek tarhlarının arasından
göğe yükselen devasa çınar ağaç-
larının yanından geçerken Nazım
Hikmet Ran'ın "Ceviz Ağacı" şiiri
geliyor aklıma:

*Başım köpük köpük bulut, içim
dışım deniz,
ben bir ceviz ağacıyım Gülhane
Parkı'nda,
budak budak, şerham şerham ih-
tiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne
polis farkında.*

*Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane
Parkı'nda.*

*Yapraklarım suda balık gibi kı-
vıl kıvıl.*

*Yapraklarım ipek mendil gibi ti-
ril tiril,
koparıver, gözlerinin, gülüm, ya-
şını sil.*

*Yapraklarım ellerimdir, tam yüz
bin elim var.*

*Yüz bin elle dokunurum sana, İs-
tanbul'a.*

*Yapraklarım gözlerimdir, şaşā-
rak bakarım.*

*Yüz bin gözle sey-
rederim seni, İstan-
bul'u.*

*Yüz bin yürek gibi
çarpar, çarpar yap-
raklarım.*

*Ben bir ceviz ağa-
cıyım Gülhane Par-
kı'nda.*

*Ne sen bunun far-
kındasın, ne polis far-
kında. •*

Yazan: TAYFUN YILMAZ

Eskiden vedalaşırken “Allah’a ısmarladık” derdik. Giden, bu kelimeyi kullanırken, kalan “Güle güle” diye karşılık verirdi. Bu uzun sözcüğü, kimse yazıldığı gibi söyleyemediğinden, zamanla “alasmarladık” gibi bir şeye dönüşmüştü. Çocukken ikisini karıştırır, evimizden birilerini yolcu ederken kullanırdım. Büyükler de gülümseyerek düzeltirlerdi.

O yaşlarda anlamı üzerinde düşünmemiştim. Aklım ermeye başladığında, Allah’a neyi ısmarladığımız konusu kafamı karıştırmaya başlamıştı. Sonradan, “Seni Allah’a emanet ediyorum.” veya “Allah’a emanet ol.” gibi bir anlamı olduğu sonucuna varmıştım. Doksanlı yıllardan itibaren, bu veda sözcüğü yerini, benim çok sevdiğim “hoşça kal” sözcüğüne bırakmaya başladı.

Güle güle, biraz daha direndi ama artık giden de kalan da hoşça kal diyor. Araya, “kendine iyi bak” gibi Amerikan kültüründen devşirilmiş ifadeler girse de, “hoşça kal” günlük konuşmada kendine sağlam bir yer bulmuş gibi görünüyor.

Shakespeare’in ünlü eseri Hamlet’te, Polonius Hamlet’e:

“*Ne okuyorsunuz efendim?*” diye sorduğunda, Hamlet: “*Kelimeler, kelimeler, kelimeler...*” diye karşılık veriyor.

Bir başka Shakespeare oyunu On İkinci Gece’de ise soytarı Feste:

“*Unutmayın efendimiz, kelimeler güderiden bir eldiven gibidir, anında ters yüz edilebilir.*” diyor.

Siyaset sahnesinin başrol oyuncularını, insanların üzerine olanca ağırlığıyla çökmüş iki kavram var: İktidar ve muhalefet.

Geleneksel toplum yapımızdan dolayı bu kelimelere gereğinden fazla anlam yüklediğimizden, her ikisi de kemikleşmiş halde, yıllardır yaşıntımızı şekillendiriyorlar.

İktidar, mutlak gücü, muktedir olmayı, erkeksi bir kuvveti

vurgulayan bir kelime. Zaten çok uzun zamandır, devlet ve hükümeti aynı şey zanneden halkın omuzlarında, çaresiz taşınması gereken bir yük gibi duruyor. Baskıcı, sindirici, hatta bazen korkutucu bir otoriteyi çağrıştırıyor.

Muhalefet dediğimizde ise, sadece negatif eleştiren, hiçbir şeyi onaylamayan, ters, aksi bir yapı geliyor hemen aklımıza.

Bu iki tanım, birbirinin zıddı, rakibi, düşmanı olarak öylesine benimsemiş ki, uygulamada birbirlerine bir yarar sağlamaları nerdeyse olanaksız gibi.

“Allah’a ismarladık” yerine “hoşça kal” gibi, insanı iyi hissettiren bir ifadeyi benimsemiş bir toplum olarak şöyle yapsak: İktidar yerine, “yönetim” ya da “yönetici parti”, muhalefet yerine ise “denetim” ya da “denetçi

parti” gibi isimler kullansak?

Böylelikle, iktidarda olanın asıl görevinin güç kullanmak değil, halk adına yönetmek, muhalefette olmanın da salt negatif eleştirmek değil, yönetimin çizgisinde kalmasını sağlamak olduğunu sürekli hatırlatsak. Nasıl olur?

İktidar yerine, “yönetim” ya da “yönetici parti”, muhalefet yerine ise “denetim” ya da “denetçi parti” gibi isimler kullansak?

“*İnsan dil ile büyür.
Ne zaman dili sınırlasa, geriye gidiş olur!*”

Sheri S. Tepper

Doğu Akdeniz'in Gözden Kaçan 'Yeni' Enerji Jeopolitiği

Promete
Necdet Pamir

KKTC'nin iki önemli sivil toplum kuruluşunun (ASEMEDS ve TÜMBİFED) iş birliğiyle düzenlenen "Doğu Akdeniz Enerji Zirvesi", farklı disiplinlerden gelen seçkin uzmanların katkılarıyla, Ocak 2024 sonlarında, Lefkoşa'da gerçekleştirildi. Son yıllarda Türkiye'nin faaliyetlerinin görünür biçimde durağanlaştığı stratejik Doğu Akdeniz bölgesine ve enerji alanına

yönelik KKTC'den yükselen duyarlılık, davetli konuşmacılar olan bizler için de umut verici oldu. Zirve'ye KKTC Cumhurbaşkanı sayın Ersin Tatar ve KKTC Dışişleri Bakanı sayın Tahsin Ertuğruloğlu da katılarak, birer konuşma yaptılar.

Bu köşede, Doğu Akdeniz jeopolitiği hakkında sıklıkla yazarak, güncellemeler yapmaya çalışıyorum. Doğu Akdeniz'in hem Türkiye

hem de KKTC için yaşamsal öneminin yeterince kavrandığı kanısında değilim. O nedenle, okurlarımızın sabrına sığınarak, Zirve'nin sınırlı süresi içinde benden istenen çerçevedeki sunumumun bir özeti sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Sunumlarımda, öncelikle enerji dünyasının mevcut verilerini dikkate getirmeye ve tartışmayı ya da görüşlerimi bu bilimsel veriler üzerinden aktarmaya özen gösteririm. Zirve'de de aynı yaklaşımı izlemeye gayret ettim.

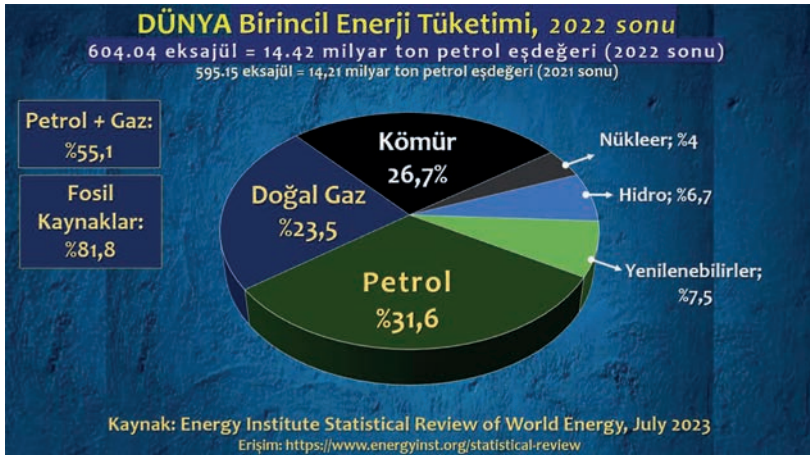
Dünya Enerji Tüketiminde Kaynakların Payları ve Rezervlerin Coğrafi Dağılımı

2022 yılı sonu itibarı ile dünyada tüketilen (14.42 milyar ton petrol eşdeğeri) birincil enerjinin %31,6'sı petrol, %26,7'si kömür ve %23,5'i de doğal gazla karşılanıyor. Nükleerin payı %4, hidroelektriğin payı %6,7 ve yenilenebilir kaynakların

payı %7,5 civarında. Fosil kaynaklar ağırlıklı bir küresel enerji sistemi, egemenliğini sürdürüyor.

Petrol ve doğal gaz, sadece enerji/elektrik üreten kaynaklar değil. Her ikisi de yüzlerce sanayi ürününün de vazgeçilmez girdileri... Bu nedenle de küresel ekonominin sadece bugün değil, gelecekte de yaşamsal kaynakları olmayı sürdürecektir. Bir fikir vermesi bakımından; petrolün girdi olduğu ürünlerinden bazılarını örnek olarak verelim:

Aspirin, balon, bandaj, kameralar, CD oynatıcı, mum, kumaş, bilgisayarlar, saklama kapları, plastik, mum boya, kredi kartları, dijital saatler, gübre, futbol topu, yapıştırıcı, golf topu, saç kurutma makinası, gözlük, boya, mürekkep, böcek ilaçları, cankurtaran yeleği, ruj, rimel, parfüm, valiz, paten, çatı malzemeleri, fotoğraf filmleri, piyano tuşları, şampuan, traş kremi,

lens, sörf tahtası, telefon, diş macunu, oyuncaklar, şemsiye, vb...¹

Daha sürdürülebilir bir dünya ve enerji temini için gündemde olan “Enerji Dönüşümü” sürecinin temel beklentisi ya da hedefi, fosil yakıtların enerji karışımındaki payının azaltılması ve yenilenebilir kaynakların payının artması olarak ifade edilebilir. Doğrudur. Ancak kimi yayınlarda bu “beklentinin” kısmen abartılı olduğunun ve bugünden yarına gerçekleşmeyeceğinin bir kanıtı, özellikle petrol ve doğal gazın, yukarıda sıralanan ürünlerdeki önemli girdiler olduğu gerçeğidir. Uluslararası Enerji Ajansı’nın her yıl yayınladığı “Dünya Enerji Görünümü” raporlarının² 2023 yılındaki öngörülerine bakalım olursak, fosil yakıtlar arasında

Son yıllarda Doğu Akdeniz’deki önemli hidrokarbon keşifleri, doğal gaz ağırlıklı keşiflerdir.

en radikal pay azalması, kömürde gerçekleşecek...

Son yıllarda Doğu Akdeniz’deki önemli hidrokarbon keşifleri, doğal gaz ağırlıklı keşiflerdir. Bu veri önemlidir zira doğal gazın 2022 yılındaki %23’lük payının, 2050’de %20’ye düşeceği (yani çok dramatik bir düşüş değil) ve gerek

Küresel Enerji Arzında Kaynakların Payları (Açıklanan Politikalar Senaryosu: STEPS) (2022 – 2050)

ENERJİ KAYNAĞI	2022	2030	2040	2050
Kömür	%27	%22	%17	%14
Petrol	%30	%29	%27	%26
Doğal Gaz	%23	%22	%21	%20
Nükleer	%5	%6	%6	%7
Hidroelektrik	%2	%3	%3	3%
Diğer Yenilenebilirler	%10	%15	%23	%28
Geleneksel Biyokütle**	%4	%3	%3	%2
FOSİL KAYNAKLAR TOPLAMI	%80	%73	%65	%60

** Odun, odun kömürü, kuru yaprak, tezek, ... KAYNAK: World Energy Outlook, Uluslararası Enerji Ajansı, 2023

enerjide ve gerekse sanayi ürünleri (ve gübre) üretimindeki stratejik öneminde ciddi bir azalma olmayacağı dikkate alınırsa, bu keşifler ve Doğu Akdeniz, dünya enerji talebi açısından stratejik önemdedir. Ayrıca doğal gaz, fosil yakıtlar arasında salımları görece en düşük, verimliliği yüksek (bazı) kaynak olarak; enerji dönüşümünün de geçiş dönemi kaynağı olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, önümüzdeki on yıllara yönelik öngörüler ve Doğu Akdeniz'in son yıllarda önemli keşiflere sahne olması dikkate alındığında, bu bölgenin; Türkiye ve KKTC için stratejik önemi kendiliğinden ortaya çıkar. Kuşkusuz, **Doğu Akdeniz'in stratejik önemi, sadece barındırdığı (bugüne kadar keşfedilen ya da potansiyel kaynaklar) doğal zenginliklerle sınırlı değildir.** Bu nedenle de hepimizin ve özellikle ülkeyi yönetme konumunda ya da iddiasında olanların, bölgenin bu değerini eksiksiz

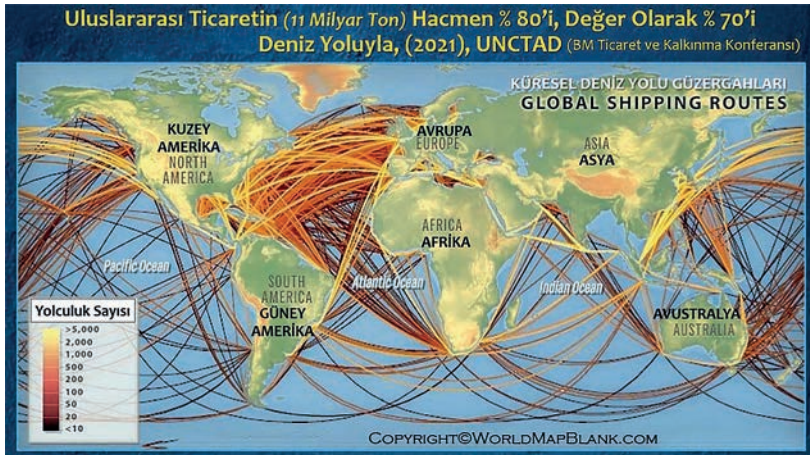
kavrama ve çıkarlarımıza kısıkanlıkla sahip çıkma sorumluluk ve yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülük, sadece bugün yaşayanların değil, gelecek kuşakların da haklarını, özenle ve bilimsel yaklaşımla korumayı gerektirir.

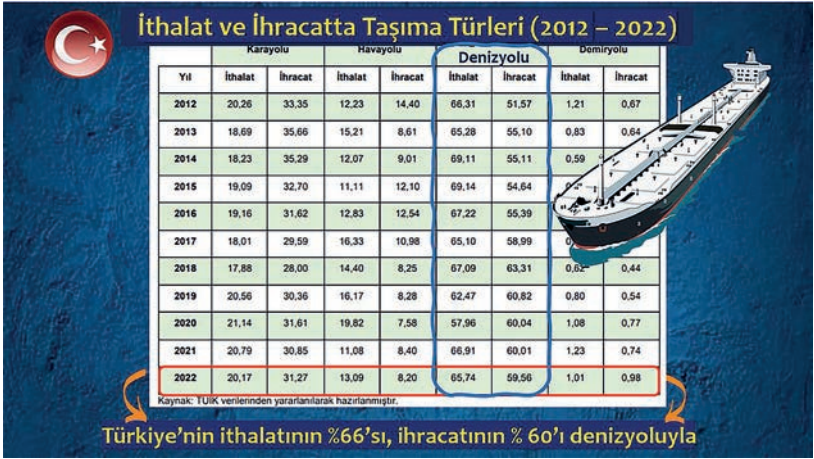
Genel Olarak Denizlerin ve Özel Olarak Doğu Akdeniz'in Enerji Jeopolitiği Açısından (Artan) Önemi Üzerine Notlar

BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) raporlarına göre, uluslararası yıllık ticaretin (11 Milyar Ton) hacmen %80'i, değer Olarak %70'i denizler kanalıyla gerçekleştiriliyor.

2022'de Türkiye'nin ithalatının %66'sı, ihracatının %60'ı denizyoluyla gerçekleşmiştir. Doğu Akdeniz, bu ticaretin en önemli giriş-çıkış coğrafyasıdır.

Doğu Akdeniz, Orta Doğu bölgesi petrol ve gazının; Kızıldeniz'e,

Akdeniz'e, Adalar (Ege) Denizi'ne, Karadeniz'e, Avrupa ve Atlantik'e açılan kapısıdır. Bu güzergâh, iki yönlü (kuzeyden güneye ve güneyden kuzeye) hidrokarbon taşımacılığının da (Afrika, Rusya, Türkiye ve ABD'den hidrokarbon ihracatının da) güzergâhıdır. Doğu Akdeniz, (USGS'e³ göre) henüz keşfedilmemiş 8.1 trilyon metreküp doğal gaz, 2.2 milyar varil doğal gaz sıvısı ve 879 milyon varil petrol barındırmaktadır. Bugüne dek keşfedilmiş olanlarla, ispatlanmış doğal gaz rezervleri ve potansiyel doğal gaz kaynakları toplamı, 10 trilyon metreküp civarındadır. Bu toplam,

dünya ispatlanmış doğal gaz rezervlerinin (206,7 trilyon metreküp) yaklaşık %5'idir. Bu kaynak, küresel ölçekte çok iddialı değilse de bölgesel enerji güvenliği açısından çok ciddi bir potansiyeldir.

Doğu Akdeniz'in barındırdığı bir diğer önemli potansiyel, büyük miktarda olduğu öngörülen **gaz hidrat** kaynaklarıdır. Gaz hidratlar, petrol ve doğalgaz yataklarının

Bugüne dek keşfedilmiş olanlarla, ispatlanmış doğal gaz rezervleri ve potansiyel doğal gaz kaynakları toplamı, 10 trilyon metreküp civarındadır.

varlığına işaret eden bir gösterge olmanın yanı sıra, doğalgaza dönüşmesi özelliğine bağlı olarak, kendi başına bir birime karşı 164 kat genişleyen enerji kaynağıdır.⁴ Daha yalın bir ifadeyle, bir metre küp gaz hidrattan 164 metre küp metan + 0.8 metre küp su elde edilmektedir. Prof. Günay Çifçi'nin aktarımına göre, Doğu Akdeniz'de en az üretilebilir kısmı 98.16 standart trilyon m3 metan olduğu öngörüsü vardır.⁵ Kuşkusuz bu çok iddialı bir hacimdir ve 3 boyutlu sismik dahil çok kapsamlı araştırmalarla (3 boyutlu sismik dahil) teyit edilmelidir.

2022 yılında, toplam ham petrol ticaret hacmi 2,1 milyar ton, petrol ürünleri ticareti hacmi, 1,25 milyar ton olarak gerçekleşmiştir.

Daha önceki yazılarımızda belirttiğimiz gibi, “Doğu Akdeniz Enerji Jeopolitiği”ni, sadece keşfedilmiş ve/veya potansiyel hidrokarbonların varlığı üzerinden değerlendirmek, son derece sığ bir yaklaşım olmaktadır. Bu bölge, ham petrol, petrol ürünleri ve

sıvılaştırılmış doğal gaz taşımacılığının, ya da daha yalın bir ifade ile ithalat ve ihracatının en kritik ve dolayısıyla yaşamsal güzergâhlarından biridir. 2022 yılında, toplam ham petrol ticaret hacmi 2,1 milyar ton, petrol ürünleri ticareti hacmi, 1,25 milyar ton olarak gerçekleşmiştir. Ham petrol ihracatında kaynak bölge olarak Orta Doğu, toplam ihracatın %43'ünü, Rusya ise %12'sini sağlamıştır. İthalat tarafında ise toplam küresel ham petrol ithalatının %60'ı Asya Pasifik ülkelerince yapılmıştır. Bu toplamın %75'i üç ülke (Çin, Hindistan, Japonya) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplam ham petrol ithalatının %24'ü Avrupa ülkelerince yapılmıştır. 2022 yılı petrol ürünleri ticaret hacmi ise 1,25 milyar ton olmuştur. Ürün ihracatında başı, Orta Doğu ülkeleri ve ABD (toplamın %45'i) çekerken, Asya Pasifik, ürün ithalatında da %40'lık ağırlığıyla önde yer almıştır. Asya Pasifik bölgesini, (%60 daha düşük oranla) Avrupa bölgesi izlemiştir. •

necdetpamir@butundunya.com.tr

Gelecek ay: *Enerji Ticaretinde ve Taşımacılığında (Denizlerin) Doğu Akdeniz'in Artan Stratejik Önemi ve Mavi Ekonomi Okyanus Enerjisi*

- 1- Energy 4 me; Society of Petroleum Engineers
- 2- World Energy Outlook 2023, International Energy Agency (Açıklanan Politikalar Senaryosu)
- 3- USGS: United States Geological Survey, 2021 yılı sonu raporu
- 4- Gaz Hidratlar: Yakın Geleceğin Enerji Kaynağı; Prof. Günay Çifçi, BRIQ Cilt 2 Sayı 1 Kış 2020-2021
- 5- Merye, Ş. & Longinos, S. N. (2019). The gas hydrate potential of the Eastern Mediterranean basin. Bulletin of the Mineral Research and Exploration, 160, 117-134.

Hiçbir Yer

Yılmaz Meriç

Huriye

*Ve kadınlar
bizim kadınlarımız:
korkunç ve mübarek elleri,
ince, küçük çeneleri, kocaman
gözleriyle
anamız, avradımız, yarımız
ve sanki hiç yaşanmamış gibi ölen
ve soframızdaki yeri
öküzümüzden sonra gelen...*

Nazım Hikmet

Oyıl kış erken bastırılmıştı. Karın altında kalan çürük elmaları çıkarıp çuvalara doldururken, arada bir üşiyen ellerini nefesiyle

*Görünmeyen tüm kadınlara ve
annem Huriye Meriç'e...*

ısıtmaya çalışıyordu Huriye. Az ilerideki ağacın altında siyah çizmeleri ile çalışan çocuklarının yanına gidip ikisinin de ellerini göğsüne koydu. Biraz ısınıp tekrar çalışmak zorundaydılar. Hava böyle devam ederse buzun altında kalacaktı tüm emekler ama üşümüşlerdi de...

"Ateş yakmalı bir köşede" diye geçirdi içinden. Bahçenin köşesinde naylonun altına sakladığı kuru çırpı-ları tutuşturup, içini karla doldurduğu çaydanlığı közün üzerine koydu.

Közlenmiş soğan ve biberin üzerine biraz tereyağı ve kırmızı biber serpiştirip, çocuklarına yufkayla dürüm yaptı. Kurt gibi saldırmıştı Bülent ve Yılmaz. İliklerine kadar ısınmışlar ve anaları onlara en sevdikleri şeyi yapmıştı. Birazdan üstüne toz şeker ve kar serpiştirilmiş iki dürüm daha gelecekti; geldi de... Sabahtan beri aralıksız çalışmış ve bitkin düşmüşlerdi. Ateşin hemen yanına üç çuval serdi Huriye. Elma odunlarının çitirtisi, kar ve yorgunluk içinde birbirlerine sarılıp çuvalların üzerinde usulca kapadılar gözlerini.

Huriye - Mehmet Ali Meriç

Yirmi dokuzunda Anadolu'da bir dağ köyünde iki çocukla dul kalmıştı Huriye. Kocasını bir trafik kazasında kaybetmiş ve bir daha hiç evlenmemişti. Gencecik yaşında kadından olmaktan vazgeçip, artık yalnızca anne olmaya karar verdiğinde, kar gibi teni giderek esmerleşmiş, kumral saçları ağarmış, yüzüne çizgiler düşmüş, ay parçası Huriye'nin yerini yaşlanmış, öfkeli bir kadın almıştı...

Öfkelendikçe çalıştı Huriye, çalıştıkça yaşlandı, yaşlandıkça öfkelendi...

Şefkati bilmez Anadolu, güçten düşürür insanı şefkat, çiğnenip tükürülecek zayıf biri haline getirir seni... Eğer şefkate dair bir emare gösterilecekse, muhakkak sessizce ve kimselerin gör(e)meyeceği zamanlarda yapılmalıdır. Arada bir hayatta bir kez olsun gülümsememiş babası Osman sessizce kapılarını çalar, fırından aldığı sıcak ekmekleri ve peyniri bırakıp giderdi kapısına Huriye'nin. Damaktaki dokuyu parçalayacak kadar keskin bir deri peyniri ve fırın ekmeğiyle sevildiklerini hissetmeye çalışırdı Huriye, ama yetmezdi... Yi-ne de içinden gizli gizli sevdi babasını, öldüğünde mezarındaki kuşluğa ekmek koyacak kadar...

Damlarının aktığı soğuk bir kış gününde çocuklarını alıp küçük kardeşinin evine gitmek zorunda kaldığında ilk kez utanarak el açtı başkalarına ama; önce... ve sonra ... ve şimdi... hep dimdik ayakta durdu işçi Huriye... Nasırlarından ve topuklarındaki çatlaklardan utanmadan büyüttü çocuklarını.

Büyük oğlu Bülent'i okutmuş, çok uzak bir Karadeniz köyüne devlet memuru olarak gönderiyordu ve o yıllarda herkes sırtında bir döşekle taşıyordur bir başka şehre. Döşek eski bir çaputa sarıldı, ince uzun koridorun sonuna istiflendi her şey. Bir bidonda turşu, eski 'çiti' bakırında erişte, cam kavanozda vişne reçeli...

O gece herkes uyuyunca,

Yılmaz- Bülent- Huriye Meriç

yatağından kalkıp koridorun sonundaki döşeğin iplerini çözüp üstünde uyumuştur Bülent'in küçük kardeşi. Sabah kimsenin anlam veremediği bu hareket, belki de kimseciklerin artık hatırlamadığı o küçük an "Gitme abi, azalıyoruz bak. Eksiliyoruz, gitme." demektir. Kim bilir...

Huriye ilk kez ağlamıştı büyük oğlu Bülent'i çok uzaklara gönderirken. Sonra su aktı, rüzgâr esti ve yine ağladı Huriye. Bu kez köyün meydanındaki garajdan küçük oğlu Yılmaz'ı uğurluyordu. Otobüsün ardından su döktü ve sessizce evine yürüdü.

Gencecik yaşta kaybettiği kocası Mehmet Ali'nin adını ilk toruna koydu. Torununu ayaklarında sallarken gizli gizli ağladı yine. Mehmet Ali büyüyüp de babaannesiyle bağlarını kopardığında "Mehmet Ali'ler hep erken gider" deyip sustu.

Bir Anadolu yazgısı mıdır

susmak, kabullenmek bilinmez ama, hiç ağız dolusu gülemedi Huriye. Ve Anadolu'da hiç ağız dolusu gülemez dul kadınlar...

Nereden mi aklıma düştü bu hikâye? Bir gün, yorgun bir kalp ağrısıyla annemin dizlerine uzanmış, en sevdiğin türküyü hangisi diye sormuştum. Neşet Ertaş'ın türküsünü mırıldanmıştı sessizce...

Hep sen mi ağladın, hep sen mi yandın?

Ben de gülemedim; yalan dünyada

Sen beni gönlümce mutlu mu sandın?

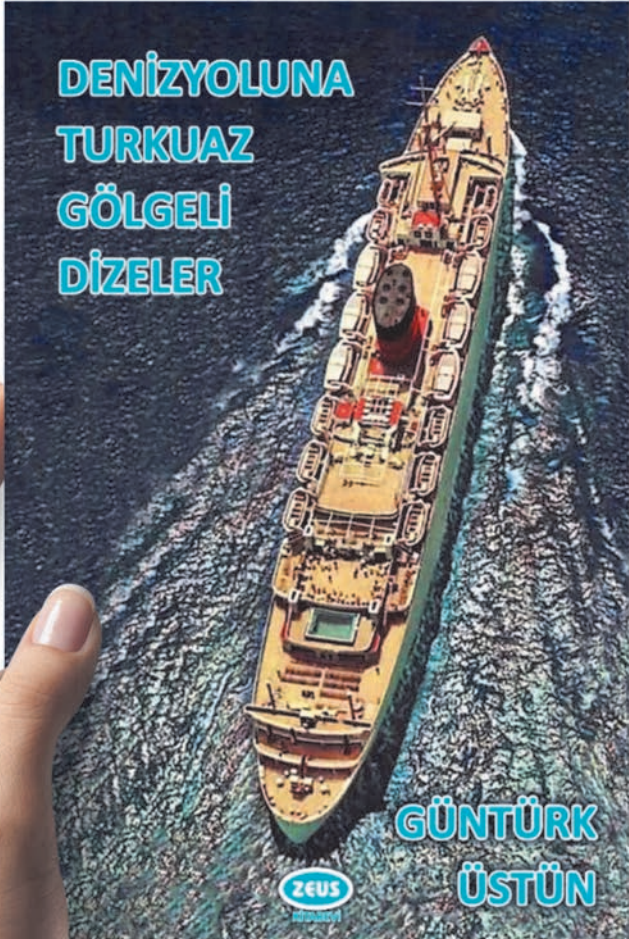
Ömrümü boş yere çalan dünyada.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün yaklaştığı şu günlerde bir yerlerde bu türküyü duyunca annemin ve Anadolu'daki o sessiz, o kimsesiz, o görünmeyen kadınların bir ceset gibi kaskatı hayatları düştü gözümün önüne. Birileri onları görsün, birilerinin onları gördüklerini bilsinler istedim... •

yilmazmeric@butundunya.com.tr

Duygusal ve dūşünsel dikkatin yanı sıra, Őair içtenliğini de koruyarak yazdđđı bu beŐinci kitabıyla Gūntürk Őstūn, deniz ve denizciliğin adeta dokusuna iŐlemiŐ macera tutkusunu, emeği, yalnızlığı, baŐına buyrukluğu, acıyı ve Őlümü kendine Őzgū dizelerle aktarıyor. Deniz canlılarına “Dostlarım”, deniz taŐıtlarına “KardeŐlerim” diye seslenen ilginç duyarlılıkta bir Őairden hem enginlerin hem de Őiirin bŐyŐleyici dŐnyasına açılmayı hedefleten bir yapıtı.

BŐTŐN KİTAPÇILARDA

Büyükada Hristos Yokuşu

Yazan: KORHAN GÜMÜŞ

Hristos Yokuşu, tarihte “kadıyı da yoran bir yokuş” olmaktan öte, belki bir masala, bir anlatıya benzetilebilir. Buradaki yaşamın kendisi hayal dünyasındaki bir anlatıdır.

Ortaçağ’dan beri var olan bir yokuşun modernleşme sürecinde sahiplenilmesi, kendi başına bir anlam bütünü oluşturan bir yerleşim alanına dönüşmesi de bunun bir işaretidir.

Hatta Hristos Yokuşu’nun İstanbul’daki Rum kimliğinin modernleşmesinin kalbinin attığı yer olduğu bile söylenebilir. Bir bakıma şehrin Ortaçağ geçmişine de uzanan bir temsil sahnesidir.

Yetimhane’nin, Prinkipo Palas’ın otel-casino olamamasının işaretleri de büyük ihtimalle burada saklıdır.

Tarifeli seferlerin başlatılması, Kırım Savaşı sonrası Büyükada’da başlayan kozmopoliten modernleşmenin ve nüfus yapısının değişmesinin karşısındaki kökenlerini Ortaçağ üzerinden okuyan bir temsil sahnesi, bir direniş alanı gibi de okunabilir. Büyükada’daki yeni yatay yolların (Küçükçiftlik) dışında, sembolik anlamı güçlü olan ve çevresinde Rum seçkinlerin yerleştiği bu müstesna yokuş, yeni yolların açılmasına rağmen bu nedenle 19. yüzyıl ortalarından başlayarak önemli bir yerleşim alanı olmayı sürdürür.

Büyükada Hristos Manastırı

Modernleşme sürecinde, Kırım Savaşı sonrası Fransız kuvvetleri tarafından Rus savaş esirlerine yaptırılan “Küçükotur” yolu ve İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkelerdeki “doğa parkı” fikrinden hareketle ve bir gezinti alanı olarak tasarlanan, halktan toplanan paralarla yaptırılan “Büyükotur” yolu dışında Hristos Yokuşu bugün aklımızın almayacağı bir istisna teşkil eder. Rizzos, Skiliçis konaklarının ve Patrik Sofronios’un köşkünün burada yer almaları şaşırtıcı değildir.

Yokuş Prinkipo’nun Ortaçağ’dan, yani Bizans zamanından kalan Hristos Manastırı’na, ünlü

kişilerin yattığı ve yanındaki tarihi mezarlığa ve Yetimhane’ye uzanır. Ama aynı zamanda modernleşmeyle inşa edilen modern Rum kimliğine. Ancak onun bu özelliğinden miras dedikleri olayı binalarla il-

giliymiş gibi okuyan, içinde yer aldıkları bağlamı görmezden gelen ne kültürel miras envanterinde, ne de koruma planlarında söz edilir. Araçların hız yapabilmesi için Büyükotur yolu nasıl asfaltlandıysa, Hristos Yokuşu (Ayios Yeorgios manastırının da Bizans kalıntısı taş örgüsü kaldırılıp) araçlar için aynı şekilde kaplanır.

Neyin değerli, neyin değersiz olduğunu dikte eden “antroposen” korumacılık, gözümüzü elde ettiği kamu imtiyazlarıyla kamaştırırken, Büyükada’yı içinde larvaların kırıp kırıp oynaştığı bir kadavraya dönüştürür. Büyükada -Agamben’in Tafuri’ye karşılığı gibi- bu yüzden bir ceset bile değildir, artık. •

Kadiyoran Yokuşu
(Eski Hristos Manastırı Yolu) boyunca
Hristos Mahallesi’nin aşağı evleri
(1930’lu yıllar)

İlk Göçenler

1950'li yıllarda başlayan ve her geçen yıl artarak devam eden köyden kente göç olayı ülkemizin son elli yılına damgasını vuran gerçek bir sosyal olgudur. Başlangıçta İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlere yönelen bu kitlesel göç kısa sürede Bursa, İzmit, Kocaeli ve

Adapazarı gibi sanayi kentlerine de yönelerek o kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamını geri dönülmeyecek şekilde değiştirmiştir. Şüphesiz ki kırsal bölgelerden kente göçüşün en önemli nedeni, aile üyelerinin iyi birer iş bulup yeni bir hayat kurarak kırsaldakinden çok daha

iyi şartlarda yaşamaktı.

Ellili yıllarda doğduğum için başta kente göçen aileler olmak üzere ülkemizin nerdeyse tamamını etkileyen bu sosyal olayın canlı tanığı olabildim. O sıralar sakinlerinin eziçi çoğunluğunun en az beş kuşaktır İstanbul'da yaşayan ailelerin oluşturduğu bir Boğaziçi semtinde yaşıyorduk. Benim ailem de semtin çok eskilerindendi. Müslüman, Yahudi, Ermeni ve Rum vatandaşlardan oluşan bir mozaik nüfusa sahip olan semtimiz dışı kapalı sakin bir yerleşimdi. Herkesin birbirini uzun zamandır tanıdığı çevremizde son derece huzurlu bir hayat sürdürüyorduk. Sonra her şey değişti...

Altmışlı yılların başıydı. Bir sabah evvelce çevremizde hiç görmediğimiz ve giyimleri bizim alıştıklarımızdan çok farklı olan insanların semtimize gidip gelmeye başladıklarına tanık olduk. Ara sıra, buralarda kiralık ev bulunur

mu diye soran bu yabancı insanların şiveleri hiç alışık olmadığımız türden olduğu için ne dediklerini bazen çok zor anlıyorduk. Öte yandan büyüklerimizin taşralı dedikleri bu insanlar giderek artan sayılarla sokaklarımızda görünmeye devam ettiler. Genel seçimlere bir hafta kala yaşadığımız semtin denizden

Altmışlı yılların başıydı. Bir sabah evvelce çevremizde hiç görmediğimiz ve giyimleri bizim alıştıklarımızdan çok farklı olan insanların semtimize gidip gelmeye başladıklarına tanık olduk.

uzak bir kısmında bulunan boş bir alanda akıl almaz bir inşaat faaliyeti başladı. Özellikle geceleri süren bu faaliyette at arabaları hiç durmadan briket tuğlaları çimento ve kiremit taşıyor, sabah uyanıp baktığımızda o boş alanda tek katlı, derme çatma kulübelerin mantar gibi bitiverdiğini görüp şaşırıyorduk. Komşular o evlerin yine taşradan göçenler tarafından bir gecede kaçak olarak yapıldığını ve seçimlerden sonra belediye tarafından yıkılacağını söylüyordu. Ayrıca elektrik, şebeke suyu ve kanalizasyon bağlantısı olmayan bu iğreti konutların çevreye hastalık saçacağını iddia ediyorlardı.

Genel seçimden sonraki otuz gün içinde komşuların yanıldıkları anlaşıldı. Bir hafta gibi kısa sürede inşa edilen ve gecekondu denilen o evler yıkılmadığı gibi kısa sürede

çoğalarak bir mahalle oluşturacak sayıya ulaştılar. Semtimizin nüfusu neredeyse ikiye katlanmıştı. Köyden kente göçle tanışmam işte böyle oldu. Sonraları Anadolu'dan gelip o evlere yerleşen ailelerin çocuklarını oyun alanlarında sık sık görmeye başladık. Önceleri birbirimizden uzak duruyor, giyimleri ve şiveleri bize yabancı olan o çocukların sessizce oyunlarımızı izlemelerine al-dırış etmiyorduk. Yaz tatili bitip

okul sıralarında onlarla yan yana oturduğumuzda yavaş yavaş kaynaştık. Aralarında yaşça bizden büyük ve iri yapı-lı olanların yanı sıra, çelimsiz ve ürkek olanlar da vardı. Bunlar öğretmenlerden ve yaşça büyük öğrencilerden korkuyorlar, gün boyu

kafalarını kaldırmadan sıralarında sessizce oturuyorlardı.

Bir süre sonra bazı öğretmenlerin bu yeni arkadaşlarımıza semtimizin yerlisi olan tanıdık öğrencilerden farklı davrandıklarını gözlemlemeye başladık. Neden-se onları pek sevmiyorlar ya da en azından diğerlerine davrandıklarından farklı davranıyorlardı. Sanki bu yeni çocuklar nerden çıktı başımıza der gibi bir düşünce içinde olduklarını hissetmemizi sağlıyorlardı. Ayrıca bazı öğretmenler, İstanbullu öğrencilerin velileriyle köyden gelip semtimize yerleşen bu yeni arkadaşlarımızın velileri arasında belirgin bir ayrımcılık yapıyorlardı. Kılık kıyafetlerini ve şivelerini beğenmedikleri o insanlar çocuklarının ders durumunu sormaya geldiklerinde son derece sabırsız ve isteksiz davranıp adeta onları başlarından savıyorlardı.

İlginçtir, bu belirgin ayrımcılık taşradan gelen o yeni arkadaşlarla daha çabuk kaynaşmamızı sağlamıştı. Çünkü o çocuk kafamızla onlara haksızlık yapıldığını anlamıştık. Neyse ki, öğretmenlerimizin yalnızca birkaçı bu üzücü tavrı içindeydiler.

Zamanla yaşadığımız semt dışında İstanbul'un pek çok yerinin köyden göçüp gelen ailelerle dolmaya başladığını, gecekondudenilen o derme çatma

konutların yeni semtler hatta ilçeler oluşturacak kadar çoğaldığına şahit olmaya başladık. Anadolu'da ekip biçecek toprağı olmadığı için geçim derdi yaşayan yüz binler kısa sürede İstanbul'a göçüp kendilerine yeni bir yaşam kurma uğraşına girmişlerdi. O ailelerin reisleri çoğunlukla ilkokuldan öte bir eğitim görmedikleri için hayatlarını kazanmak uğruna bulabildikleri en zor işlerde bile çalışmaktan kaçınmıyorlardı. Çoğu inşaat ameleliği, hamallık gibi zor işler tutarken şanslı olanlar giderek

İlginçtir, bu belirgin ayrımcılık taşradan gelen o yeni arkadaşlarla daha çabuk kaynaşmamızı sağlamıştı.

çoğalan apartmanlarda kapıcılık ya da devlet dairelerinde hademelik gibi işlerde çalışarak ekme paralarını kazanıyorlardı. Onlardan en çok duyduğumuz söz; büyük kentte ekmeğin aslanın ağzında olduğuydu.

O sıralar hiçbir geçim kaygısı olmayan biz çocuklarsa Anadolu'dan göçmüş olan arkadaşlarla kaynaşmış, okul içinde ve dışında birlikte olup onların köyleriyle ilgili anlattıklarını ilgiyle dinliyorduk. Yaşadıkları gecekondularsa zamanla onarılıp çevrelerine çiçekler ve ağaçlar dikilince yeşillenip ilkel görüntülerinden sıyrılmış şehrin ortasında bahçeli evlere dönüşmüştü. O arada yetişkinler de birbirleriyle

kaynaşmaya ve aileler arasında sosyal ilişkiler kurulmaya başlandı. Altmışlı yılların ortasına geldiğimizde artık tam bir birlik oluşmuş, sonradan gelenlerle semtimizin yerlileri arasında kız alıp vermeler bile başlamıştı.

Köyden kente göçün yarattığı sosyal, ekonomik ve kültürel sonuçlar çok uzun bir tartışma konusu elbette. Bu yazımda yalnızca o yıllara geri dönüp bu sosyal olgunun o çocuk dünyamıza nasıl yansıdığını anlatmaya çalıştım. Kişisel görüşüm; köyden kente göç kaçınılmazdı ve pek çok açıdan ülkemize katkıları olmuştur. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

BİLİYOR MUYDUNUZ?

■ Rüzgar bir şeye çarpana kadar ses çıkarmaz.

Rüzgârlı bir günde duyduğunuz sesler, rüzgârın aynı anda çeşitli nesnelere temas etmesinden kaynaklanır. Sürtünme işlemi, rüzgârın hıza bağlı olarak daha yüksek perdelerde seslere de neden olabilir.

■ Yumurta, C vitamini dışında her vitamini içerir.

Aynı zamanda yüksek miktarda protein, yağ ve mineral içerir. Yumurta sarısı da doğal olarak D vitamini içeren birkaç gıdadan biridir.

■ Altın asla bozulmaz.

Bunun nedeni kimyasal olarak kimyasal reaksiyona girmemesidir. Altının bu yapısı, atmosferde bulunan oksijene tepki vermediği anlamına gelir.

■ Akrepler ultraviyole ışık altında parlak.

Parıltıları, hiyalin tabakasında bulunan bir maddeden gelir. Bu katman, akrebin koruyucu dış iskeletinin bir parçası olan kitinli ince ve sert bir kaplamadır.

■ Baykuşlar gözlerini yanlara doğru hareket ettiremezler.

Bunun nedeni, gözlerinin herhangi bir yöne hareket edemeyecek kadar büyük olmasıdır. Bunun yerine, çevreyi görmek için başlarını çevirirler. Baykuş başını 270 derece çevirebilir.

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-"Muadil" ne demektir?

- a-Denk
- b-Muafiyet
- c-Aykırı
- d-Seçimlik

2-Hangisi bir ağaç türü değildir?

- a-Ladin
- b-Sedir
- c-Tomruk
- d-Kayın

3-Yüzün, yanakla göz arasındaki çıkıntılı bölümüne ne denir?

- a-Şakak
- b-Tarak
- c-Kaval Kemiği
- d-Elmacık Kemiği

4-İtalya'nın Euro'dan önceki para birimi nedir?

- a-Dolar
- b-Liret
- c-Yen
- d-Mark

5-"İrgat" diye tabir edilen işçiler hangi alanda çalışırlar?

- a- Balıkçılık
- b-Kuyumculuk
- c-Tarım
- d-Sanayi

6-Çok ince işlenmiş,küçük boyutlu resimlere ve bu tür resim sanatına ne ad verilir?

- a-Minyatür
- b-Ebru
- c-İllüstrasyon
- d-Tezhip

7-Aşağıdaki ülkelerden hangisi Amerika kıtasında yer almaz?

- a-Bolivya
- b-Şili
- c-Peru
- d-Çad

8-"izlek" kelimesinin anlamı nedir?

- a-Keçi yolu, Patika
- b-Harman yeri
- c-İzleyici
- d-Dinlenme yeri

9-Üstü kapalı, dar ve uzun geçit anlamındaki sözcük hangisidir?

- a-Koyak
- b-Dehliz
- c-Falez
- d-Düden

10-"Ksenofobi" kelimesi ne anlama gelmektedir?

- a-Açık alan korkusu
- b-Böcek korkusu
- c-Yabancı korkusu
- d-Kapalı yer korkusu

11-Bir malın fabrikada teslimini belirten ticari terim nedir?

- a-Lokosit
- b-Lake
- c-Loko
- d-İrsaliye

12-Herhangi bir maddenin çok olduğu yere ne ad verilir?

- a-Plato
- b-Yatak
- c-Dehliz
- d-Ocak

Binlerce yıl
kimse gerçek
potansiyeli
göremedi.

S Mutfaktaki Sır

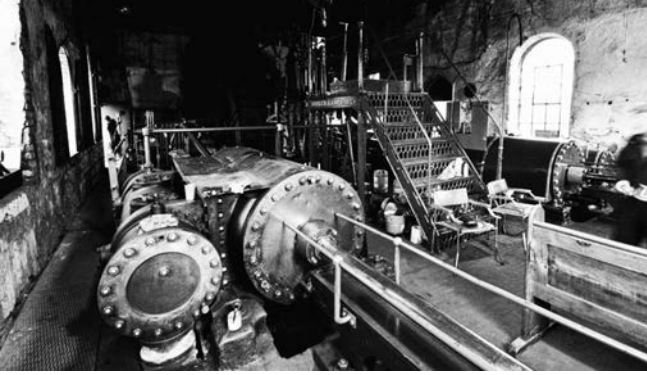
Yazan: YUVAL NOAH HARARI

Bin yıllar boyunca, insanlar her gün enerji tarihindeki en önemli icatla karşı karşıya idiler ama bunu fark edemediler. Ne zaman bir ev kadını veya hizmetkâr çay yapmak için su kaynatsa veya ocağa bir tencere patates koysa bunu görebiliyorlardı. Su kaynadığında kabin veya tencerenin kapağı fırlıyor, yani ısı harekete dönüşmüş oluyordu. Fırlayan kapaklar insanlar için baş belasıydı, özellikle de tencereyi ocakta unuttuklarında ve su her yere taşıdığına. Ancak kimse gerçek potansiyeli göremedi.

Isıyı harekete geçirme konusunda kısmı bir gelişme, 9. Yüzyılda Çin'de barutun icadından sonra gerçekleşti. Başlangıçta barutu bir şeyleri fırlatmak için kullanma fikri o kadar akla aykırı geliyordu ki, barut yüzyıllar boyunca sadece pat-

Isıyı harekete geçirme fikri, 9. Yüzyılda Çin'de barutun icadından sonra gelişti.

layıcı olarak kullanıldı; en sonunda (belki bir bomba uzmanı barutu havanın uzaklara doğru büyük bir güçle fırladığını görünce) tüfekler ortaya çıktı. Kısacası, barutun icadı ile etkili topların kullanılması arasında altı yüzyıl geçti.

İngiliz kömür madenlerinde kullanılan eski bir buhar makinesi

O zaman bile ısıyı harekette çevirme fikri o kadar sıradışıydı ki, insanların ısıyı harekete çeviren makineleri icat etmeleri için üç yüzyıl daha geçmesi gerekecekti. Bu yeni icat, İngiliz kömür madenlerinde ortaya çıktı. İngiliz nüfusu arttıkça, büyüyen ekonomiyi beslemek, evlere ve tarlalara yer açmak için ormanlar kesiliyordu, bunun sonucunda İngiltere’de ciddi bir odun sıkıntısı başlamıştı ve nihayet ormanlar iyice azalmaya yüz tutunca, oduna alternatif olarak kömür kullanılmaya başlandı. Kömür madenlerinin büyük kısmı sel arazilerindeydi ve su baskınları madenlerin daha alt tabakalarına ulaşılmasını engel-

liyordu; sorun bir çözüm bekliyordu. 1700’lerde İngiliz kömür madenlerinin etrafında tuhaf bir gürültü duyulmaya başlandı. Sanayi Devrimi’nin doğuşunu müjdeleyen ve ilk başta belli belirsiz duyulan bu gürültü, geçen her yılla birlikte daha da güçlü hale gelerek en sonunda

tüm dünyayı ele geçirdi. Bu gürültünün kaynağı buhar makinesiydi.

Pek çok buhar makinesi tipi vardır ama hepsi tek bir ortak ilke üzerinden çalışır. Kömür gibi bir yakıtın yakılmasıyla ortaya çıkan ısı, suyu kaynatır ve buhar oluşturur, buhar genişince pistonu iter, piston hareket edince de ona bağlı olan her

ne ise harekete geçer. İşte, böylece ısıyı harekete çevirmiş olursunuz! 18. Yüzyılda İngiltere’deki kömür madenlerinde piston, madenlerin dibindeki suyu çıkaran bir pompaya bağlanmıştı. İlk motorlar son derece verimsizdi, küçücük bir su birikintisini dışarı pompalamak için devasa miktarlarda kömür yakılması gerekiyordu. Madenlerde kömür hemen el altında ve çok bol bulunduğundan kimse bunu sorun etmiyordu.

İlerleyen yıllarda İngiliz girişimciler buhar makinesinin etkinliğini artırarak, makineleri kömür madenlerinden kurtardılar ve dokuma tezgâhlarıyla çırçır makinelerine bağladılar. Bu yeni durum, tekstil üretiminde devrim niteliğinde bir

gelişime yol açarak daha önce hiç olmamış miktarlarda ucuz tekstil üretebilmenin önünü açtı; göz açıp kapayınca kadar İngiltere dünyanın tekstil atölyesi olmuştu. Bundan daha da önemlisi, buhar makinesinin madenlerden çıkarılması önemli bir psikolojik bariyerin aşılmasını sağladı. Eğer dokuma makinelerini çalıştırmak için kömür

Dokuma tezgahlarında çalışan İngiliz işçiler

yakabiliyorsanız, aynı yöntemi neden diğer şeyler, örneğin araçları hareket ettirmek için de kullanmıyorsunuz?

1825 de İngiliz bir mühendis, buhar makinesini kömür dolu vagonlara bağladı, makine ve vagon-

demiryolu ağı vardı.

O andan itibaren insanlar makinelerin ve motorların bir enerjiyi başka bir enerjiye dönüştürebileceği fikrini takıntı haline getirdiler, eğer doğru makineyi icat edersek dünyanın herhangi bir yerindeki

Barutun keşfiyle Türk toplumunun Konstantinopolis surlarını yıkması arasında 6 yüzyıl vardı.

ları madenden 20 km uzaklıktaki en yakın limana kadar taşıdı; bu tarihteki ilk buharlı lokomotif. 15 Eylül 1830'da ilk ticari demiryolu hattı Liverpool ile Manchester arasında açıldı. Trenler, daha önce buhar makinelerinin su pompalamak ve dokuma tezgahlarını çalıştırmak için kullandığı buhar gücüyle hareket ediyordu. Sadece 20 yıl sonra, İngiltere'nin binlerce kilometrelik

herhangi bir enerji gereksinimimize dönüştürebilirdik. Örneğin fizikçiler atomların içinde olağanüstü miktarda enerji bulunduğunu fark edince hemen bunun nasıl açığa çıkarılıp elektrik üretmek, denizaltıları çalıştırmak ve şehirleri yok etmek için kullanılabileceğini düşünmeye başladılar.

Çinli simyacıların barutu keşfiyle Türk toplumunun Konstantinopolis

surlarını yıkması arasında 6 yüzyıl vardı. Buna karşılık Einstein'ın herhangi bir kütlelin enerjiye çevrilebileceğini bulmasıyla ($E=mc^2$ bu anlama gelir) iki atom bombasının Hiroşima ve Nagazaki'yi yerle bir etmesi ve nükleer santrallerin dünyanın her yanında mantar gibi bitmesi arasında sadece 40 yıl vardı.

Cok önemli başka bir icat da, bir nesilden biraz daha uzun bir sürede tüm ulaşım ve taşımayı baştan aşağı değiştirerek petrolü siyasi bir güç haline getiren içten yanmalı motordur. Bin yıllardır bilinen petrol, çatıların su sızdırmasını önlemek ve baltaları yağlamak için kullanılıyordu; bununla birlikte daha yüz yıl önce, kimse petrolün başka kullanım alanları olabileceğini düşünmüyordu. Hele petrol için kan dökmek kulağa delilik gibi geliyordu. Toprak, altın, biber ve köleler için savaşırdı ama petrol için değil.

Günümüzde elektriksiz bir yaşamı düşünmek mümkün değil

kullanılan elektriğin ekonomide herhangi bir rolü yoktu.

Bir dizi icat, elektriği tüm dünyada lambanın sihirli cinine dönüştürdü. Bugün elektrik, kitaplar basıyor, kıyafetler dikiyor, sebze-
rimizi taze tutuyor, dondurmamızın erimesini engelliyor, yemeğimizi pişiriyor, katillerimizi öldürüyor, kayıtlarımızı tutuyor, gülümsemelerimizi kaydediyor, gecelerimizi aydınlatıyor ve bizi sayısız televizyon programıyla eğlendiriyor.

Çok azımız elektriğin bütün bunları tam olarak nasıl yaptığını anlıyoruz, ama hiçbirimiz onsuz bir yaşamı hayal bile edemiyoruz. •

Alıntı: *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens insan türünün kısa bir tarihi /*
Yayınevi: Kolektif Kitap

Ergen bir gençle
“gerçek anlamda”
konuşabilmenizi
sağlayacak

5 İpucu

Çeviri: SABRİYE AŞIR

Çocuk psikolojisi uzmanı Shelja Sen, “İyi!” ya da “Yine başlıyoruz!”un ötesine geçmenizi sağlayacak beş adımlı bir kılavuz oluşturdu:

Shelja Sen

Ebeveynler, ergenlerle konuşmanın ne denli zor olduğundan, çocuklarının yanıt vermediği ya da kendilerini dinlemediğinden sık sık

yakınırlar. Tipik bir senaryoyu ele alalım: Diyelim ki ergen oğlunuzla belki çok fazla oyun oynaması, ev ödevini bitirmemesi ya da yapması gereken herhangi bir şeyi ihmal ettiği için bu sorumsuzca davranışı nedeniyle konuşmak istiyorsunuz.

Siz ona, “Biraz konuşabilir miyiz?” sorusuyla yaklaşırken, o ise gözlerini devirerek iç geçiriyor ve “İşte yine başlıyoruz!..” diyor. Siz, “Biraz daha sorumluluk sahibi olman gerekiyor.” diye söze başlar-

ken, oğlunuz gözlerindeki “Yine ne var” bakışıyla kendini pat diye kol-tuğa bırakıyor ve oturur oturmaz da, acelesi varmışçasına saate bakmaya başlıyor. Onun bu tepkilerine karşılık serinkanlılığımızı kaybediyor ve bağarmaya başlıyorsunuz: “Senin iyiliğini istediğimizi biliyorsun ve bu yaptığından rahatsızlık bile duymuyorsun değil mi?”

“Hiç de bile!” diye yanıtlıyor. Hemen sonrasında bu konuşma, seslerin yükselmesi ve kapının çarpmasıyla son buluyor. Her iki tarafın da kafası karışmış, kendini çaresiz ve kızgın hisseder durumda. Halbuki konuşmanın işe yaraması gerekir, değil mi? Fakat genellikle işe yaramıyor. Ergen gençlerle iletişim kurmak, hepimizin dengeyi tutturabileceği bir iştir.

Bir psikolog olarak çocuklarla çalıştığım 25 yılı aşkın sürenin ve bir ebeveyn olmamın sonrasında öğrendim ki, güçlü bir iletişim kura-

bilmede fark yaratabilen beş temel strateji var.

1 Şu iki sözcükten kaçın:

“Konuşalım mı?”

Bir konuşmaya başlamanın en iyi yolu gibi görünür. Fakat ergenlerimize “Konuşalım mı?” dediğimizde, beyinlerinde alarm zilleri çalmaya başlar ve tüm yolları kapatırlar. Bu durum da, anlamlı bir konuşmanın gerçekleşmesini imkansız kılar. Bunun yerine herhangi bir şey söylemeden önce, bir istekte bulunmaksızın ve tehditkar olmayan biçimde etraflarında olun.

Zaman zaman elime bir kitap alıp kızımın odasındaki bir sandalyede okumaya başladım. Her zaman konuşmamızı başlatan ilk o olur. Siz de kendi sohbet anınızı kollayın. Bu an, onu arkadaşına bırakırken, mut-

fakta iş yaptığımız sırada ya da köpeğinizi

“Çalışman gerek” demek yerine, “Sınav hazırlığı nasıl gidiyor?” diye sormak daha etkili olabilir.

severken olabilir.

2 Söylemeyin-anlatmayın, sorun.

Onlara yardımcı olma endişesiyle, sürekli olarak nasıl konuşacaklarını, nasıl yapacaklarını ve nasıl davranacaklarını anlatıp duruyoruz. Bunun yerine onlara sormamız çok daha önemli. “Çalışman gerek-Hiç çalışmadığını görüyorum” demek yerine, “Sınav hazırlığı nasıl gidiyor?” diye sormak daha etkili olabilir.

Ergenlere ne yapmaları gerektiğini söylediğinizde, genellikle geri tepir. Oysa sakın ve ilgili bir biçimde sormanız, onun doğru karar verme yeteneğine güvendiğiniz ve iradesine saygı gösterdiğiniz mesajını verir.

3 İçtenlikli yanıt verin.

Bunu yapmak biraz güç olabilir. Örneğin, ergen çocuğunuzun size sınava hazır olmadığını ve geçememekten endişe duyduğunu söyledi. Böylesi bir durumda ilk tepkiniz sinirlenmek ve onu “Sana daha sıkı çalışman gerektiğini söylemişim” diye azarlamak olabilir. Oysa onun gereksinim duyduğu, empati kurmanızdır.

Azarlamak yerine, şöyle söyleyebiliriz: “Senin için kolay değil. Değil mi?”

Azarlamak yerine, şöyle söylemek gibi: “Senin için kolay değil. Değil mi?”

İçtenlikli biçimde empati kurduğumuzda; suçlu, utanmış ya da yargılanıyor hissetmezler ve bu da onların bize karşı daha açık yürekli olmalarını sağlar.

4 Aynı fikirde olmadığınızda, sen-ben-biz yaklaşımını izleyin.

Her ailede anlaşmazlıklar olur. Çocuklarınıza uyum sanatının incelikli yönlerini, aşağıdaki adımları birlikte izleyerek öğretin.

• Ben seni dinliyor ve bakış açımı anlıyorum.

• Sen aynı fikirde olmasan bile, ben de bir ebeveyn olarak kendi bakış açımı söylüyorum.

• Biz bunu birlikte çözeriz.

Örneğin, oğlunuzun bilgisayar, telefon ya da diğer elektronik aletleri aşırı kullanımı ile ilgili endişe duyduğunuzu varsayalım. Peki, endişeli olmanın da ötesinde kızgınsınız. Fakat ona nutuk atmak yerine, “Burada neler olduğunu konuşabilir miyiz?” sorusuyla başlayın.

Sonra onu dinleyin ve tüm peşin hükümlü fikirlerinizi bir yana bırakmaya çalışın. Kendini açıklama şansı vererek (sözünü kesmeden, araya girmeden) ona saygı duyduğunuzu gösterin. O söyleyeceğini söyledikten sonra da kendi bakış açınızı anlatın:

Onun bu davranışı sizi neden üzüyor? Onun bu hareketlerinin nelere yol açtığını düşünüyorsunuz?

Bunu, duygularınıza kapılmadan ve olabildiğince serinkanlılıkla yapın.

Son olarak ikiniz de bir çözüm üzerinde uzlaşın: Ne yapılacak? Ne zaman yapılacak? Ne kadar yapılacak?

5 Hata yaptığınızda özür dileyin.

Tüm ebeveynler çocuklarıyla ilgili hatalar yaparlar. Özellikle de sinir uçlarımıza dokunma konusunda uzmanlaştıkları ergen gençlerken...

Pişman olduğumuz bir şey söylediğimizde en doğru yol, “Yaptığım yanlış için özür dilerim. Bir dahaki sefere doğrusunu nasıl yapabilirim?” diye gönül almaktır.

Ergen gençler onlara dürüst davrandığınızda gayet bağışlayıcı olabilirler.•

Kaynak: Shelja Sen, “5 simple tips to help you have a real conversation with a teen”

TOPLUMSAL SORUMLULUKLARIMIZ GELECEĞİMİZİ ŐEKILLENDİRİYOR

Günümüzde, çevresel sorunlar, ekonomik eşitsizlik ve sosyal adaletsizlik gibi zorluklarla yüzleşen bir toplum olarak, geleceğimize sahip çıkmanın ne kadar önemli olduğunu bilmeliyiz.

Bu bağlamda sürdürülebilirlik bakış açısıyla hareket etmek küresel bir sorumluluk duygusu ile toplum

olarak daha sağlıklı, dengeli ve adil bir geleceğe doğru ilerlememizi sağlayabilir.

Toplum olarak doğal kaynakları israf etmeden ve ekosistemlere zarar vermeden yaşamayı öğrenmeliyiz.

Öncelikle yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmeliyiz.

Buna bağlı olarak atık yönetimi

konusunda daha bilinçli olmalıyız.

Ve gezegenimize sahip çıkabilmek için sahip olduğumuz biyoçeşitliliği her ne pahasına olursa olsun korumalıyız.

TOPLUMUN BİLİNÇ DÜZEYİNİ ARTIRMALIYIZ!

Geleceğine sahip çıkarak yaşamının hem bugünkü neslin, hem de gelecek kuşakların yaşama hakkına saygı göstermek anlamına geldiğini asla unutmamalıyız.

Çünkü sürdürülebilirlik ancak bilinçlenmiş bireylerle mümkündür.

Bu nedenle eğitim kurumlarına büyük iş düşüyor.

Öncelikle genç nesillere çevre bilinci, toplumsal sorumluluk ve ekonomik sürdürülebilirlik konula-

Geleceğine sahip çıkarak yaşamının hem bugünkü neslin, hem de gelecek kuşakların yaşama hakkına saygı göstermek anlamına geldiğini asla unutmamalıyız.

rında eğitim vermeliler.

Sonrasında bu bakış açısının tüm topluma yansımaları için çaba sarf etmeliler.

Bu yaygınlaşmayı sağlayabilmek için medya ile işbirliği yapmalılar.

Çünkü medyanın bu konuda bilinçlendirici rol oynayarak, toplumsal farkındalığı artıracak en önemli güç olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bu konuda medyanın hassas olması ve sorumluluktan kaçmaması başarının en önemli anahtarı olacaktır.

ÖNCELİĞİMİZ EKONOMİK VE SOSYAL ADALETİ SAĞLAMAK OLMALI!

Bir toplumun geleceğine sahip çıkması, sosyal adaleti sağlamak-
tan geçer.

Eşitlik ilkesi, sağlık hizmetlerine adil erişim, fırsat eşitliği ve toplumsal dışlanmış gruplara destek, sürdürülebilir bir toplumun temel direkleridir.

Sürdürülebilir bir gelecek, aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin doğal kaynakları tüketmeden, çevreye zarar vermeden düzenlenmesini gerektirir.

Yeşil ekonomiye geçiş, enerji verimliliği ve temiz üretim gibi ilkeler ekonominin sürdürülebilir olmasına katkı sağlar.

GLOBAL DÜŞÜNEREK LOKAL ÇÖZÜMLER ÜRETMEYİZ!

Sürdürülebilirlik sorunları

Geleceğimize sahip çıkmak, gelecek kuşaklara olan borcumuzdur.

sınırları aşan nitelikte olduğu için küresel bir işbirliği şarttır.

İklim değişikliği, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi konularda uluslararası dayanışma, toplumların ortak geleceğini güçlendirir.

Teknolojik ilerleme, sürdürülebilirlik hedeflerimize ulaşmamızı hızlandırabilir.

Yenilenebilir enerji, enerji depolama sistemleri, çevre dostu üretim teknikleri gibi alanlarda yapılan yenilikler, hem ekonomiyi canlandırır hem de çevreyi korur.

Geleceğimize sahip çıkmak için, politikacılarımızın sürdürülebilirlik ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalması ve etkili politikalar geliştirmesi

gerekiyor.

İyi yönetim ve şeffaf politika süreçleri, toplumun güvenini kazanmada önemli bir rol oynar.

SORUMLULUKLARIMIZI UNUTMAMALIYIZ!

Geleceğimize sahip çıkmak, sadece bugünkü neslin sorumluluğu değil, aynı zamanda gelecek kuşaklara olan borcumuzdur.

Sürdürülebilirlik, bu borcu ödemenin ve toplum olarak daha yaşanabilir bir dünya inşa etmenin anahtarıdır. Bu bilinçle hareket ederek, küçük adımlarla büyük değişimlere yol açabiliriz.

Unutmayalım ki, bir ağaç bugün dikilse bile gölgesini yıllar sonra verir.

Geleceğimize bu perspektifle sahip çıkmak, birbirimize, doğaya ve gelecek nesillere olan sorumluluğumuzun bir ifadesidir. •

rehatartici@butundunya.com.tr

Neler Olmuyor ki Dünyada

Dr. Sezin San Sungunay

Boğa Güreşlerine Tepki

Meksika'daki boğa güreşleri, süresiz olarak askıya alınmıştı. Yüksek Mahkemenin bu kararı iptal etmesiyle 2 yıllık aranın ardından

ilk boğa güreşi yapıldı. Hayvan hakları aktivistleri, başkent Meksiko'da bulunan, dünyanın en büyük boğa güreşi arenası olan Plaza de Toros Mexico'da bir araya geldi. Göstericiler kafalarına boğa figürlü maskeler ve boynuzlar taktı, kendilerini kırmızıya boyadı. "İşkence sanat değildir, kültür değildir" sloganları atıldı. Aktivistler, Meksiko'daki boğa güreşinin geleceği konusunda referandum yapılmasını istedi. Meksika'nın yanı sıra bu uygulamaya izin veren ülkeler arasında Fransa, Portekiz, Kolombiya,

Venezuela, Peru ve Ekvador bulunuyor. Boğa güreşlerinde her yıl 250 bine yakın boğa hayatını kaybediyor.

2 Buzulların Erimesi Salgın Hastalıkları Tetikleyebilir

Küresel ısınma nedeniyle buzullar eriyor, bu da riskleri beraberinde getiriyor. Dünya üzerinde yaşamı etkileyebilecek yeni bir salgın tehdidi tartışılıyor. Sibirya'da insanlara bulaşıp yeni bir salgın başlatma potansiyeline sahip virüsler bulunduğu belirtildi.

Çocuk felcinin eski bir türü de varsayımlar arasında. Fransa'daki genetik bilimcilere göre; Sibirya'daki buzullara hapsolmuş virüsler yeni ve çok sayıda salgını tetikleyebilir. Uzmanlar, antik çağlara uzanan hastalığın, yeni küresel tıbbi acil durumu tetikleemesinden endişe duyuyor. Bu nedenle eski mikroorganizmaların neden olduğu bir hastalığın

erken vakalarını saptayacak bir izleme ağı oluşturulması planlanıyor. Mikropların, binlerce yıldır buzula gömülü olmalarına rağmen tek hücreli organizmaları hala enfekte edebildiklerini gösteren bir araştırma yapılmıştı.

Buna göre, Sibirya'daki yedi farklı bölgeden toplanan mikrop ve virüsler kültürlenmiş hücreleri enfekte edebiliyor. Çalışmada kullanılan virüs örneklerinden birinin 48 bin 500 yaşında olduğu belirtildi. Hem küresel ısınma, hem de bölgedeki nakliye ve madencilik faaliyetlerinin olası bir salgın tehdidini artırdığına dikkat çekiliyor.

3 Dünya Sağlık Örgütü'nden Kızamık Uyarısı

Dünya Sağlık Örgütü,

Avrupa'da 2023'teki kızamık vakalarına vurgu yaptı. Vakaların önceki yıla göre 30 kat arttığı bölgede acil önlem alınması gerektiği açıklandı. Avrupa Bölgesi'nde 2022'de 941 olan vaka sayısı, 2023'te 30 binin üstüne

çıktı. Yetkililer, hastaneye 21 bine yakın yatış olduğunu ve 5 kızamık kaynaklı ölüm meydana geldiğini ifade etti. Örgüt, hastalaktan korunmanın ve yayılmasını engellemenin tek yolunun aşı olduğunu belirtip, vatandaşları aşı olmaya çağırıyor. Kızamık için aşılamanın bölgede 2020-2022 arasında gerilediği ve buna Covid-19 salgınının neden olduğuna dikkat çekildi.

4 Kanada'da Yabancılar Konut Satışı Yasağı

Kanada hükümeti, konut fiyatlarındaki artışın önüne geçmek için 2023 yılında "yabancılar konut satışı yasağı" kararı almıştı. Uluslararası öğrenci izinleri de iki yıl süreyle sınırlandırılmış, bazı öğrencilere mezun olduktan sonra çalışma izni verilmeyeceği açıklanmıştı. Hükümet, son düzenleme ile yabancılar konut satış yasağının uzatılmasına karar verdi.

Buna göre 2025 yılında sona erecek uygulama, 1 Ocak 2027'ye kadar devam edecek. Kanada Başbakan Yardımcısı Chrystia Freeland, "konutları daha uygun fiyatlı hale getirmek için mümkün olan tüm araçları kullanacağız" dedi.

5 Beyin Çipi Denemesi

Elon Musk, ilk kez bir insana Neuralink tarafından implant yapıldığını açıkladı. İyileşme sürecinin iyi gittiğini belirten Musk, ilk sonuçların "umut verici" olduğunu açıkladı. İlk neuralink ürününün adı "Telepati" oldu. Bu cihazla birlikte sadece düşünerek telefon veya bilgisayarın ve bunlar aracılığıyla hemen her cihazın kontrolünü sağlamak mümkün olacak.

Ürünün ilk kullanıcıları ise uzuvlarını kullanma kabiliyetini kaybetmiş insanlar olacak. Musk, "Stephen Hawking'in hızlı bir katip veya müzayedeciden daha hızlı iletişim kurabildiğini hayal edin. Hedef bu." ifadelerini kullandı.

Elon Musk ve bir grup mühendis

tarafından 2016'da kurulan Neuralink, beyne yerleştirilecek mikroçipler sayesinde felç, körlük gibi nörolojik rahatsızlıkları tedavi etmeyi ve engelli kişilerin hayat kalitesini artırmayı amaçlıyor.

6 Mısır Piramitlerinde “Yenileme” Tartışması

Mısır piramitlerindeki yenileme çalışması tartışmaları beraberinde getirdi. Çalışmalar kapsamında piramidin tabanına granit bloklar yerleştirildi. Görüntülerin sosyal medyada yayılmasının ardından çok sayıda kişi çalışmaya tepki gösterdi. Piramitlerin özgün yapısının bozulacağını belirten binlerce kişi çalışmanın durdurulması çağrısı yaptı. Bazı kullanicılar arkeologları ve UNESCO'yu görevle çağırdı. Granit bloklar üzerinde

konuşma yapan projenin başındaki Mısır Eski Eserler Yüksek Konseyi Başkanı Mostafa Waziri ise çalışmayı "asrın projesi" olarak niteledi. Uzmanlara göre, piramitler ilk inşa edildiğinde granitle kaplıydı ancak zamanla tahrip oldu. Tartışma yaratan çalışmanın üç yıl sürmesi planlanıyor.

7 13 Katil Balina Buz Kütlelerine Sıkıştı

Japonya'nın Hokkaido adası açıklarında, 13 katil balinadan oluşan sürü, su yüzeyinde sürüklenen buz tabakaları arasında sıkışıp kaldı.

Bölge yetkilileri, buzlar arasında kalan Orca'ları kurtarma operasyonu yapmak istediklerini, ancak gemilerin yoğun buzlanmadan dolayı balinalara yeterince yaklaşamadığını açıkladı. Japonya devlet televizyonunun yayınladığı videoda, balina sürüsünün buzlar arasında dikey yönde hareket ettikleri görüldü. Tokyo Tarım Üniversitesi Deniz

Memelileri Uzmanı Prof. Kobayaşi Mari, "Katil balinalar oldukça sosyal hayvanlar. Eğer yavrularını korumak için bölgede grup halinde kalırlarsa, yorgunluktan ölebilirler" dedi. Benzer bir olay, Şubat 2005'te Rausu bölgesinde yaşanmış, buz tabakalarında sıkışan yaklaşık 10 katil balina telef olmuştur.

8 Londra'da 2000 Yıllık Keşif

İngiltere'nin başkenti Londra'nın merkezinde antik Roma döneminden kalma bir yatak bulundu. Yüksek kaliteli meşeden yapılmış mezar yatağı, Londra Arkeoloji Müzesi'nden (MOLA) bir ekip tarafından Holborn Viyadüğü yakınılarında keşfedildi.

Modern caddenin altı metre altında bulundu. MOLA, yatağı "inanılmaz derecede nadir" olarak tanımladı ve Britanya'da şimdiye kadar keşfedilen ilk eksiksiz mezar yatağı olduğu vurgulandı. Bunun Roma gömü ve cenaze geleneklerine yeni bir ışık niteliğinde olduğu belirtildi.

9 Kadınlara Zorunlu Askerlik

Myanmar'da cunta yönetimi yeni bir karar imza attı. Myanmar devlet televizyonundan yayımlanan açıklamada, ülkede askerlik hizmetinin tüm genç erkek ve kadınlar

için zorunlu hale geldiği duyuruldu. Duyuruda, 18 ile 35 yaş arasındaki tüm erkekler ve 18 ile 27 yaş arasındaki kadınların 2 yıl, 45 yaşından küçük doktorların ise 3 yıl orduya hizmet vermek zorunda olduğu belirtildi. Ayrıca, ülkede devam eden olağanüstü

hal nedeniyle hizmet süresinin 5 yılı kadar uzatılabileceği vurgulandı. Cunta Sözcüsü Zaw Min Tun, "Ulusunu koruma ve savunma görevi sadece askerleri değil, tüm vatandaşları kapsar. Bu yüzden herkese askerlik yasasına gururla uymalarını söylemek istiyorum" dedi. •

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

MART AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(c) Laf cambazı

6-(c) Büyükşehir

11-(c) Yemekaltı

2-(a) Üçleme

7-(d) Yöntem bilimi

12-(a) Ayaklık

3-(d) Yalıtkan

8-(a) Temel

13-(d) Özellikli

4-(a) Pekiştirilmiş

9-(b) Yonga

14-(b) Baskı sayısı

5-(b) Süreli, dönemli

10-(b) Para kısıtlayıcı

15-(b) Geçerlik

“Bilginizi Denetleyin”

1-(a) Denk

2-(c) Tomruk

3-(d) Elmacık Kemigi

4-(b) Liret

5-(c) Tarım

6-(a) Minyatür

7-(d) Çad

8-(a) Keçi yolu, Patika

9-(b) Dehliş

10-(c) Yabancı korkusu

11-(d) İrsaliye

12-(b) Yatak

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	T	U	R	H	A	N	S	E	L	Ç	U	K	A	B	
2	A	R	D	A	H	A	N		A		L	İ	B	R	E
3	H	A		R	İ	R		F		G	U	L	E	T	
4	İ	L	T	E	R		K	E	L	E	B	E	K	M	
5	R		İ	M	E	C	E		İ	M	E	R	D	O	
6		N	T		T	E	S	İ	R		Y	M	E	R	
7	M	A	R	S		D	İ	B	E	K		P	A	R	S
8	Ü	R	E	M	İ		F	A	T	İ	H	A	D		
9	T	İ	K	A		A	D		S	A	R	D	E	S	
10	E	N		Ç	İ	T	L	E	M	B	İ	K	S		
11	B		A		S	M		T	E	N	İ	Ş	T	E	
12	B	O	Y	A		A	T	P	T		N	A	T		
13	E	Z	İ	N	E		E	T	İ		A	S	R	A	
14	L		N	A	T	İ	R		L	A	N	O	L	İ	N
15		T	E	F		R	E	V	A	N		N	O		İ
16	K	İ		O	D	A	K		V	E					
17	A		E	R	İ	M	E	K		M					
18	F	A	L		K	A	M	A	R	İ					
19	E	L	E	M	E		E	Z	A						
20	S	İ	M	E	N	A		A	S	İ					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Ekin İnce, İstanbul

Zeynep Tuana Emgen, Adana

Duhan Ege Koç, Ankara

Ege Doruk Ögeyik, Tunceli

Çınar Aras Ekinci, Ankara

Çınar ve Işık Sönmez, İstanbul

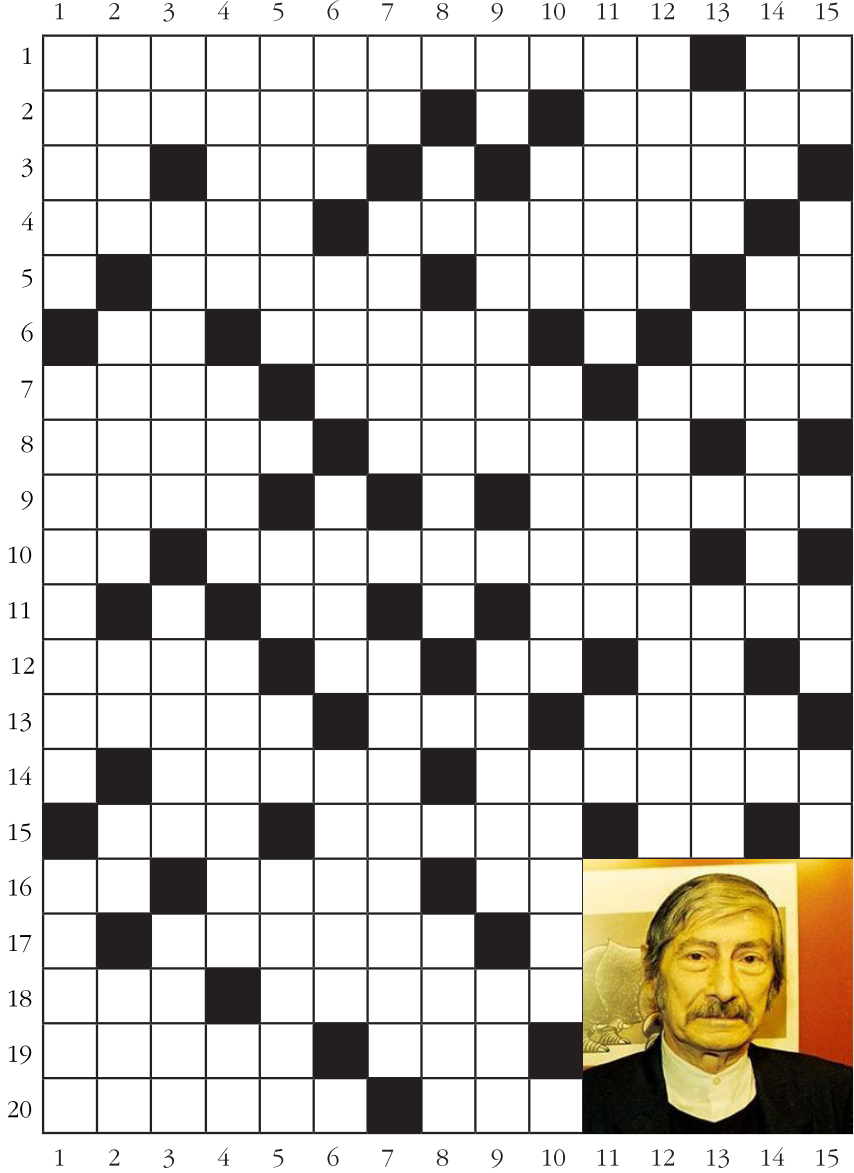
Doruk Önal, Antalya

Zeynep Şeker, İstanbul

Anıl Bede, İstanbul

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-1922-2010 tarihleri arasında yaşamış olup 'Abdülcambaz' tiplemesi ile de tanıdığımız fotoğrafta görülen karikatür sanatçımız.Eski dilde su. 2-Bir ilimiz.- Yarım kilogramlık bir ağırlık ölçü birimi. 3-Kabaca evet.-Bozuk, yamaz.-Bodrum yöresine özgü bir tekne türü. 4-Yurdunu seven, koruyan, gözetten. Henri Charrière'in daha sonradan sinemaya da uyarlanan yapıtı. 5-Köylerde ortak işlerin birlikte yapılması.- Çok zengin, varlıklı.-Bir nota. 6-Briçte sanzationun kısa yazılışı.-Etki.-Konusunu denizden alan resim türü. 7-Bir gezegen adı. Taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan.-Leopar da denilen yırtıcı bir hayvan. 8-Kandaki üre oranının normalin üzerinde olması hali sonucu oluşan hastalık.-Kur'anda bir sure. 9-Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın kısa adı.- Manisa'nın Salihli ilçesi yakınlarında bulunan antik kent. 10-Genişlik.- Kara ağaçgillerden, kerestesi sert ve dayanıklı bir ağaç. 11-Samaryumun simgesi.- Bir kimsenin kız kardeşinin veya kadın akrabalarından birinin kocası. 12-Resim yapmak için kullanılan kuru, sulu veya yağlı madde.-Bir binek hayvanı.-Platinim simgesi.-Olumsuzluk belirten bir ek. 13-Çanakkale'nin bir ilçesi.-Hitit.-Zor olan, güç. 14-Kadınlar hamamında çalışan baş görevli.- Kozmetiklerde kullanılan sulu yün yağı. 15-Zilli bir kasnağa geçirilmiş çalgı.- Giden, yürüyen.-Numaranın kısa yazılışı. 16-İlgi eki.- Bir ışık veya ısı kaynağından yayılan ışınların toplandığı yer.-Bir bağlaç. 17-Katı durumdaki sıvı duruma gelmek. 18-Bakı.-Yunanistan'ın Santorini adasında turistik bir belde. 19-Elekten geçirme.-Sıkıntı,cefa. 20-Antalya ilinde bulunan antik Likya kenti.-Hatay ilinde bir nehir.

YUKARIDAN AŞAĞI: 1-'Kemal' ('Devlet Ana', 'Yorgun Savaşçı' adlı yapıtlarından tanıdığımız edebiyatçımız).- Hatay mutfağıyla özdeşleşen patlıcan ve tahinle yapılan bir meze çeşidi.-Yönetmen Mahmut Kaptan'ın 2015 yapımı filmi. 2-Asya ile Avrupa'yı ayıran sıradağlar.-İnce yapı.-Basit şekerlerin ortak adı.-Boru sesi.-Ulu, yüce. 3-Radonun simgesi.-Titreyen.-Eski dilde ayna.-Tasa, keder. 4-İstanbul'un bir semti.-Basketbolda ve voleybolda bir terim.-Argoda emek vermeden elde edilen gelir. Kuzu sesi. 5-Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı yer.-Duman lekesi.-Bir gıda maddesi.-'Kara'(Yönetmen Yavuz Yalınkılıç'ın 1896 yapımı filmi. 6-Bir meyve türü.-Ata.- Pamuktan dokunmuş bir tür bez.-Uzaklaşma. 7-Kalayın simgesi.-Yoğun.- Kars'a yerleşmiş bir Türk boyu. 8-Demirin simgesi.- Tanrı buyruklarını yerine getirme.-İlçe. 9-Bir nota.-İtalya'nın eski para birimi.- Pirinçten veya bulgurdan yapılan bir yemek.-Habeş soylusu. 10-Atı yönlendirmek için ağızına takılan demir araç.-Pehlivanlar tarafından yarışmalarda kullanılan giysi.-Kansızlık hastalığı. 11-Uşak'ın bir ilçesi.-Hiyanet eden.-Tarla sınırı. 12-Evlerde yiyecek, içeceklerin saklandığı ambar veya dolap.-İstemli hareketlerde azalma ve titremeyle kendini gösteren hastalık. 13-Sporda savunma oyuncusu.-Fas'ın plaka işareti.-Charlie Chaplin tarafından sergilenmiş karakter. 14-Arka, geri.- Yakalama, tutma, ele geçirme.- Güney Amerika'ya mahsus ağaç üzerinde yaşayan üç parmaklı bir hayvan. 15-Berilyumun simgesi.- Nokta ve çizgilerden oluşan bir alfabe kullanan telgraf dizgesi.-Ten.-Nikelin simgesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

KÜÇÜKLER VE YILDIZLAR ŞAMPİYONASI

20-27 Ocak 2024 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen Türkiye Küçükler ve Yıldızlar Şampiyonasında yaş gruplarına göre sıralanan 24 kategoride toplam 2.500 satranççı yarıştı. Çok coşkulu geçen ve yeni dostlukların kurulduğu turnuva sonunda üst sıraları paylaşan yarışmacılar milli takım havuzuna girmeye hak kazandılar.

Ömer Taha Dede - Buğra Gündüz, 7 Yaş Genel 5. Tur

Açılış bitmiş, şah kanadında roklar atılmış, Beyaz'ın piyon üstünlüğü bulunduğu vezir kanadında oynamalı ama onun gözü rakip şahın üzerinde. Bütün planı vezirini h7 karesine götürüp mat yapmak. Bu planın uygulanmasına f6'daki at engel oluyor. Beyaz, onu kaldırmanın yolunu buluyor: **22.Ae5 a6?** Siyah, Beyaz'ın atları değişeceğinin henüz ayırında değil. **23.Ag4 Vd8?** Tehlike belirdi ama niye boş hamle? **24.Axf6+ Vxf6 25.Ke3 Vd8** Üçüncü kuvvet de olay yerine getiriliyor. Siyah zikzak yapıyor. Hiç değilse **25...g6** ile bataryanın yolu kesilmeliydi. **26.Vh7+ Şf8 27.Kg3 Şe7** Kaçarak özgür olunmaz, g7 piyonu korunmalıydı. **28.Kxg7 Şd7 29.Kxf7+ Ke7 30.Kxe7+ Vxe7 31.Vxh6 Kg8** Şah kanadı süpürüldü, Beyaz 3 piyon öne geçti, oyun teknik olarak bitti. Siyah umutsuzca 15 hamle daha oynadı ve mat oldu. **1-0** Ö. Taha Dede, 11 tur sonunda 182 yarışmacı arasında 10 puanla 1. oldu.

Zeynel Meriç Aker - Bora Şahin, 8 Yaş Genel 7. Tur

Siyah, kararlı bir biçimde vezirini 2 kale karşılığında veriyor. **24...Vxc2! 25.Fxc2 Axe5 26.Ae1 Ae3!** Bu at alınamıyor: **27. fxe3 Fxe3+ 28. Ff2 Fxf2 29. Vxf2 Kxf2 30.Şxf2 Fxb5** Siyah çok üstün. **27. Ve4 Axc2 28.Axc2 Ag4 29.Vxg4 Kxc2 30.Vd1 Kfc8 31.Ff4 Fxb5 32.h3 Kxf2 33.Şh2 Kxf4** Hasar büyük, Beyaz terk edebilir ama o, mat olana değin 20 hamle oynadı. **0-1** Bora Şahin, kategorisinde yarışan 243 yarışmacı arasında 10 puanla 1. oldu.

Onur Hışır- Yusuf Kaan Ünsal, 9 Yaş Genel, 8.Tur

Beyaz, geri kalmış c6 piyonuna yükleniyor. **28.Vd6 Kb4?** Siyah da d4 piyonuna göz koydu ama 28...Ae4 29. Fxe4 Kxe4 30.Kxc6 Kxc6 31. Kxc6 Kxd4 eşitlik yolunu kaçırdı. **29.Kxc6 Kxd4 30.Kc8 Kd1+ 31.Şh2 Kxc8 32.Kxc8+ Vxc8?** **33.Fxc8 Ke1** Oyun artık Siyah tarafından kaybedilmiştir. Siyah, 20 hamle daha oynadı ve terk etti. **1-0** Onur Hışır, 286 yarışmacı arasında 9,5 puanla 1. oldu.

Yusuf Kerem Şahin - Mustafa Demirkan, 10 Yaş Genel, 8. Tur

Yandaki konumda hamle Beyaz'da, vezir değişimi onun işine gelmiyor. Rakibi 1-2 el şah çektikten sonra şenlik başlayacak. **35.Vh5! Ve1+ 36.Şg2 Ve4+ 37.Şh2 Ve7** Zorunlu değil, 37...Ad5 denenebilirdi. **38.bxc5 Ae4 39.c6 Ad6 40.Fd3 Ae4 41.Vf3 Ve5 42.c7!** Siyah terk etti. **1-0** 42... Vc5 43.Fxe4 fxe4 44.Vxe4 devamı onulmaz yaralar açıyor.

Göksu Yıldız - Elif Zehra Serin, 7 Yaş Kızlar, 8. Tur

1.e4 e5 2.Af3 Ac6 3.Fc4 Fc5 4.c3 Af6 5.d4 exd4 6.cxd4 Fb4+ 7.Ac3 Axe4 (D) 8.0-0 Fxc3 9.bxc3 Buraya kadar her iki oyuncu da İtalyan açılışının C54 Greco gambit klasik devam yolunu başarıyla uyguladılar. Teoriye göre Siyah'ın 9...d5 ile devam etmesi gerekirdi ancak o c3'te korumasız duran piyoncuğu niçin almasın?! **9...Axc3? 10.Vb3** Daha iyisi **10.Ve1+** çatal ile atı yemekti. Siyah, atını yine de ikram ediyor: **10...0-0?** **10...d5** durumu kurtarabilirdi. **11.Vxc3 d6 12.Ke1 Fg4 13.Fb2 Fxf3 14. d5 f6?** **14...Ae5** oynamalıydı, f6 ile Beyaz'ın açarak şah çekmesine yardımcı oluyor. **15.dxc6+ Şh8 16.Vxf3 b6** Siyah, 1 figür daha yitirdi, kazanç umudu kalmadı. Oyun 28. hamlede matla bitti. **1-0** Yıldız, 59 yarışmacı arasında oynanan 9 tur sonun da 8 puanla ve averajla 1. oldu.

Bize Gönderilen Kitaplardan

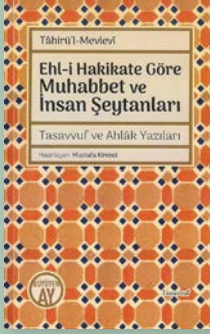
Ehl-i Hakikate Göre Muhabbet ve İnsan Şeytanları

Tasavvuf ve Ahlak Yazıları

Tahirü'l-Mevlevî
Büyüyen Ay Yayınları

Yitip giden, “ahlak, namus, dürüstlük, vicdan...” gibi hayatımızda eksikliğini duyduğumuz ancak farkında olmadığımız adlarımız bile sildiğimiz

değerlerimizi anımsatıyor, yapıt. Üstadı Sezai Karakoç ile aynı gün anesini de yitiren Mustafa Kirenci'nin dergilerde unutulup giden yazılardan hazırladığı kitabın ilk bölümündeki “İnsan Şeytanlar” pirince giderken evdeki bulgurdan olan insanlığı anlatıyor. Karabekir'in uyarısı da var: “Münevverlerimiz Avrupa'da tahsil ederek Anadolu'nun muhtelif mevkilerine geliyorlar ve tabii bir hiçlik görüyorlar. Memleketimizin terakisi için halkımızın mutlaka Garplılaşmasını tavsiye ediyorlar. Halkımız

zaten aç, iş ve servetten mahrum, halka bunları temin etmek için parasını harice çıkarmamaya çalışacağımız yerde onu büsbütün uçuruma sürükleyecek telkinlerde bulunuyorlar. Birkaç münevverin menfi istikamete gitmeleri diğer gençlerimizin mesaisini akamete uğratacak sebepleri hazırlıyor(...) milletimiz 'garplılaşmak' için evvelemerde bir Garplı gibi sarfiyat yapmak, Garb'ın lüksünü aynen almak, Türklük ve İslamiyet'in bazı hakim seciyelerinden ve esaslarından feragat etmesi lazımdır! Halbuki bana göre Garplı olmak için ileri sürülen bu fikirler, bizi insanlıktan bile çıkaracaktır. Garplı olmak, bir Garplı gibi istihlakatta bulunmak, dini ve milli anelerimizden uzak kalmak değil bir Garplı gibi çalışmak ve kazanmak demektir.” “Büyüklerin Sözleri” bölümünde Doğu'nun bilgeliği okuru sarıp sarmalıyor.

Evvel Zaman İçinde İstanbul

Ahmet
Bozkurt
Kültür A.Ş.

Kitap İstanbul, dünya sahnesinin en önemli kültür kavşağında

yer alan bir şehrin, İstanbul'un yazınsal ve görsel bellek kaydının küçük bir resmini sunuyor. Edebiyatın, tarihin ve sanatın aynı potada bulunduğu bir renk ve masal cümbüşü içerisinde İstanbul'un sokaklarında adım adım turlamayı vad ediyor. İstanbul, bu şehre gönül vermiş, yolu ve kalbi hep İstanbul'da olan yazarların kaleminden şehrin tarihine, kültürüne, insan ilişkilerine, edebiyatına, eğlence hayatına, mimarisine, sokaklarına, diline, müziğine, resmine açılmış bir pencere. Pencereden baktığınızda Evliya Çelebi'nin bol kesesinden saçtığı her hikâyeyi; Ruşen Eşref'in, Yahya Kemal'in, Ahmet Haşim'in, Abdülhak Şinasi'nin, Osman Cemal'in, Mahmut Yesari'nin edebiyatla yoğrulmuş insan ve uygarlık ilişkilerini; Ahmet Rasim'in, Musahipzade Celâl'in, Sermet Muhtar Alus'un ve daha nice kalem erbabının inceliklerle bezenmiş İstanbul panoramasına tanıklık edeceksiniz.

Sabırsız Bir Sabah

Metin Turan
Ürün Yayınları

Kıbrıs, Bal-
kanlar,
Avrasya Türk
Edebiyatları

Kurumunun ve Folklor Araştırmacıları Vakfı'nın başkanlığını yürüten Turan kültürümüzün Ahi'sidir. Bu uğurda insanüstü çaba harcayan Turan'ı Kore Cumhuriyeti Dongduk Kadınlar Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nden Prof. Eunkyung Oh, övgüyle anlatıyor. Kore'ye gününde ulaşmayan yayınları "Evet ulaştırabilirim, gerekirse yarın uçağa atlar dergileri getiririm. Çünkü siz sadece kendiniz için uğraşmıyorsunuz, bizim yani Türkler için ve Türk edebiyatı için de uğraş veriyorsunuz" diyerek 24 saate teslim edilmesini sağlayacak kadar bilime, sanata, kültüre sevdalı. "Ben" değil "biz" diyen sayılı insanlarımızdan. "Kore Cumhuriyeti'nde yayımlanan dergiler benden Türk edebiyatçılarından ürünler istedikçe ben de Turan'dan katkı istemeye başladım. Hiç bir zaman kendisinden ürünler göndermedi. Hep başka Türk edebiyatçıların ürünlerini gönderdi, onları tanıtmayı tercih etti. Ben "Siz de şairsiniz, sizin de şiirlerinizden yayımlayalım" diye ısrar ettikçe, o, "Türk edebiyatı çok zengin ve büyük yetenekler taşıyor. Bana sıra gelene kadar o büyük ustaları tanıtmak gerek" diyerek kendisini ikinci plana itmeye çalıştı. Turan'ın ebedi ve sonsuz güzellik arayışı ve yaratıcılığı bu dünyadaki hepimiz için sevinç, hediye ve ruhsal tedavi olacaktır."

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: EFE TÜRKMEN, ANKARA

Bu kitabı okurken çokça gülecek, bazen de hüznoleneceksiniz.
Soluk soluğa bitirdiğinizdeyse bir kez daha okumak isteyeceksiniz.
Çünkü o güzel günleri anlatıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

NEVİN ÇOKAY

Sınavına gizlice girip kazandığı akademide Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi oldu. Tuvallerini kendisi yapan Çokay, cilt atölyesinden çalışma artığı toz boyları toplayıp, cam üzerinde bezir yağıyla ezerek ürettiği, birbirine karıştırıp yeni renkler edindiği boylarla resim yaptı. Durumu fark eden Bedri Rahmi ve ağabeyi Sabahattin Eyüboğlu ona bir kumaş fabrikasında iş buldu. Kumaş desenleri çizdi. Adalet Cimcoz'un çağrısıyla birlikte film seslendirdi.

Nedim Otyam'ın İstanbul Radyosu'ndaki halk türküleri korosuna katıldı. Yurtdışında konserlere, halk oyunları gösterilerine gitti. İlk sergisini Adalet Cimcoz'un sanat merkezi olan Maya Galerisi'nde açtı. Galerinin yöneticisi Nejat Çokay'la evlendi. Öğrenciler yetiştirdi. Doğayı, insanı, sevgiyi ve sevdayı yansıtan resimlerinde bütünü vermeye, tüme varışa çabaladı. Hep çocuk kaldı. Gözlerindeki irilik, dünyadaki savaşlar, doğa katliamları ile vahşetin çığlığına dehşet içinde bakmasındandı.

